

Katechismus

s biblickou dějepřavou.

Díl I.

pro

menší žáky škol národních.

Sestavil

Jan Doležel,
katecheta v Mor. Ostravě.

V Olomouci 1872.
Nákladem Eduarda Hölzela.
Kněhtiskárna F. Slavíka.

Ad Nr. 1637.

Cum in hoc opere Nostrae approbationi substrato
nil orthodoxae fidei et probis moribus adversum fuerit
repertum, illud imprimi permittimus.

Olomucii in Consist. Archiepiscop.
die 3. Martii 1869.

(L. S.)

A. L. B. a Königsbrunn,
Vicarius Officialis.

Fr. Heidenreich,
Canc. Director.

Předmluva.

Vydávaje „Katechismus s biblickou dějepřavou“ do veřejnosti, vidím se nucena, několik slov o účelu a obsahu knihy té pronésti. Jest vůbec známo, že obyčejný katechismus náš ani pro menší, ani pro větší děti nevystačuje a že tudy pomocné knihy zapotřebí jest, která by v krátkosti všecko obsahovala, co katecheta v každé třídě přednésti povinnen jest. Takové knihy vidí se zvláště nyní potřeba, kdežto učitel opakování katechismu se vzdaluje a tudy katecheta při mnohých školách sám na sebe odkázán jest a předmětu svému zákonitý počet hodin věnovati nemůže. Proto jsem sepsal krátký ten výklad katechismu s dějepřavou biblickou, jsa přesvědčen, že pomocí jeho domácím učením docíliti lze, co pro krátkost času častým opakováním ve škole vštípati nemožno jest.

Po výslovném přání mnohých p. p. katechetů osměluji se knihu tu u veřejnost podati, koje se nadějí, že bude nejen potřebnou pomůckou pro žáky, nýbrž i vítaným návodem při katechisování pro mladší p. p. spolužraty, anto z ní poznají i způsob i pořádek a objem vyučování v jednotlivých třídách. Spolu najdou k širšímu výkladu poznámky na svém místě v závorce učiněné, jakož i krátké vysvětlení obřadů církevních v dílu druhém.

Co do obsahu a uspořádání knihy jsem na základě dvojích biblických obrazů spojil kratičkou dějepřevu biblickou s katechismem, aby se pro děti suhoparným nezdál, a spolu jsem hvězdičkou a rozdílným tiskem i slova katechismu i objem vyučování v jednotlivých třídách naznačil. Věty a odstavce katechismu značí se všude ležatým tiskem. Co do objemu jest tu pozorovati čtyř stupňů pro čtyry rozličné třídy, aneb pro menší a větší žáky ve dvou třídách. V první třídě se přednáší z dílu prvního krátky výklad čtyřeceti obrazů, značených číslem římským. V druhé třídě se proběře více méně celý díl první. V třetí třídě se vyberou z dílu druhého částky poznačené tiskem ležatým a větším. Ve čtvrté třídě se dle možnosti přednese celý díl druhý. Ostatně posoudí každý katecheta nejlépe sám, mnoho-li mu okolnosti a schopnosti dítek z katechismu v té které třídě přednésti dovolují.

**V Moravské Ostravě na den nanebevzetí
blahoslavené panny Marie 1871.**

Vydavatel.

1. Stvoření světa. Prozřetelnost Boží.

Na počátku, prvé nežli co bylo, byl Bůh.

* Bůh sám lidem oznámil či *zjevil*, jak povstaly všechny věci. Máme to napsáno ve svaté knize, kterou jmenujeme *písmo svaté*. Písmo svaté nám praví, že Bůh všechno z ničeho učinil, či *stvořil*. On řekl: „Staň se!“ A hned stalo se, co chtěl. Proto pravíme:

Bůh stvořil nebe i zemi i všechno, cokoli jest. Slovo stvořiti znamená z ničeho něco vyvesti.

* Boha, poněvadž všechno stvořil, nazýváme *Stvořitelem*, ty stvořené věci pak jmenujeme *tvory*.

Bůh stvořil všechny věci za šest dní. *Prvního* dne stvořil Bůh světlo. *Druhého* dne stvořil Bůh oblohu nebeskou. *Třetího* dne oddělil Bůh vodu od země. I povstaly řeky a moře a na suché zemi všelijaké rostliny. *Čtvrtého* dne stvořil Bůh slunce, měsíc a hvězdy. *Pátého* dne stvořil Bůh ryby ve vodě a ptáky v povětří. *Šestého* dne stvořil Bůh zvířata všeho druhu a naposledy člověka. (*Obráz I.*) ¹⁾

Sedmého dne odpočinul Bůh ode všeho díla, požehnal dni tomu a posvětil ho. Bylo pak všechno co stvořil, velmi krásné a dobré.

* Bůh stvořil svět: 1. Ke slávě své, 2. k blaženosti tvorů svých.

Bůh se posud stará o to, co stvořil. Bůh zachovává svět, aby nezahynul a řídí ho, aby se

¹⁾ Číslem římským naznačeny jsou bibl. obrazy z Herderova kněhkupectví ve Frýburku.

všecko dalo podle vůle jeho. Pečlivost Boží o zachování a řízení světa nazývá se — *Prozřetelnost Boží*.

* Vyznáváme to *prvním* článkem víry, který zní: Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.

2. Stvoření člověka, jeho přednosti a povolání.

Mezi všemi tvory naposledy stvořil Bůh člověka. On řekl: „Učiňme člověka k obrazu a podobnosti svému; ať panuje nade všemi zvířaty i nade vší zemí.“ A učinil Bůh z hlíny země tělo člověka. Ale nebylo hned živé. I vdechl mu Bůh duši a bylo živé. Tak stvořen byl první člověk a Bůh dal jemu jméno Adam, t. j. muž ze země.

Byl pak Adam ještě sám. Řekl tudy Bůh: „Není dobře člověku býti samotnému; učiňme mu pomocníci podobnou jemu.“ I dopustil tvrdý sen na Adama a ze žebra jeho učinil ženu. Také její tělo nebylo hned živé. Proto i jí vdechl Bůh duši a byla živá. Když se probudil Adam, radoval se a nazval jméno ženy své Eva, t. j. matka všech živých.

Lidé pozůstávají z těla a z duše. Tělo lidské je smrtelné, duše však nesmrtelná.

Smrt jest oddělení duše od těla. Po smrti se uloží tělo do hrobu, duše však se navrátí k Bohu, který ji soudí.

Bůh vyznamenal lidi dle těla i dle duše.

Tělo lidské má: 1. postavu přímou, ^{a významnou složi} 2. jazyk řeči schopný, 3. ruce ke vší práci spůsobilé.

Duše lidská má: 1. rozum, 2. svobodnou vůli, 3. svědomí.

* *Rozumem* rozeznává duše dobré od zlého. *Svobodnou vůlí* může voliti dobré neb zlé. *Svědomy* jest vnitřní hlas, který člověka před skutkem pobízí, neb varuje; po skutku pak chválí, neb haní.

Duše lidská se nazývá *duch*, proto že má rozum a vůli, ale tělo nemá.

Duše lidská stvořena jest k obrazu Božímu. Tím rozumíme, že jest podobna Bohu.

* Duše lidská jest *podobna* Bohu, poněvadž obdařena jest rozumem, svobodnou vůlí a nesmrtelností.

* Pán Ježíš nás sám ujistil, že duše lidská *nesmrtelná* jest. On pravil: „Nebojte se těch, kteří zabijí tělo, ale duši nemohou zabiti; nýbrž bojte se raději toho (Boha), kterýž může i tělo i duši uvrhnouti do ohně pekelného.“ (Bohatec a Lazar.)

Bůh lidi stvořil, aby ho poznali, ~~ctili~~, milovali, jemu se klaněli, jemu ~~sloužili~~, jeho poslouchali a spasení byli.

Boha *poznáváme* rozumem i zjevením a *sloužíme* jemu zachováváním jeho svatých přikázání. *Spasení věčné* jest tolik co blaženost věčná v nebi.

* Spasení věčné záleží v tom: 1. že budeme zbaveni všelikého trápení a 2. že budeme ustavičně patřiti na Boha tváří v tvář. A toto patření na Boha nás tak šťastné a blažené učiní, že nic více sobě přát nebudeme. (Petr na hoře Tabor.)

3. Stvoření andělů jich povolání a pád mnohých.

Na nebi stvořil Bůh anděly. *Nejznamenitější tvorové Boží jsou tedy andělé a lidé.*

* Že jsou andělé, víme z písma svatého, v kterém se vypravuje o zjevení andělů, n. p. Abrahamovi, Tobiášovi atd.

Andělé jsou pouzí duchové, kteří mají dokonaljší rozum a vůli, než lidé, ale těla nemají.

* Nazývají se *duchové*, proto že mají rozum a vůli, ale žádného těla. Nazývají se *pouzí duchové*, proto že nejsou v těle a tělem nejednají, jako duše naše.

Bůh anděly stvořil, aby ho ^{chválili} milovali, jemu se klaněli, jemu sloužili a ^{byť věčně blaženi byli} lidi ostrážili či chránili. Andělé, kteří lidi chrání či ostrážají, nazývají se *andělé strážní*.

Každý člověk má svého anděla strážce. Modlívame se k němu: Anděle Boží strážce můj, rač vždycky být ochránce můj, mne spravuj, řiď a napravuj, ke všemu dobrému mne vzbuzuj, cnotem svatým mne vyučuj, ať jsem tak živ jak chce Bůh můj. Tělo, svět, ďábla přemáhám, na tvá vnuknutí pozor dávám, a v tom svatém obcování ať setrvám do skonání, po smrti pak v nebi věčně chválím Boha ustavičně. Amen.

Bůh stvořil veliké *množství* andělů. Písmo svaté jmenuje *devět* druhů či *kürů* andělských.

* Oni se nazývají: andělé, archandělé, síly, mocnosti, panstva, knížactva, trůnové, Cherubíni a Serafíni.

Bůh anděly ve své milosti a s mnohými dokonalostmi stvořil.

Mnozí andělé milost Boží hříchem pýchy ztratili.

Ty pyšné anděly, které ďábly nazýváme, Bůh na věky zavrhl a do pekla odsoudil.

Đábel lidi ponouká k zlému, aby je o věčné spasení v nebi připravil.

4. Stav prvních lidí a pád jejich. Hřích prvotný.

Adam a Eva přebývali v rozkošné zahradě, jejížto jméno bylo *ráj*. Tam bylo mnoho překrásných stromů, líbezných květin a rozličných zvířat.

První lidé byli *přešťastní* v ráji. Bůh zvláštními dary ozdobil tělo i duši jejich :

1. *tělo* jejich bylo zdravé a nesmrtelné;
2. *rozum* jejich byl dokonalý a *vůle* k dobrému náchylná;
3. *duše* jejich byla okrášlena rouchem nevinnosti, které nazýváme *milost Boží*.

* Tyto dary nadpřirozené obdrželi první lidé nejen pro sebe, nýbrž i pro své potomky, na něž měly dědictvím přecházeti.

První lidé měli se blaženosti své hodnými státi a ji poslušností svou sobě zasloužiti. Proto jim dal Bůh *příkázání*. On pravil: „Ze všelikého stromu rájského jezte, jenom ze stromu prostřed ráje ať nejíte; nebo v kterýkoliv den byste z něho jedli, smrtí umřete!“ A nazval Bůh strom ten stromem poznání dobrého a zlého.

Bylo to *lehké* příkázání, ale první lidé je nezachovali. Đábel je svedl v podobě hada.

Písmo svaté o tom praví: „Jednoho dne šla Eva blíže k zapovězenému stromu. I uviděla na něm hada, kterýž mluvití počal řka: Proč nejíte z tohoto stromu ovoce? Eva odpověděla: My nesmíme; neboť o něm řekl Bůh: Budete-li z něho

jísti, umřete! I vymlouval jí to ďábel a řekl: Nevěřte tomu; vy nezemřete, nýbrž otevrou se oči vaše a budete rovni Bohu. Eva uvěřila ďáblu a vzala se stromu ovoce a jedla. Dala pak i muži svému Adamovi, který také jedl.“

První lidé nezůstali tudy Boha poslušní. *Hned první člověk Adam s manželkou Evou Boha byl neposlušen. On v ráji jedl ovoce se stromu, které mu Bůh zapověděl a tím zhřešil.*

Hřích ten se nazývá *prvotný hřích*, poněvadž se ho první lidé dopustili.

Hřích jest vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího.

Jest rozdíl mezi hříchy. *Některé hříchy jsou těžké neb smrtelné, jiné pak malé neb všední hříchy.*

Hřích smrtelný jest těžké přestoupení zákona Božího. Hřích všední jest malé přestoupení zákona Božího.

* Hřích prvotný byl *smrtelný hřích*, poněvadž se Adam a Eva prohřešili trojím způsobem. Oni: 1. věřili více ďáblu, nežli Bohu (*nevěra*); 2. chtěli se rovnati Bohu (*pýcha*); 3. jednali proti vůli Boží (*neposlušnost*).

5. Trest a následkové prvotného hříchu.

Zaslíbení Vykupitele.

Po zpáchaném hříchu otevřely se oči Adama a Evy, ale s hrůzou poznali, že jsou nazí. Proto učinili sobě zástěry z listí fíkového a ukryli se pod stromy. I zvolal tu Bůh: „Adame kde jsi?“ Adam odpověděl: „Pane, bojím se vyjítí, neboť

jsem nahý.“ Pán Bůh ale řekl: „Odkud to víš? Jedl jsi se zapovězeného stromu ovoce?“ Adam se vymlouval: „Eva dala mi a jedl jsem.“ Eva pak řekla: „Had mne podvedl i jedla jsem.“ Ale nepomohla jim výmluva tato.

* Bůh obrátil se nejprv k *hadu* a řekl: „Že jsi to učinil, zlořečený jsi mezi všemi zvířaty země. Na prsech svých polezeš a zemi jísti budeš po všechny dny života svého.“

* *Đáblu* pak, který z hada mluvil, řekl Bůh: „Nepřátelství položím mezi tebou a mezi ženou, mezi pokolením tvým a pokolením jejím. Ona potře hlavu tvou a ty úklady činiti budeš patě její.“

* Slovy těmi chtěl Bůh říci: Mezi tebou ďáble a mezi Evou, mezi společníky tvými a jejími potomky bude ustavičný boj. Konečně povstane z potomků Eviných jeden, který ti odebere moc tvou nad lidmi. Ty potom budeš lidi k zlému sváděti, ale nebudeš moci jim škoditi.

* *Evě* řekl Bůh: „Rozmnožím bídy a bolesti tvé; pod mocí můžeš budeš a on panovati bude nad tebou.“

* *Adamu* pak řekl: „Že jsi uposlechl hlasu ženy své, zlořečena budiž země pro tebe; trní a bodláčí tobě ploditi bude. V potu tváře své jísti budeš chleb, dokud se nenavrátiš do země, z které vzat jsi; nebo prach jsi a v prach zase se navrátiš.“

I dal Bůh Adamu a Evě sukně z koží a *vyhna l* je z ráje. Před rájem pak postavil anděla s oh-ní-vým mečem, aby jim bránil tam vejíti. (*Obráz II. 1.*)¹⁾

¹⁾ Číslem arabským naznačeny jsou obrazy z p. Hölzlova kněhkupectví v Olomouci.

* Kromě toho postihly naše první rodiče ještě jiné tresty na těle i na duši:

1. *tělo* jejich bylo podrobena bídám, nemocem a smrti;
2. *rozum* jejich byl zatmělý a *vůle* ke zlému náchylná;
3. *duše* jejich byla zbavena milosti Boží a nacházela se v moci ďábla.

Hřích ten uškodil netoliko prvním lidem, ale i nám, jenž od nich pocházíme; on nám časnou i věčnou smrt, jakož i mnoho jiného zlého na těle i na duši spůsobil.

Časnou smrtí rozumíme, že musíme umřítí.

* *Všickni lidé musejí umřítí. Že všickni lidé umřítí musejí, pochází od hříchů, kterého se Adam v ráji dopustil. Kdyby Adam byl nezhřešil byli bychom také podle těla nesmrtelní zůstali. Smrt jest pokuta hřichu.*

Věčnou smrtí rozumíme věčnou odloučenost od Boha.

Zlé na těle jsou bídy a nemoce. *Zlé na duši* jest zatmělost rozumu a náchylnost vůle ke zlému.

Následky prvotného hřichu jsou tedy i pro nás tyto:

1. *tělo* naše podrobena jest bídám, nemocem a smrti;
2. *rozum* náš jest zatmělý a *vůle* ke zlému náchylná;

3. *duše* naše jest zbavena milosti Boží a nachází se v moci ďábla, když na svět přicházíme.

Hřích prvotný, jehož jsme se všemi zlými následky od Adama zdědili, nazývá se také — *hřích dědičný*.

** Maria Matka Boží hřích Adamův nezdělala; pro zásluhy Ježíše Krista, Syna svého, byla od poskvrnění hříchů prvotného uchována a tudý bez poskvrny hříchů počata.*

Hřích dědičný byl pro první lidi hříchem skutečným aneb osobním, poněvadž se ho osobně a dobrovolně dopustili.

Hřích jest tedy dvojí: 1. hřích prvotný neb dědičný a 2. hřích skutečný neb osobní.

** Hřích prvotný neb dědičný jest onen, kterého Adam v ráji a my v Adamovi se dopustili a který jsme od něho zdělili.*

** Hřích skutečný neb osobní jest přestoupení zákona Božího, jehož se hříšník sám dobrovolně dopouští.*

** Hříchů skutečného aneb osobního dopouštíme se myšlením, řečí, skutky, aneb opomenutím toho, co činiti povinni jsme.*

** Jest sedmero hlavních hříchů: 1. pýcha, 2. lakomství, 3. smilstvo, 4. závist, 5. obžerství, 6. hněv, 7. lenost.*

Každý hřích uvrhuje člověka v neštěstí, bídu a trápení. Hřích smrtelný pak zbavuje člověka roucha nevinnosti čili milosti Boží odlučuje ho od Boha a zavírá mu nebe.

Hřích prvotný zbavil lidi milosti Boží. Proto byli první lidé i jich potomci od Boha odloučeni a nebe pro ně zavřeno.

Lidé nebyli jako pyšní andělé od Boha na věky zavrženi. Bůh slíbil, že k vysvobození pro hřích zavržených lidí pošle Vykupitele, jenž také Messiasem se nazývá.

Tento zaslíbený Vykupitel lidí neb Messiáš jest Ježíš Kristus.

Bůh však neposlal ho hned po zpáchaném hříchu, nýbrž teprv za čtyry tisíce let. Lidé měli dříve zakusiti, v jakou bídu je uvrhl hřích a že je nikdo vysvoboditi nemůže, jedině Bůh.

Ježíš Kristus jest *pravý Messiáš*, poněvadž se na něm vyplnilo, co o něm předpověděli proroci.

* Vyznáváme to *druhým* článkem víry, který zní: (Věřím) I v Jezu Krista, syna jeho jediného, Pána našeho.

6. Kain a Abel.

Smutné následky prvotného hříchu ukázaly se hned na jednom ze dvou prvních synův Adama a Evy. Tito synové byli Kain a Abel. Starší Kain byl rolníkem a mladší Abel pastýřem. Jednou se chtěli Bohu zavděčiti a ho uctiti. Proto sobě učinili oltář, položili naň Bohu dary a pak je spálili. Abel dal z prvorozených stáda (ovečku) a Kain z úrody zemské (obilí a ovoce).

* Takové Bohu věnované dary jmenujeme *oběti*. A pakli se ohněm spálí, nazýváme je *zápalné* oběti. Kain a Abel přinesli tedy Bohu zápalné oběti.

Oběť Abela se líbila Bohu, proto že byl dobrý; oběť pak Kainova se nelíbila Bohu, proto že byl zlý. Bůh to i zjevně ukázal. Neboť kouř z oběti Abelovy vystupoval zhůru k nebi, kouř pak z oběti Kainovy šel dolů k zemi. Proto se hněval Kain na Abela a záviděl mu, že ho Bůh více miluje.

* Byl pak hněv jeho tak veliký, že až opadla tvář jeho. I řekl mu Bůh: „Proč jsi se rozhněval a

proč jest opadlá tvoje tvář? Budeš-li dobře činiti, budeš mi tak milý, jako bratr tvůj. Pakli zle činiti budeš, bude trest ihned následovati. Přemož hněj svůj a zlou žádost!“ Kain však neuposlechl, nýbrž choval závist a hněv v srdci svém proti Abelovi.

I vyvolal ho jednoho dne na pole a zabil ho. Sotva se Kain tak velikého hříchu dopustil, řekl mu Bůh: „Kaine, co jsi to učinil? Krev bratra tvého volá ke mně ze země. Protož zlořečený jsi a budeš tulákem a poběhlíkem na zemi.“ Od té doby musel se Kain potulovati po světě. (*Obráz III. 2.*)

7. Potopa světa a Noemova oběť.

Místo Abele dal Bůh Adamu a Evě jiného, dobrého syna. On se jmenoval Seth. Skrze Setha měli se ostatní lidé dobrými státi a dobrými zůstatí. Avšak potomci Sethovy pokazili se od potomků Kainových, tak že všickni lidé byli zlí a bezbožní. Jediné Noe s manželkou a dětmi zůstali dobří. Proto ustanovil Bůh zahubiti všech lidí mimo Noema a rodiny jeho. I poručil mu: „Učiň sobě z dříví otesaného archu čili koráb.“

* „Vysmol tuto archu vnitř i zevnitř. Tři sta loktů budiž dlouhá, padesát loktů široká a třicet loktů vysoká. Svrchu uděláš do archy okno, v boku pak dvéře, a uvnitř učiníš zpodní, druhé i třetí poschodí (patro).“

Noe stavěl archu stodvacet let, a pořád napomínal lidi, aby se polepšili. Ale oni zůstali zlí. I poručil mu Bůh, aby vešel do archy s rodinou svou. Noe učinil tak a vzal s sebou z každého druhu zvířat po dvou. Když se to stalo, protrhly

se najednou všechny studnice a propasti a zaplavily vodou celou zem. S oblaků pak lil se déšť po čtyřicet dní a nocí. I vystupovaly vody vždy výš a výše. Lidé pak utíkali z domů na střechy, na vysoké stromy a hory.

Však darmo utíkali. Vody přibývalo neustále, až byla o patnáct loktů výše, než hory nejvyšší. I utopilo se všechno živé — lidé i zvířata. Jenom Noe a rodina jeho se zachovali, proto že archa ploula na povrchu vody. Toto zahynutí všech hříšných lidí ve vodách nazývá se potopa světa. (*Obráz 3. IV.*)

Tak stály vody na zemi sto padesát dní. Pomálu ubývalo vody, až splynula a archa zůstala stát na vysoké hoře. Ale teprv za rok byla země docela suchá.

Tu vyšel Noe z korábu a s ním i rodina jeho a všechna zvířata. I radoval se a na poděkování Bohu vystavěl z kamenů oltář a obětoval na něm oběti zápalné ze zvířat. Oběť ta líbila se Bohu. I postavil duhu na oblacích, požehnal Noemovi a synům jeho a řekl: „Duha tato bude vám znamením, že nepošlu více potopu na svět.“ (*Obráz 4. V.*)

* Archa byla obrazem církve katolické.

* 8. Stavění věže Babylonské.

Synové Noema, kteří vyšli z archy, se jmenovali: Sem, Cham a Jafet. Potomci jejich byli za čas opět tak zlí, jako lidé před potopou. Bylo pak jich mnoho a proto nemohli zůstat na jednom místě. Dříve

však, nežli se rozešli, začali stavěti město a věži, která by dosahovala až k nebi. Tím se chtěli oslaviti, aby od potomků byli chváleni. Ale proto že byli tak pyšní, Bůh pomátl řeč jejich, tak že nerozuměl jeden druhému. Tedy přestali stavěti a rozešli se do celého světa. To město se nazývá Babylon či Babel, t. j. zmatení, proto že tam zmátl Bůh řeč lidí, která dotud byla jenom jedna. (*Obráz 5.*)

Jediné potomci Sema — Semité — zůstali na místě otcův svých. Potomci Chámovy' odebrali se nejvíce do Afriky, potomci pak Jafetovy šli do Evropy. Čím více však se rozmnožovali, tím horšími se stávali. I klaněli se naposledy lidem a zvířatům, ano i jejich obrazům, které si udělali ze dřeva, z kamene, železa, stříbra neb zlata. A takovéto lidi nazýváme modloslužebníky neb také pohany.

*** 9. Abrahámovo povolání a jeho pohostinnost.**

Potomci Sémovy, kteří zůstali na místě otcův svých, pokazili se později také. Byl pak mezi nimi muž nábožný, jménem Abraham a manželka jeho Sára. Proto jim poručil Bůh, aby opustili ostatních a šli do bohaté země Kanaan. Tuto zem slíbil Bůh dáti jim a potomkům jejich, a proto se nazývá země zaslíbená. Abraham, který také nazván byl Eber, uposlechl a bydlel tam se svou manželkou Sárrou a příbuznými. I vedlo se mu velmi dobře; měl mnoho služebníků a služek a veliká stáda dobytku.

Když měl Abraham 99 let, ukázal se mu Bůh a řekl: „Zavírám s tebou úmluvu tuto: Způsobím, že

budeš míti potomků mnoho a budu s tebou a s nimi; ale za to vy mi věrni budete. Na znamení této úmluvy obřezán bude každý pacholík osmého dne po narození. Na důkaz pak, že úmluvu splním, bude míti manželka tvá Sára ještě syna a nazveš jméno jeho Izak. Abraham uvěřil Bohu.

Jednoho dne seděl Abraham o poledni v největším horku u domu svého pod stromem a viděl tři pocestné mládence přicházeti k sobě. Hned běžel jim naproti, poklonil se a prosil je, aby si odpočinuli. Zatím donesl z domu máslo a mléko i chleb a tele k jídlu připravené a posluhoval jim. Když pojedli, řekl nejvzácnější z nich Abrahámovi: „Za rok bude manželka tvá Sára míti syna!“ Tu teprv Abraham poznal, že to byl sám Bůh a dva andělé s ním v podobě cizinců. Tak odměnil Bůh pohostinnost jeho. *(Obraz 6.)*

* Obrázka byla obrazem sv. křtu.

* 10. Zkáza Sodomy a Gomorrhy.

Abraham bydlel z počátku se synem bratra svého (s bratrovcem) jménem Lot, který byl také dobrý a nábožný. Později však se oddělili od sebe. Abraham bydlel v Hopronu, Lot pak přebýval v městě Sodomě. Nedaleko odtud bylo také město Gomorrha. Byli pak obyvatelé měst Sodomy a Gomorrhy bezbožní velmi, tak že se tam nenalezalo kromě Lota ani deset spravedlivých. Proto ustanovil Bůh za trest je zahubiti.

Dříve však poslal dva anděly k Lotovi a ti řekli jemu: „Vstaň, vezmi s sebou ženu svou a dvě dcery své a uteč neohledaje se nazpět!“ A Lot provázen

dvěma anděly utekl s rodinou svou z těch hříšných měst. Slunce právě vycházelo, když byl Lot za městem. Tu padal oheň a síra s nebe na Sodomu a Gomorrhu a spálili ta města i s obyvateli jejich na prach a popel. Žena však Lotova byla všetečná a proti rozkazu Božímu se dívala nazpátek na hořící města; proto ji Bůh za pokutu obrátil ve sloup solný. (*Obraz 7.*)

* Na místě tom jest nyní moře mrtvé.

* 11. Abrahamova poslušnost.

Za rok dal Bůh Abrahamovi syna, jak mu byl slíbil. I nazval Abraham jméno jeho Izak a měl ho velmi rád. Bůh však chtěl Abrahama zkusiti, zdali ho více miluje, nežli syna. Když tedy pacholík odrůstl, řekl Bůh Abrahamovi: „Vezmi syna svého a jdi na horu Moria a tam mi ho obětuj v oběť zápalnou!“ Slova těch lekl se Abraham, ale uposlechl. I udělal na hoře Moria oltář z kamenů, narovnal svrchu dříví, svázal syna svého Izaka a dal ho na oltář. Pak zdvihl meč, aby ho zabil. Tu však zadržel ho anděl s nebe a pravil: „Abrahame, nečiň pacholeti nic zlého; nyní jsem poznal, že Boha posloucháš a ho více miluješ, nežli syna!“ I pozdvihl Abraham oči a uviděl za sebou skopce, který v trní vězel za rohy. Toho obětoval v oběť zápalnou místo syna.

Anděl pak volal podruhé s nebe: „Toto praví Bůh: Že jsi neušetřil syna svého pro mne, požehnám tobě a rozmnožím potomky tvé jako hvězdy nebeské a jako písek na břehu mořském; a v jednom z potomků tvých požehnání budou všickni národové země.“ (*Obraz 8.*)

* Obětování Izaka bylo obrazem Pána Ježíše.

12. Izak a jeho synové Esau a Jakub.

Když Abraham sestárnul, vyhledal synu svému Izakovi nábožnou manželku, která se nazývala Rebeka. Izaak a Rebeka zůstali dvacet let bez dětí. Posléze pak dal jim Bůh dva syny. Starší se jmenoval Esau, mladší pak Jakub. Esau byl na těle chlupatý a divoký, Jakub ale hladký a tichý.

Když dorostli, stal se Esau lovcem zvěře a rolníkem a Jakub pastýřem. Izak miloval více Esaua a rád jídal pokrm z lovu jeho; Rebeka pak milovala více tichého Jakuba. Izak miloval více Esaua, protože byl prvorozený a každého prvorozeného požehnával otec obzvláště. Rebeka ale milovala více Jakuba, protože jí Bůh řekl, že on bude nad staršího povýšen.

Jednou uvařil Jakub pokrm z čočky, když Esau právě umdlen přicházel z pole. „Dej mi, pravil Esau, vaření toho!“ Ale Jakub odpověděl: „Dej mi za to prvorozenství své (a tím otcovo požehnání)!“ A Esau svolil.

Když Izak sestárnul, potkalo ho velké neštěstí, on oslepnul. I domníval se, že brzy umře a chtěl ještě před smrtí Esauovi dáti požehnání. Proto ho jednoho dne zavolał a pravil jemu: „Vezmi zbraň svou a vyjdi ven; a když nějakou zvěř ulovíš, udělej mi pokrm, ať pojím a potom požehnám tobě!“ A Esau odešel na lov. Sotva uslyšela matka slova tato, připravila dva kozelce na způsob zvěřiny; pak oblekla Jakuba v šaty Esauovy, obvinula ruce a krk jeho kůžkami kozelčími, aby ho otec nepoznal, a poslala ho k otci s pokrmem připraveným.

I řekl Jakub: „Vstaň otče a pojez!“ Izak slyšel hlas jeho a zdálo se mu, že jest to Jakub. Ale když omakal ruce jeho, které byly obvinuté kožkami, myslel, že jest to Esau a nepoznal ho. Proto když pojedl, požehnal Jakubovi a řekl: „Dejž tobě Bůh hojnost obilí a vína; buď pánem bratra svého a ať ti slouží národové!“ Sotva Jakub ven vyšel, přišel Esau, nesa zvěřinu. Když pak se dověděl, že již Jakub místo něho dostal od otce požehnání, plakal hořce a prosil také o požehnání. A když hlasitě plakal, pohnul se Izak, dal i jemu požehnání a pravil: „Živ budeš od meče a v úrodnosti země bude požehnání tvé!“ (*Obráz 9.*)

Od té doby nenáviděl Esau bratra svého Jakuba a chtěl ho zabít. Ze strachu před ním utekl Jakub ze země Kanaan ke strýci svému Labanovi do Haran. I stalo se na cestě, že v šířím poli napadla naň noc. Umdlen jsa cestou, položil se Jakub na zem a usnul. I viděl ve snách žebřík, an stojí na zemi, jehožto vrch se dotýkal nebes, a anděly Boží sestupující a vystupující po něm. Nejvýše byl Hospodin Bůh, kterýžto řekl jemu: „Já jsem Hospodin, Bůh Abrahamův a Izakův. Zemi, na které spíš, dám tobě a potomkům tvým. Budou jako prach země (velmi rozmnožení) a v jednom z potomků tvých budou požehnána všechna pokolení země.“ Když procitnul Jakub ze sna, lekaje se zvolal: „V pravdě jest Bůh na tomto místě a já jsem nevěděl!“

Když se rozednilo, šel Jakub dále, až přišel k Labanovi, který jej s radostí přijal. U Labana pobyl Jakub dvacet let, vzal si dceru jeho Rachel za man-

želku a byl nad míru bohatý. I řekl mu jednoho dne Hospodin Bůh: „Navrať se do země otců svých a já budu s tebou!“ A hned vydal se Jakub na cestu se vším, což bylo jeho. Po mnohých dnech dorazil šťastně k řece Jordánu, k hranicím země Kanaan. Tu se počal báti bratra svého Esaua, který mu naproti přicházel, a žádal Boha o pomoc. V noci ukázal se mu anděl, jehožto Jakub prosil řka: „Nepustím tebe, leč mi požehnání dáš!“ I požehnal mu anděl a řekl: „Nebudeš více slouti Jakub, ale Izrael, t. j. bojovník Boží.“ Od té doby jmenován byl Jakub také Izrael.

Když druhého dne slunce vyšlo, uzřel Jakub, an Esau jde a s ním čtyry sta mužů. I bál se velmi, a přišed k němu, poklonil se až k zemi po sedmkrát. Esau pak běžel mu naproti, objal ho, líbal a radostí plakal. Tak se opět smířili spolu. Jakub táhl nyní dále, až přišel k starému otci svému, který již rád chtěl umříti, když se zase shledal se synem svým.

13. Jakub a synové jeho.

Jakub měl dvanácte synův. Nejlepší z nich byl Josef. Proto ho měl otec nad jiné rád a zjednal mu šat rozličných barev. I hněvali se naň bratří jeho a záviděli mu toho. Když s ním pásli jednou stáda otce svého, učinili bratří něco velmi zlého. Josef se zhrozil a žaloval to otci, aby to podruhé neučinili. Proto se rozhněvali bratří ještě více na něho a žádný s ním ani laskavě nepromluvil.

* Josef měl jednou podivný sen, kterýž vypravoval bratřím svým. „Slyšte, pravil, sen můj. Zdálo se

mi, že jsme vázali snopy na poli. Snop můj povstal a stál, a snopové vaší klaněli se snopu mému.“ I odpověděli bratří jeho: „Zda-li králem našim býti chceš (a budeš před námi státi a my tobě se klaněti)?“ A nenáviděli ho tím více.

* Ještě jiný sen měl Josef. „Zdalo se mi,“ pravil otci a bratřím, „jakoby slunce, měsíc a jedenácte hvězd klanělo se mi.“ I řekl mu otec: „Zda-liž já a matka tvá i bratří tvoji máme se tobě k zemi klaněti?“

Brzy potom odešli bratři Josefovy se stády svými daleko od domu, Josef pak zůstal u otce. Jednoho dne poslal ho otec za nimi, aby pohledl, jak se daří jim a stádům jejich. Sotva přišel Josef k bratřím, svlekli ho z barevného šatu a spustili do jámy, ve které nebyla voda. Pak se uradili, že ho prodají, aby se ho zbavili. I šli tu právě mimo cizí kupci s velbloudy svými a vezli rozličné zboží do Egypta. Těmto kupcům prodali bratří Josefa za dvacet stříbrných peněz. Josef prosil a plakal, ale nadarmo. Cizí kupcové odvedli ho do Egypta. (*Obraz 10. VI.*)

Jakub nevěděl o ničem. Aby myslel, že Josef zahynul, namočili bratří šat jeho v krev kozelce a poslali ho otci. I vzkázali jemu: „Tento šat jsme našli, pohleď, jestli to šat syna tvého, neb ne!“ Jakub poznal šat a s bolestí zvolal: „Zvěř divoká sežrala Josefa mého.“ Pak se oblekl v roucho smutečné a oplakával ho po dlouhý čas. A kdykoliv ho chtěli ostatní synové těšiti, vždy říkával: „Neuvidím ho více, ale sestoupím k němu s pláčem do hrobu.“

14. Josef v Egyptě.

Kupci nepodrželi koupeného Josefa pro sebe. Oni ho v Egyptě prodali Putifarovi, který byl správcem vojska královského. I měl se tam Josef dobře. Pán Bůh žehnal pro něho i Putifarovi. Proto ho měl Putifar rád a ustanovil ho nad domem svým. Později pak stal se Josef i vladařem v celé zemi egyptské.

* Když ještě byl v domě Putifarově, přemlouvala ho manželka Putifarova, aby s ní zhřešil. Dobrý Josef ale nepřivolil a řekl: „Jak bych mohl zhřešiti proti Bohu svému?“ I rozhněvala se Putifarka a žalovala manželi svému, že jí Josef chtěl zle učiniti. Putifar uvěřil slovům jejím a dal nevinného Josefa uvrhnouti do žaláře.

* Josef byl dvě leta v žaláři. Po dvou letech měl král Farao sen. Zdálo se mu, že stojí nad řekou Nilem. I vystupovalo z ní sedm kráv tlustých a páslo se na břehu v trávě. Potom vycházelo z řeky jiných sedm kráv hubených a ty sežrali těch sedm kráv tlustých. V tom procitnul král. Usnul pak opět a měl jiný sen.

* Zdálo se mu, že vyrostlo z jednoho stébla sedm plných klasů. Po nich pak vyrostlo sedm jiných klasů prázdných a ty pohltily těch sedm klasů plných. I probudil se opět Farao. A když bylo ráno, poslal ke všem hadačům a mudrcům egyptským a vypravoval jim sny své. Ale nebylo žádného, kdo by je vyložil.

* Tu si zpoměl dvořanin jeden, že mu Josef sen jeho dobře vyložil, a řekl to králi. Hned rozkázal

král, aby přiveden byl Josef, a řekl jemu: „Měl jsem sny a není, kdo by mi je vyložil. Slyšel pak jsem, že ty umíš sny dobře vykládati.“ Josef odpověděl: „Nikoliv já, ale Bůh můj může ti dáti žádoucí odpověd.“

* Vypravoval tedy král oba sny své. I řekl mu Josef: „Těmito sny oznamuje tobě Bůh, co učiniti chce. Sedm kráv tlustých a sedm klasů plných znamená sedm úrodných let. Sedm pak kráv hubených a sedm klasů prázdných znamená sedm neúrodných let. Neúroda přijde po úrodě a ztráví všecku hojnost. Hlad zhubí pak všecku zemi. Protož postarej se, králi, aby nadbytek z obilí se skládal do obilnic a choval k letům neúrodným.“

Král Farao řekl jemu: „Hle ustanovuji tě nade vsí zemi egyptskou, a rozkazů tvých ať poslouchá všecken lid.“ Potom sňal prsten s ruky své a dal ho na prst Josefův, oblekl ho v roucho kmentové a vložil zlatý řetěz na krk jeho. Aby pak ho všickni ctili a před ním se uklonili, dal ho voziti ve voze královském. (*Obráz VII.*)

I přišlo sedm úrodných let po sobě. Josef dal zbývající obilí po všech obcích shromážďovati. Bylo ho nad míru mnoho. Potom však přišlo sedm let neúrodných, a rozmohl se hlad po celém Egyptě i v všech zemích. Tu otevřel Josef obilnice a stodoly a opatřil celou zemi obilím. I přicházeli lidé ze všech zemí do Egypta, aby kupovali tam obilí.

* Takto zachoval Josef zemi egyptskou i jiné krajiny od hladu. Proto změnil král jméno jeho a nazval ho — zachovatelem země.

15. Bratři Josefovy v Egyptě.

I v zemi Kanaan povstal veliký hlad. Proto řekl Jakub synům svým: „Jděte do Egypta a nakupte obilí!“ I vydali se všickni na cestu. Jenom nejmladšího Benjamína podržel otec u sebe doma. Když přišli synové Jakubovy do Egypta k Josefovi, nepoznali ho, ale on poznal je. Nedal se však znáti a stavěl se k nim jako cizí.

* I pravil jim na oko přísně: „Odkud jste přišli? Vyzvědači jste a chcete jen shlednouti zemi.“ Uleknutí odpověděli oni: „Nikoliv, pane! Jsme pokojní lidé a přišli jsme nakoupiti obilí. Dvanácte jest nás. Nejmladší jest doma s otcem a druhého, staršího není více na živě.“ Josef řekl: „Jste-li pokojní lidé, nechť jeden z vás zůstane v žaláři. Ostatní pak odejděte s obilím domů a bratra svého nejmladšího přiveďte ke mně.“ I zarmoutili se bratři vespolek a pravili ve své domácí řeči mezi sebou: „Zasloužili jsme, co trpíme, neboť jsme se provinili proti bratru svému.“ Josef pak, aby je zkusil, dal před očima jejich svázati Simeona.

Služebníkům svým pak rozkázal, aby naplnili pytle jejich obilím, a zase vložili peníze jedno-každého do pytle jeho a nad to, aby jim dali potravu na cestu. Když to se stalo, ubírali se bratři domů.

* Doma vypravovali otci svému všechno, co se jim přihodilo. A když obilí vysýpali, našel každý při vrchu pytle zavázané peníze své. I ulekli se všickni. Jakub pak pravil: „Vy mne připravíte o všechny mé

děti. Josefa není na živě, Šimeon sedí ve vězení a nyní i Benjamína odvesti chcete. Nepustím ho s vámi do Egypta. Kdyby se mu něco zlého přihodilo, uvedli byste mne do hrobu.“

Když bylo obilí z Egypta přinešené ztráveno, řekl Jakub opět synům svým: „Jděte zase a nakupte obilí.“ I vydali se bratři na cestu a vzali s sebou s dovolením otce i nejmladšího Benjamína. Když k Josefovi přišli, pozdravil je laskavě a (propustiv Simeona ze žaláře) tázal se jich: „Žije-li ještě a je zdrav otec váš starý?“ A oni odpověděli. „Jest živ a zdrav.“ Uviděv pak Benjamína, řekl Josef: „Tento-li jest bratr váš nejmladší? Bůh ti pozehej, synu můj.“

* Josef se však chtěl předsvědčiti, jestli bratři jeho se dokonale polepšili. Proto rozkázal správci svému: „Naplň pytle jejich obilím a polož peníze každého svrchu do pytle; nejmladšímu pak polož do pytle mimo to i můj stříbrný koflík. I stalo se tak, a druhého dne ráno odešli zase bratři. Když byli za městem, zavolal Josef správce a poručil jemu: „Jdi a dohoň ty muže a řekni jim, že ukradli koflík.“ Šel tedy správce a dohoniv je pravil: „Velmi zlou věc jste učinili, neb jste ukradli koflík pána mého.“ I ulekli se bratři a rozvazovali spěšně pytle své a nalezen jest koflík v pytle Benjamínově. V zármutku a v hoři vrátili se bratři k Josefovi zpátky. Když přišli k němu, řekl jim: „Kdo ukradl koflík, ať jest otrokem mým; vy pak ostatní odejděte k otci svému.“ Tu odpověděl jeden z bratrů, jménem Juda: „Pane, přijdeme-li bez Benjamína, umře otec náš a na nás bude

vina. Protož ráději já budu otrokem tvým a on nechť se navrátí s bratry svými.“

I nemohl se Josef déle zdržeti, aby se jim nedal poznati. Protož rozkázal, aby všickni cizí vyšli ven, a plakal hlasitě, tak že ho ven bylo slyšeti a řekl: „Já jsem Josef! Ještě-li žije otec můj?“ Vida však, že jsou ustrašeni bratří, řekl jim: „Nebojte se! Já jsem Josef, bratr váš, kterého jste vy prodali. Bůh mne poslal před vámi do Egypta, abyste pokrmy měli a živi býti mohli. Pospěšte nyní k otci mému a přiveďte ho ke mně.“ Pak líbal Josef všecky bratry své a dal jim mnoho pokrmů a darů na cestu. (*Obraz 11. VIII.*)

16. Jakub v Egyptě.

Když se bratři Josefovy navrátili k otci svému, zvěštovali jemu: „Syn tvůj Josef žije a jest pá-nem v zemi egyptské.“ Ale Jakub nechtěl jim uvěřiti, až mu všecko vypravovali a dary jeho ukázali. I zaradoval se Jakub a pravil: „Dosti mám na tom, že Josef žije; přijdu a uvidím ho prvé, než umru.“ A vydal se na cestu se vším co měl.

* Na hranicích země Kanaan řekl mu Bůh ve snách: „Neboj se a jdi do Egypta. Já tam z potomků tvých učiním národ veliký a vyvedu je zase odtud.“

Když přišel Jakub do Egypta, jel mu Josef naproti. A uviděv ho, vyskočil z vozu, padl mu okolo krku a plakal radostí. I řekl mu otec: „Nyní již rád umru, neb jsem opět uviděl tebe.“ Jakub bydlel nyní v nejkrásnější krajině egyptské

jménem Gessen, a žil ještě sedmnáct let, nežli umřel. (*Obraz IX.*)

* Když se blížil smrti, přišel k němu Josef se syny svými. I řekl mu Jakub: „Hle já umírám, ale Bůh bude s vámi a přivede vás zase do země otců vašich.“ Potom povolal Jakub syny své k sobě a udělil jim poslední požehnání. Judu pak požehnal požehnáním největším a zvěstoval jemu: „Judo, tobě se klaněti budou bratři tvoji. Nebude odňata berla od Judy, dokud nepřijde, který má poslán býti, a on bude očekávání národů!“ Chtěltě Jakub tím říci: Ty Judo budeš panovati nad bratřími svými a potomkové tvoji nad potomky jejich, až přijde na svět zaslíbený Messiáš a Vykupitel světa.

Naposledy přikázal Jakub synům svým: „Pochovejte mne s otcí mými v zemi kananejské.“ A pak umřel.

* Abraham, Izák a Jakub nazývají se svatí patriarchové čili arciotcové, poněvadž jsou předkové těch, kteří známost pravého Boha a budoucího Vykupitele měli.

Po Jakubovi umřel za nějaký čas i Josef, maje 110 let stáří svého.

* Když se blížil konec života jeho, řekl bratřím svým: „Po smrti mé Bůh navštíví vás a uvede potomky vaše do země, kterou zaslíbil Abrahamovi, Izakovi a Jakubovi; tam vezměte kosti mé s sebou.“ Potom umřel. I pomazali ho vonnými mastmi a vložili do rakve.

* Josef byl obrazem Ježíše. Byl nenáviděn, prodán, nevinně trpěl, povýšen, stal se vysvoboditelem, smírcem.

* 17. Jobova trpělivost.

Za času patriarchů žil v Arabii nábožný muž. On se jmenoval Job a byl nad jiné bohatý. Narodilo se mu sedm synů a tři dcery, a měl dobytka na tisíce a služebných velmi mnoho. Ale Bůh zkoušel ho neštěstím velikým. Pojednou ztratil všecky své děti, služebné a stáda dobytka. I truchlil Job, ale nereptal proti Bohu. On pravil: „Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal; budiž jméno Páně pochváleno!“

Na to raněn jest Job nemocí nejhorší; měly vředy na těle od hlavy až k pátě. I seděl vzdálen od lidí na smetišti, a v nesmírné bolesti oškraboval střepinou hnis s těla svého. Tu přišla manželka jeho a posmívala se jemu, řkouc: „Ještě se důvěřuješ v Boha? Důvěřuj se a umři!“ Ale on řekl k ní: „Jako bláznivá žena mluvíš. Jestliže dobré věci brali jsme z ruky Boží, proč bychom zlých nepřijímali?“ A nepromluvil ani jediného hříšného slova.

Na to přišli tři přátelé Jobovy, a místo útěchy přidali k bolestem jeho novou bolest. Pravili jsou, že jistě to utrpení hříchy svými zasloužil. Ale Job hájil nevinnost svou a důvěrně zvolal: „Byť by mne Bůh také zabil, v něho doufati budu. Nebo vím, že Vykupitel můj živ jest, a že v poslední den ze země vstanu a zase oblečen budu koží svou, a v těle mém uzřím Boha svého.“

Bůh odměnil důvěru Jobovu. On ho uzdravil, dal mu zase sedm synů a tři dcery a nad to dvakrát tolik statků, co prvé měl. Byl pak Job v štěstí a radostí živ ještě 140 let.

18. Mojžíš v ošítce zachován.

Po smrti Josefově bydleli bratři jeho a synové v Egyptě. I množili se neustále, tak že za mnoho set let povstal z potomků jejich veliký národ — národ to izraelský.

* Národ ten se nazýval po Abrahamu či Heberu národ *hebrejský*, po Jakobovi či Izraeli národ *izraelský* a po Judovi národ *judský*, neb *židovský*.

Vida král egyptský Farao, že národ izraelský tak se rozmnožil, trápil je těžkými pracemi na poli a v cihelnách. Konečně pak přikázal lidu svému: „Každého chlapce, který se narodí Izraelským, vhodte do řeky.“

Jedna matka izraelská měla krásného chlapčka a skrývala ho tři měsíce. Když pak ho déle tajiti nemohla, upletla koš ze sítí a omazala ho klím a smolou. Pak položila tam dítě a postavila košík (ošítku) do rákosí na břehu řeky. Sestra dítěte stála zatím nedaleko, aby viděla, co se s ním stane. I přišla tam dcera Faraonova se služkami, aby se myla. Když uviděla dítě, chtěla ho vzíti. Ale sestra dítěte přiběhla a pravila jí: „Já vím matku, která by ti to dítě vychovala.“ A hned běžela pro svou matku. Tehdy vzala dcera Faraonova dítě a dala ho k vychování vlastní matce jeho, kterou neznala. Když pachole dorostlo, dovedla ho matka k dceři Faraonově. Tato přijala ho za syna a nazvala jméno jeho Mojžíš, t. j. z vody vzatý. (*Obráz 12. X.*)

Mojžíš bydlel nyní u dvoru krále egyptského a byl vychován ve všelikém umění a moudrosti.

Když pak se stal mužem, viděl trápení lidu svého izraelského a to jej velmi bolelo. I zastával se beze strachu utiskovaných bratří svých. Uslyšev to Faraο, ustanovil zabiti Mojžíše. On však utekl do země madianské a bydlel tam po čtyřecet let.

19. Mojžíš a Aron v Egyptě.

Za nepřítomnosti Mojžíšova v Egyptě vedlo se národu izraelskému čím dál tím hůře. Proto povolal Bůh Mojžíše, aby ho vysvobodil. Stalo se to na hoře, jménem Horeb. Když Mojžíš jednoho dne přišel až k této hoře, uviděl na ní keř, který hořel a předce neshořel. (*Obráz XI.*) I divil se tomu Mojžíš. Bůh pak řekl jemu:

* Nepřistupuj sem, ale sezuj obuv s nohou svých, neb místo, na kterém stojíš, země svatá jest. Já jsem Bůh otců tvých. Viděl jsem trápení lidu mého v Egyptě. I chci jej vysvoboditi a vyvésti do země dobré a prostranné, která mlékem a medem oplývá.“ A dále řekl:

„Jdi k Faraonovi a vyveď lid můj z Egypta.“ I vymlouval se Mojžíš a pravil:

* „Kdož jsem já, abych šel k Faraonovi a vyvedl syny izraelské z Egypta?“ Bůh pak řekl jemu: „Já budu s tebou!“ Mojžíš namítal: „Neuvěří mi oni, ale řeknou, že neukázal se mi Hospodin.“ I řekl mu Bůh: „Hňl, kterou držíš v ruce své, vrhni na zem!“ Mojžíš učinil tak a hňl obrácena jest v hada, tak že Mojžíš strachem utíkal. I řekl Bůh dále: „Vztáhni ruku svou a chyť hada!“ Učinil tak Mojžíš a had obrácen jest opět v hňl. „Znamení toto —

pravil Bůh — učiníš před Izraelskými a uvěří tobě.“
Mojžíš ale vymlouval se opět:

„Prosím Pane, nejsem výmluvný, mám neohobný jazyk.“ Bůh však odpověděl jemu: „Já naučím tebe, co bys mluvití měl. Aron, bratr tvůj, výmluvný jest; on bude mluvití za tebe k lidu.“ Mojžíš uposlechl a navrátil se s bratrem svým Aronem do Egypta.

I vešli oba k Faraonovi a řekli jemu: „Toto praví Bůh izraelský: Propuště lid můj, ať mi obětuje na poušti.“ Ale Farao odpověděl hrdě: „Neznám Boha vašeho a Izraelských nepropustím.“ A toho dne rozkázal úředníkům svým, aby trápili ještě více lid izraelský. I řekl Bůh k Mojžíšovi: „Mluv Aronovi, ať vezme hůl a vrhne ji před Faraonem, i obrátí se v hada.“ Mojžíš a Aron vešli tedy k Faraonovi. I vzal Aron hůl svou a povrhl ji před Faraonem a služebníky jeho a obrácena jest v hada. Farao se sice ulekl, ale neobměkčil. Tu seslal Bůh hrozné tresty na Egyptské. (*Obráz 13.*)

* Desaterým trestem pokutoval je Bůh. Nejprv se obrátily všechny vody v krev. Pak se ukázaly žáby a vlezly všude, i do příbytků a na pokrmů. Potom se obrátil prach země ve štěnice na lidech i hovědech. Na to přišly mouchy přetěžné. Pak poslal Bůh mor na dobytek. Potom sypal Mojžíš na rozkaz Boží popel k nebi a učinění jsou vředové, a prýskyřové napuckli na lidech i hovědech. Pak vztáhl Mojžíš hůl svou k nebi a přišlo krupobití a potlouklo všeliké byliny polní. Na to ukázaly se kobylky a pohubily všechno zelené na stromech a byli-

nách. Staly se také přehrozné tmy po tři dny, tak že neviděl jeden druhého a proto se nemohl žádný z místa hnouti.

Poslední trest však byl nejhorší. Bůh totiž poslal anděla, kterýž všecko prvorozené v zemi egyptské v jedné noci usmrtil. K Izraelitům se však anděl smrti nepřiblížil, proto že měli na rozkaz Boží dvěře domů svých pokropené krví beránka velkonočního, kterého té samé noci požívali.

* Rozkázal totiž Bůh: „Desátého dne měsíce tohoto k večeru vezmi každý hospodář beránka bez poškrvny a zabí ho, nezlomě mu kosti jeho, a pak pomaz krví jeho dvěře domu svého. I budete všickni pečené maso jeho jísti téže noci a k tomu přesné (nekvašené) chleby. A jsouce přepásani a obuti i držíce hole v rukou, budete jísti beránka pospěšně. Neboť budu bít všecko prvorozené v zemi egyptské. Vás pak mine anděl smrti, uzří-li krev na domech vašich, a v tu noc vyvedu vás z Egypta.“

Teprv nyní, když se stal veliký pláč a křik pro ty mrtvé, propustil Farao lid izraelský. I vyšli jsou a bylo jich okolo šesti set tisíc mužů, kromě žen a dětí. Vzali s sebou také kosti Josefovy. (Asi 1500 let př. Kr. P.)

* Beránek velkonoční jest obrazem Beránka Božího, který se nám v nejsvětější svátosti oltářní za pokrm dává.

20. Izraelité na poušti.

Bůh sám předcházel Izraelské ve dne v sloupě oblakovém a v noci v sloupě ohnivém, ukazuje

jim cestu, kterouž by měli jíti. Tak došli až k rudému moři a tam si odpočinuli. Nyní litoval Faraó, že je propustil. Ihned vzal vojsko své, pustil se za nimi a dohonil je k večeru u moře. I lekli se náramně Izraelští. Mojžíš ale vztáhl na rozkaz Boží hůl svou proti moři. A hle! rozstoupilo se moře a voda stála jako zeď po pravé straně i po levé a horký vítr vysušil cestu. I přešli Izraelští moře po suchu.

Vojsko Faraonovo nemohlo po celou noc přistoupiti k Izraelským. Neboť sloup oblakový, který je předcházel, položil se mezi nimi a Egyptskými. Byl pak ke straně Egyptských temný, ale ke straně Izraelských jasný a osvětcoval noc. Teprv ráno hnali se Egyptští za nimi. Tu však opět vztáhl Mojžíš ruku svou proti moři. I srazily se vody s obou stran a v nich se potopilo celé vojsko Faraonovo, tak že se nezachránil ani jediný z nich. (*Obraz 14.*)

Od rudého moře hnul se Mojžíš s lidem izraelským a přišli na poušť, kdež daleko široko potravý žádný nebylo. I reptali proti Mojžíšovi, že je vyvedl, aby je zmořil hladem. Tu jim Bůh seslal za pokrm křepelky a bílý chleba, nazvaný manna.

* U večer přiletěly křepelky v takovém množství, že přikryly všecko ležení Izraelských, tak že jich bez obtíže chytali. Ráno pak, když rosa ustoupila, ukázalo se na poušti cosi drobného — malá, bílá zrnka, kteráž přikryla povrch země jako jinovatka. To když uzřeli Izraelští, pravili vespolek: „Man hu?“ totiž: „Co jest to?“ Mojžíš řekl jim: „To jest ten chleba,

kterýž Hospodin dal vám k jedění. Ať nasbírá každý z něho, kolik potřebuje.“ I učinili tak s radostí. Pokrm ten, manna nazvaný, měl chuť jako bílý chleba s medem. Mannou živil Bůh Izraelské po čtyřecet let, dokud nepřišli na hranice země kananejské.

Jindy se opět Izraelitům nedostávalo vody. Proto reptali zase proti Mojžíšovi. I řekl mu Bůh: „Vezmi hůl do ruky své a jdi na horu Horeb. Tam udeř na skálu a vyjde z ní voda.“ Mojžíš udeřil na skálu a hned vyrazil ze skály hojný pramen vody.

* Jako vodami rudého moře vyvázli Izraelité z otroctví Faraonova a přišli do země zaslíbené: tak i my vodou křtu sv. býváme zbaveni otroctví ďáblova a přicházíme do království nebeského. Přejítí rudým mořem byl tedy obrazem křtu svatého. — Manna byla obrazem chleba nebeského, který denně při oběti mše svaté s nebe sestupuje a duše naše k životu věčnému krmí. Voda vyšlá ze skály značí milosti, které se nám prýští ze sv. svátostí.

21. Příkázání Boží na hoře Sinai.

Třetího měsíce po vyjití z Egypta přišli Izraelité k hoře Sinai a postavili tam sobě stány. Mojžíš pak vstoupil na horu. I ukázal se mu Bůh a řekl jemu:

* Zvěstuj Izraelským: Budete-li poslouchati mne, budete mým národem vyvoleným. Mojžíš předložil lidu slova Hospodinova a jedním hlasem odpověděl všecken lid: „Co mluvil Hospodin, všecko budeme činiti.“ A když zase vstoupil Mojžíš na horu, řekl mu Bůh:

„Jdi k lidu a přikaz jim, ať se posvěτί dnes a zítra; ať vyperou roucha svá a jsou hotovi ke dni třetímu. Učiň také zábradlí okolo hory, aby nikdo nevystoupil na ni. Ale když počnou troubiti trouby, tehďáž ať oni přistoupí k hoře.

Když nastalo ráno třetího dne, počalo hrozně hřímati a se blýskati. Celá hora se kouřila a byla jako v plameni. Spolu zazníval zvuk trub víc a více, tak že se lid v ležení zhrozil a velmi bál. I vyvedl Mojžíš lid pod samu horu. Bůh pak tu mluvil:

1. „Já jsem Hospodin Bůh tvůj. Nebudeš mítí bohů cizích přede mnou. Neučiníš s'obě rytiny ani žádného podobenství a nebudeš se jim klaněti.

2. Nevezmeš jména Hospodina Boha svého nadarmo.

3. Pomni, abys den sobotní (sváteční) světil.

4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.

5. Nezabiješ.

6. Nesesmilníš.

7. Nepokradeš.

8. Nepromluvíš křivého svědectví proti blížnímu svému.

9. Nepožádáš manželky blížního svého.

10. Aniž požádáš domu jeho, ani pole, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, ani ničeho, což jeho jest.

* Veškeren lid stál dolu hrůzou poražen a volal: „Všecko, což mluvil Hospodin, učiníme.“ Aby lid v dobrém předsevzetí ještě více utvrdil, vzdělal Mojžíš

pod horou oltář a obětoval na něm Hospodinu obět. Obětní krví pak pokropil lid a řekl: „Tato jest krev úmluvy, kterouž učinil Hospodin s vámi v příkázáních svých.

Potom vystoupil Mojžíš zase na horu a byl tam čtyřicet dní a nocí, rozmlouvaje s Bohem. A když dokonat Bůh řeči své, dal Mojžíšovi dvě desky kamenné, na nichž psáno bylo desatero přikázání. (*Obráz 15. XII.*)

* Mezi tím, co Mojžíš byl na hoře, ulil sobě lid ze zlata tele a vzdělal před ním oltář. Pak obětovali teleti oběti, jedli a pili, hráli a tancovali na způsob pohanů. Když pak sestupoval Mojžíš s hory, nesa dvě desky přikázání Božích v ruce své a uzřel tele i tance, rozhněval se velmi a udeřil deskami o zem, tak že se rozrazily. Pak spálil tele a koho ještě dopadl, dal usmrtiti. I bylo takových 23.000 mužů.

* Druhého dne vstoupil Mojžíš zase na horu a prosil Boha vroucně za hříšný lid. Bůh odpustil lidu a rozkázal Mojžíšovi, aby vytesal nové dvě desky. Mojžíš učinil tak a Bůh napsal na ně desatero přikázání. Když pak sestupoval Mojžíš shory, drže v ruce dvě kamenné desky přikázání Božích, zářila tvář jeho tak, že se Izraelští báli blízko přistoupiti k němu.

*** 22. Vzdělání svatého stánku a ustanovení služeb Božích.**

Za pobytu Mojžíšova na hoře, dal jemu Bůh rozkaz, jak má zaříditi mezi lidem služby Boží. I udělal Mojžíš z desk vzácného dříví *svatý stánek*, který se dal skládati. Byl pak stánek ten třicet loktů dlouhý

deset vysoký a deset široký. Desky obložil zlatem a upevnil na stříbrné podstavky, pak ale je pokryl čtyřmi skvostnými čalouny či koberci. Do čalounu, který vnitř stánku nejvýše byl zavěšen, byli vetkán Cherubíni, palmy a květiny. Vchod do tohoto svatého stánku zastírala krásná opona.

Tento stánek se dělil na dvě části. Hned za vchodem byla tak zvaná *svatyně* a dále vnitř byla *svatyně svatých*. Mezi oběma pak byla zavěšena skvostně tkaná opona.

Do svatyně udělal Mojžíš stůl, obložený zlatem, na který se kladlo dvanácte chlebů posvěcených z nejpěknější mouky a nádoba s vínem; pak zlatý svícen sedmiramenný, na němž hořel nejčistší olej, a oltář kadidelný, na němž se pálilo kadidlo z nejvonnějších věcí.

Do svatyně svatých postavil archu *Páně*, kterou vnitř i zevnitř pozlatil nejčistším zlatem. I přidělal k ní čtyry kroužky zlaté ke čtyřem rohům (úhlům) a sochory k nošení, obložené zlatem. Do archy vložil dvě desky přikázání, které obsahovaly úmluvu s Hospodinem, pročez i archa sloula — archa úmluvy. Na archu položil pak víko ze zlata nejčistšího a z obou dvou stran jeho dva cherubíny na sebe hledící a křídloma svýma víko zastírající.

Okolo svatého stánku udělal Mojžíš velikou *siň*, a vzdělal v ní měděný oltář na zápalné oběti, jakož i měděné umývadlo pro kněze. — Od té doby sídlal Bůh ve svatyni svatých nad archou úmluvy mezi dvěma cherubíny; a kdykoliv se Mojžíš Hospodina tázati chtěl, vešel tam a uslyšel vůli Boží.

Mojžíš uspořádal také na rozkaz Boží *rozličné oběti*, a sice krvavé a nekrvavé. K obětem krvavým bral se dobytek hovězí, i ovce, kozy a holubi; k obětem pak nekrvavým obilí, mouka, chleb a víno. Jedny i druhé, pakli se spálily, slouly zápalné oběti. Takovéto dary byly také z rozličných příčin Bohu obětovány:

1. na vyznání Božského nejvyššího panování a nejvyšší moci, kterou Bůh nade vším stvořením má;
2. na poděkování Bohu za všechna jeho dobrodiní;
3. za vyprošení od Boha všech potřebných milostí;
4. za dosažení od Boha odpuštění hříchů.

Proto se nazývaly oběti chvály, díků, prosby a smíření.

Dále zařídil Mojžíš i *slavnosti roční*. Byly pak následující: a) Slavnost *velikonoční* na památku vysvobození z Egypta, která trvala sedm dní. K ní zabít byl beránek bez poškrvny, i jedli Izraelité maso jeho a přesné chleby. Za sedm týhodnů po veliké noci byla b) slavnost *letnic* na památku přikázání, daných na hoře Sinai. Tu obětovali Izraelité prvotiny úrody zemské. Po dokonané pak žni světla se c) slavnost *stánků*, kdežto přebývali ve stánech z větví a ratolestí stromových na památku, že bydleli předkové jejich ve stánech na poušti. Mimo toho ustanovil Mojžíš d) svatý a *kajičný den*, den to očišťování neb smíření. V ten den obětoval nejvyšší kněz tele za hříchy své, kozla pak za hříchy lidu. Potom vstoupil s obětní krví a zlatou kadidelnicí za oponu do svatyně svatých, nakouřil víko archy úmluvy a pokropil krví archu a půdu před ní.

Uspořádav tak všecko Mojžíš, oblekl bratra svého Arona v roucha posvátná, a vyživ olej na hlavu jeho, pomazal a posvětil ho za nejvyššího kněze, syny jeho za obecné kněze, ostatní pak z pokolení Levi za služebníky při svatyni. Když se to stalo, přistoupil Aron k oltáři, obětoval na něm, a dal lidu požehnání. A hle! ze sloupu oblakového, který se vznášel nad stánkem svatým, vyšel oheň a ztrávil oběti. Uviděvše to zástupcové, padli na tváře své a velebili Boha.

* Archa úmluvy byla obrazem svatostanků (tabernakulů). Oběti krvavé značily obět krvavou na kříži; obět pak nekrvavá, nejsvětější obět mše svaté. Nejvyšší kněz byl obrazem obětujícího se Ježíše Krista.

*** 23. Had měděný a Mojžíšova smrt.**

Když Izraelští přicházeli k zemi zaslíbené a blížil se konec putování jejich na poušti, nedostávalo se jim opět vody a oni reptali proti Mojžíšovi. I poručil mu Bůh, aby zase holí svou uděril na skálu, jako byl dříve již učinil. Ale Mojžíš přišed k blízké skále, pochyboval poněkud a řekl Izraelským: „Zda-li budu moci vyvésti vodu z této skály?“ A proto teprv až udeřil po druhé na ni, vyšla jest voda. Bůh ale řekl jemu: „Že jsi mi docela neuvěřil, neuvedeš lid tento do země, kterouž dám jim a jich potomkům.“

Nedlouho na to reptali opět Izraelští a stěžovali sobě na obtížné cestování. I potrestal je Bůh, seslav jedovaté hady, kteří je štípali, tak že mnozí umírali. Tedy prosili Mojžíše, aby se přimluvil za ně u Boha, by ty hady od nich odejmul. A Mojžíš se modlil za lid. I řekl mu Bůh: „Udělej hada měděného a vy-

zdvihni ho na kůl; kdožby, jsa nakažen, pohleděl naň s lítostí, uzdraven bude!“ Dal tedy Mojžíš ulíti hada mēděného, a který raněný hříchů svých litoval a naň pohlednul, byl uzdraven. (*Obráz 16.*)

Jak Bůh předpověděl, neuvedl Mojžíš lid izraelský do zaslíbené země Kanaan. Když se blížil konec života jeho, řekl mu Bůh: „Polož ruku svou na Josua přede vším lidem, aby od této doby poslouchali ho všickni Izraelští!“ Mojžíš učinil tak a od toho času stal se Josue vůdcem lidu.

Na to předpovídal Mojžíš z vnuknutí Božího Spasitele světa, řka: „Proroka jako mne vzbudí vám Hospodin, Bůh váš; toho poslouvejte!“

Pak požehnal všem a vstoupil na horu Nebo. Odtud ukázal mu Bůh zemi Kanaan a řekl jemu: „Tatoť jest země, kterou jsem slíbil Abrahamovi, Izakovi a Jakubovi. Viděl jsi ji, ale do ní nevejdeš!“ I plesal Mojžíš radostí, když ji uhlédl a děkuje Bohu za tu milost, umřel. Lid izraelský truchlil a oplakával ho po 30 dní. (*Obráz 17.*)

* Mēděný had byl obrazem Ježíše Krista, povýšeného na dřevě kříže. On uzdravuje všech, kteří od pekelného hada ranění jsouce, naň skroušeným a lítostným srdcem hledí. Mojžíš obrazem Ježíše. On hlásal vůli Boží a tak i Ježíš. Byl pronásledován a pak povolán k vysvobození lidu — a tak i Ježíš. On uvedl lid skrze poušť do země zaslíbené a Ježíš vede nás také skrze poušť tohoto života do pravé země zaslíbené.

* 24. Doba soudců. Rut a Booz. Samuel a Heli.

Po smrti Mojžíšově uvedl podle vůle Boží *Josue* národ židovský do země zaslíbené. Když přišli k řece Jordánu, zastavila se voda s vrchu přicházející a nadula se jako hora; dolejší pak odtekla do mrtvého moře, tak že veškeren lid přecházel po suchu. I šli dále. Když pak Josue po mnohých bojích a vítězstvích celou zem zaslíbenou opanoval, rozdělil ji losem mezi dvanáctero pokolení, které povstalo z potomků dvanácti synův Jakubových. Později vzbudil Bůh Izraelským nábožné a udatné muže, kteří je řídili, a ti se nazývali — *soudcové*.

Za času soudců žily v Betlemě dvě chudobné ženy. Starší se jmenovala Noemi a mladší, nevěsta její (žena synova) *Rut*. Když se žal ječmen, vyšla Rut, která zatím vdovou se stala, na pole, aby sbírala klasy po žencích, a tak svou tchýni (matku mužovu) živila. Bylo pak to pole bohatého muže, jménem *Booz*. Když Booz uviděl Rut, ona sbírá klasy, nebránil jí v tom, nýbrž doporučil ještě svým žencům, aby schválně něco klasů při vázání nechávali, by ona tím více nasbírala. (Obráz 18.)

Po žních pak vzal si ji Booz za manželku. Bůh požehnal jejich sňatku a daroval jim syna, jménem Obed. Ten byl otcem Isai, otce Davidova, z jehož pokolení vyšel Spasitel.

Později stal se soudcem v Izraeli nejvyšší kněz, jménem *Heli*. Za jeho času žili dva nábožní manželé, jménem Elkana a Anna. Neměli pak dětí a proto se armoutili oba. I slíbila Anna Bohu, jestli jí dá syna,

že ho dá k službě jeho do svatého stánku. Bůh vyslyšel prosbu její a dal jí syna, jehož ona nazvala *Samuel*. Když pak měl Samuel tři leta, dovedla ho matka jeho Anna k nejvyššímu knězi Heli, aby ho před ním službě Boží obětovala. Uviděv Heli malého Samuele, položil ruku svou na hlavu jeho a žehnal jemu. Od té doby přisluhoval Samuel ve stánku svatém, rostl a líbil se jak Bohu, tak i lidem. Když pak Heli umřel, stal se Samuel sám soudcem v Izraeli. (Obráz 19.)

* 25. Zřízení království. Saul. David.

Když Samuel sestárnul, řekli mu starší izraelští: „Ustanov nám krále, jak všickni národové mají!“ Vzal tedy Samuel nádobu oleje, vylil ji na hlavu muže, jménem *Saul* a řekl: „Aj, pomazal tebe Bůh za kníže nad lidem svým.“ Tak ustanovil Samuel lidu izraelskému *Saula* za krále. Později však nelíbil se *Saul* Bohu, i řekl Samuelovi: „Jdi do Betlema, naplň roh svůj olejem a pomaz tam *Davidu* za krále!“ I uposlechl Samuel, a přišed do Betléma, vylil olej na hlavu *Davidu* uprostřed bratří jeho a pomazal ho tak za krále. Byl pak *David* ještě mládeneček, ale duch Boží byl s ním. (Obráz 20.)

Za času *Davidu* vedli Filistiňtí vojnu s Izraelskými. Měli pak Filistiňtí mezi sebou obra velikého a silného, jménem *Goliáše*. Ten nosil na hlavě měděnou přilbilci (silnou plechovou pokrývku z mědi) a pancíř šupinatý (z železných šupin spolu spojených) na těle, kterýžto více než centnýř vážil. Na nohou měl boty měděné, v levé ruce držel štít (podlouhlý tlustý

plech), který přikrýval ramena jeho a v pravé ruce měl kopí (železem špičatým okutou hůl) tak tlusté a silné, jak vratidlo tkalcovské.

I posmíval se Goliáš vojskům izraelským a vy-
cházeje jim naproti pravil: „Vyberte ze sebe také muže,
nechť bojuje se mnou. Jestli mne porazí, budeme my
služebníci vaší; pakli já porazím ho, budete vy slou-
žiti nám!“ Ale žádný si netroufal, s ním bojovati.
Jediné mládeneček David se na to odvážil a také ho
přemohl. On vybral sobě pět kamenů hladkých z po-
toka, vložil je do své mošny (kabely), vzal svůj prak
(hůl u vrchu našťípnutou, do které se nasadil kámen)
do ruky a šel proti Goliášovi. I posmíval se mu Go-
liáš. Když pak se přibližoval, vzal David rychle ká-
men, nasadil ho do praku a otočiv ním, vyhodil kámen
a uděřil Goliáše tak prudce v čelo, že ihned padl na
tvář svou k zemi. Pak vytáhl meč jeho z pošvy a stál mu
hlavu. Sotva to uviděli Filištínští, utíkali všickni, ale
Izraelští je honili a zabili mnoho z nich. (*Obraz 21.*)

Když se vraceli Saul s Davidem domů, vyšly jim
naproti ženy ze všech měst a radostně prozpěvovaly:
„Zabilť jest Saul tisíc, ale David deset tisíců“ (proto
že největšího nepřítele zabil). I rozhněval se Saul a
hleděl až do smrti své Davida zabiti. Ale Bůh to
nedopustil a ochránil vždy Davida.

Po smrti Saulově vyvolil i lid Davida za krále,
kterýž si obral Jerusalem za sídlo své, a nazval jej
městem Davidovým. Poněvadž pak byl zvyklý, hned
od mladosti své Boha zpěvem oslavovati, složil ku
chvále Boží písně svaté, nazvané žalmy, a ve všech
věcech jednal podle vůle Boží. I požehnal mu Bůh a

přislíbil jemu: „Vzbudím tobě potomka a upevním trůn království jeho až na věky. Já budu jemu za otce, a on mí bude za syna.“ Tento potomek byl Vykupitel světa.

* David byl obrazem Messiáše. Narodil se v Betlémě, žil za mládí ve skrytosti a chudobě, přemohl hrozného nepřítele lidu a stal se králem.

* 26. Synové Davidovy: Absolon a Šalomoun.

Synové Davidovy se jmenovali *Absolon* a *Šalomoun*. Absolon byl zlý a nevděčný; on popudil lid proti otci svému Davidovi a bojoval s vojskem proti němu, aby se sám stal králem. To bylo zlo veliké před Bohem a proto potrestal Bůh Absolona. Jeho vojsko bylo v jednom lese pobito; on sám pak, jedá na mezku, zachytil se za dlouhé své vlasy na stromě. A když tak visel, přišel Joab, vůdce vojska krále Davida a probodnul ho kopím. Sotva se to dověděl David, plakal nad synem svým Absolonem a litoval ho. (*Obraz 22.*)

Když se přibližoval Davidovi čas smrti jeho, povolal k sobě všechna knížata a přední muže izraelské a řekl jim: „Myslel jsem, abych vystavěl Bohu chrám, i připravil jsem všechny věci k stavení. Ale Bůh řekl mi: Ne ty, ale Šalomoun syn tvůj vystaví mi dům. Není tedy napomínám vás: Ostříhejte všech přikázání Hospodina Boha našeho! Ty pak Šalomoune synu můj, poznej Boha svého a služ jemu myslí volnou. Vystav Hospodinu chrám a on bude s tebou.“ Na to v pokoji umřel.

Po smrti Davidově stal se syn jeho Šalomoun králem. Bůh obdaril ho moudrostí neobyčejnou a dal mu i bohatství a slávu, tak že nebylo rovného jemu.

Moudrost svou ukázal Šalomoun obzvláště skrze překrásné průpovědi čili přísloví, která nám zanechal. Některá z nich jsou :

„Pýcha předchází pád.“

„Kdo chodí s moudrými, moudrý bude; ale přítel bláznů učiněn bude podobný jim.“

„Jestliže by tě lákali hříšníci, nepřivoluj jim, neb oni běží k zlému.“

„Mnoho mluvení nebývá bez hříchu.“

„Ohavností jsou Hospodinu rtové lživí.“

„Jdi k mraveňci, o lenochu, zpytuj cesty jeho a uč se moudrosti.“

„Lepší málo se spravedlností, nežli mnoho s nepravostí.“

„Na úroky půjčuje Hospodinu, kdož se smilovává nad chudým.“

„Hněvivý vzbuzuje rŕznice, ale odpověď tichá skrocuje hněv.“

Ve čtvrtém roku svého panování započal král Šalomoun, jak mu otec poručil, stavěti krásný a veliký chrám v Jerusalemě na hoře Moria. Veliké množství dělníků pracovalo při tom. Jedni sekali dříví, jiní dováželi potřebné věci a opět jiní tesali v kamení. Ze samého vzácného dříví a kamene, z mnohého zlata a stříbra byl chrám ten vystavěn. I líbil se Bohu; když pak ponejprv obětovaly se tam oběti, sestoupil oheň s nebe a ztrávil je. Tak ukázal Bůh, jak milá jest mu tato svatyně. (*Obraz 23.*)

Však Šalomoun nesetřval v dobrém a konec jeho byl smutný. Když sestárnul, pokazil se, tak že nectil

již pravého Boha a lid utiskoval. I povstaly proti němu spiknutí a různice, až umřel.

* 27. Rozdělení říše.

Když Šalomoun umřel, stal se syn jeho *Roboam* králem. I prosil lid izraelský Roboama, aby ho tak neutiskoval, jako otec jeho Šalomoun. Ale mladí společníci, s kterými byl Roboam vychován, radili jemu, aby lidu nepovolil. Neulevil tedy lidu izraelskému, nýbrž ještě více ho utiskoval.

I stalo se, že odpadlo deset pokolení izraelských od Roboama a ti zvolili sobě krále *Jeroboama*, který býval prvé služebníkem Šalomounovým. Roboama se přidrželo jenom pokolení Juda a Benjamín. Tak povstalo dvoje království: *judské*, jehož králem byl Roboam a *izraelské*, jehož králem byl Jeroboam. Hlavním městem království judského byl Jerusalema a království izraelského město Samaří.

Roboam se hněval, že tak mnoho lidu odpadlo od něho. I shromáždil vojsko své a obmýšlel bojovati proti odpadlým pokolením izraelským. Ale Bůh to nedopustil. On poslal k Roboamu a jeho lidu nábožného muže, jménem Semejáš, který jim pravil: „Nebudete bojovati proti bratrům svým izraelským, neboť z vůle Boží oni odpadli k Jeroboamovi.“ Slyše to lid, nechtěl bojovati a navrátil se domů. (*Obráz 24.*)

* 28. Vzbuzení proroků.

Časem svým pokazili se obyvatelé obou království. Bůh, aby napravil krále i lid, vyvolil sobě nábožné muže, kteří lid k dobrému napomínali a ze hříchů kárali.

Těmto mužům dal Bůh věděti mnohé věci, které se měly teprv státi, a oni tyto budoucí věci předpovídali čili prorokovali; proto je nazýváme *proroky*.

Takovýchto proroků bylo mnoho v království izraelském i judském. Někteří proroctví svá i napsali. Jména jejich jsou: *Izaiáš, Jeremiáš, Ezechiel, Daniel, Ozeáš, Joel, Amos, Abdiáš, Jonáš, Micheáš, Nahum, Habakuk, Sofoniáš, Aggeus, Zachariáš, Malachiáš*. První čtyři se nazývají větší proroci, protože více psali, nežli ostatní.

Nejvíce předpovídali proroci o budoucím Messiáši, zevrubně napřed oznamující: 1) dobu jeho příští, 2) okolnosti jeho narození, 3) jeho působení, 4) jeho utrpení a smrt, 5) jeho oslavení.

Oni prorokovali:

1) že přijde v době, kdy bude berla odňata od Judy; také od doby, kdy vyjde rozkaz, aby znovu vystavěn byl Jerusalelem, za 483 let;

2) že se narodí v Betlémě, z panny, z pokolení Judova, z rodu Davidova;

3) že bude prorokem, knězem a králem;

4) že bude za 30 stříbrných prodán, bičován, posmíván, uplýván, rouhán, odsouzen, na rukou a nohou zboden, žlučí a octem napájen a po smrti o jeho roucho metán los;

5) že vstane z mrtvých, vstoupí na nebesa a sešle Ducha svatého.

* 29. Eliáš a Eliseus.

Jeden z předních proroků žil za panování krále Achaba, který byl bezbožnější, než mnozí jiní králové izraelští. Prorok ten nazýval se *Eliáš*. Král Achab

nectil pravého Boha a neklaněl se jemu. I přišel k němu Eliáš a předpověděl jemu, že za dlouhý čas nedá Bůh ani rosy, ani déště. Po nějakém čase učinil Eliáš veliký div u chudobné vdovy v Sareftě. Rozmnožil totiž z rozkazu Božího její mouku v nádobě a olej ve sklenici, tak že toho neubývalo až do času, kdy Bůh opět seslal déšť. Později ještě vzkřísil mrtvého syna vdovy této.

Achab postavil i chrám modle, nazvané *Bál*, a povolal 450 kněží k službě Bála. Když pak již nepršelo tři léta a šest měsíců, přišel Eliáš z rozkazu Božího opět ke králi Achabovi a shromáždil na hoře Karmel veškeren lid izraelský, i ony kněze Bálovy. A přistoupiv k lidu řekl: „Dokavad budete nerozhodni na dvě strany? Jest-li Hospodin pravý Bůh, následujtež ho samého; pakli Bál jest Bohem, následujtež toho!“ A neodpověděl mu lid ani slova. I řekl opět Eliáš: „Já jsem sám jediný, kněží pak Bálových jest čtyry sta a padesáte. Nechtě jsou nám dáni dva býci; knězi Bálovy ať obětují jednoho a já druhého. Bůh pak, který sešle oheň na obět, ten ať jest pravým Bohem.“ A lid s radostí na to svolil.

I oblekli se knězi Bálovy svátečně, položili býka na oltář a poskakující okolo něho, volali od rána až k večeru: „Bále, vyslyš nás!“ Ale Bál neslyšel modlitby jejich. Když pak Eliáš druhého býka na oltář svůj položil a se modlil, tu spadl oheň s nebe a spálil obět zápalnou i oltář. Což uviděv lid, padl na tvář svou a volal: „Hospodin jest Bůh!“ Pak vstoupil Eliáš na vrch hory Karmelu a tam se modlil. A hle, ukázala se mračna a vydatný déšť zvlažoval vypráhlou zem.

Nejdivnější však jest, že Eliáš neumřel jako jiný člověk. Bůh ho vzal na hoře Karmel u velikém větru na ohnivém voze s ohnivými koňmi do nebe. (*Obráz 25.*)

Podle vůle Boží ustanovil Eliáš za nástupce svého nábožného muže, jménem *Elisea*. Když totiž vzat byl do nebe, spadl s něho plášť; i zdvihl ho Eliseus a od té chvíle přešla divotvorná moc Eliášova na něho a on se stal prorokem.

Když Eliseus jednou šel do Bethel, kdež se Izraelité klaněli zlatému teleti, posmívaly se mu rozpustilé děti, proto že měl holou hlavu, a volaly za ním: „Pojď sem lysý!“ Eliseus se ohlednul a pohrozil jim ve jménu Božím. V tom vyšli z lesa medvědi a roztrhali 42 z nich. Tak je Bůh potrestal pro posměch a neuctivost k starému člověku.

Po nějakém čase uzdravil Eliseus podivným způsobem Naamana, vůdce vojska krále syrského. Prikázal mu totiž: „Jdi a umyj se sedmkrát v řece Jordaně a budeš čist!“ Naaman učinil tak a byl uzdraven od nemoci své.

Jindy opět stěžovala si žena vdova Eliseovi a pravila: „Jsem dlužna peníze a nemám čím zaplatiti. Proto chce věřitel můj sobě vzíti mé dva syny za otroky.“ I radil jí Eliseus: „Vypůjč sobě ode všech sousedů svých nádoby prázdné; pak vezmi nádobu svou s olejem a nalévej z ní do všech těch nádob, až budou plné.“ I učinila vdova podle rady jeho a naplňovala olejem svým nádoby, které jí podávali synové její. Když pak byly plné, pravila synu svému: „Podej mi ještě nádoby!“ Kterýžto odpověděl: „Nemám!“ I stál olej a netekl více. Proto oznámila to žena Eli-

seovi, kterýž řekl jí: „Jdi, prodej a zaplať věřiteli svému; ty pak a synové tvoji žijí budete z ostatku.“
(*Obraz 26.*)

Když umřel Eliseus, učinil Bůh i na hrobě jeho zázrak. Jednou položen jest mrtvý do hrobu Elisea a sotva se dotknul kostí jeho, ožil a vstal z mrtvých.

* 30. Jonáš v Ninive.

Po smrti Eliseově povolal Bůh *Jonáše* za proroka. I poslal ho do velikého pohanského města, které sloulo Ninive, a řekl jemu: „Jdi do Ninive a kaž tam pokání bezbožným obyvatelům jeho!“

Ale Jonáš neuposlechl a chtěl Bohu ujíti. I šel k moři a vstoupil na loď, která se plavila do Španhel. Bůh pak poslal bouři velikou na moře, tak že se loď zmítala a plavci byli v nebezpečení zahynouti. Vidouce to, pravili vespolek: „Pojďte a vrhněme losy, abychom zvěděli, pro koho to neštěstí na nás přišlo.“ Metali tedy losy a padl los na Jonáše. I uvrhli ho do moře, a hned přestala bouře. Jonáš však nezahynul; Bůh poslal rybu velikou, která ho pohltila a za tři dni zase na břeh moře vyvrhla. I řekl mu podruhé Bůh: „Jdi do Ninive a kaž v něm pokání!“

Šel tedy Jonáš do města toho cestou jednoho dne a volal: „Ještě čtyřicet dní a město podvráceno bude!“ Obyvatelé ninivetští uvěřili této výhrůžce Boží, rozhlásili půst a oblekli se v šaty smutečné či kajičné všickni od nejmenšího do největšího. I sám král oblekl se v roucho kajičné, posypal hlavu popelem na znamení lítosti a rozhlásil v Ninive: „Jedenkaždý odvrát se od zlého; kdo ví, neodpustí-li nám Bůh, tak že ne-

zahyneme.“ A v skutku! Když viděl Bůh, že se obyvatelé ninivetští polepšili, smiloval se nad nimi a odvrátil neštěstí, kterýmžto jim byl hrozil.

* 31. Vyvrácení království izraelského. Tobiáš.

Bůh nepřestával Izraelským posýlati svatých proroků. Ale nadarmo napomínali tito a vyhrožovali jim trestem Božím, — oni se nepolepšili. Proto je Bůh hrozně potrestal. *Salmanassar*, král assýrský, vydobyl hlavní jejich město Samaří a odvedl většinu jich do *Assýrie*, odkudž se nevrátili nikdy více. Tak přestalo býti království izraelské.

Na místo odvedených Izraelitů usadili se v zemi jejich pohané a smíchali se s těmi, kteří tam pozůstali. Ti, kteří bydleli k půlnoci, nazývali se *Galilejští*; ti pak, kteří přebývali k polední straně, nazváni jsou Samarští čili *Samaritáni*. Náboženství Samarských byla míchanina obyčejů pohanských i židovských, a proto byli od obyvatelů království judského, čili od židů, vždy nenáviděni.

Izraelským se vedlo v zajetí tom čím dál tím hůře, ale Bůh je i tam neopouštěl. Zvláště pak miloval Bůh mezi nimi nábožného *Tobiáše*. Tobiáš již od mladosti své zachovával přikázání Boží a varoval se spolku lidí bezbožných. Když pak byl v zajetí mezi pohany, i tam podle své víry žil. On se k pravému Bohu modlíval, on slabé u víře posiloval, zarmoucené těšil, lačné krmil, nahé odíval a mrtvé uctivě pochovával.

I přihodilo se, že Tobiáš ve stáří svém oslepnul. Bylo to veliké neštěstí, ale on nenaříkal a nereptal proti Bohu. I odplatil mu to Bůh. Když poslal jednou syna svého do vzdáleného města Rages, aby tam starý dluh vyzdvíhl a přinesl, připojil se k němu z rozkazu Božího anděl Rafael, aby ho provázel na cestě. Mladý Tobiáš nevěda, že jest to anděl, poněvadž měl podobu mládence, šel s ním.

U večer prvního dne přišli k řece, jménem Tigris, a Tobiáš si v ní chtěl umýti nohy. Tu se mu ukázala ryba veliká a chtěla ho pohltnouti. I ulekl se náramně Tobiáš. Ale anděl pravil jemu: „Popadni ji jen zmužile za ploutve (křídla) a táhni ji k sobě!“ A Tobiáš vytáhl ji na sucho. Nyní mu řekl anděl: „Vykuchej ji, ale srdce, žluč a játra schovej sobě, neb tyto věci jsou k lékařství užitečné.“ I uposlechl Tobiáš. Když pak se navrátil z cesty domů, vyňal žluč rybí a pomazal ní oči svého otce. A hle, za půl hodiny prohlednul otec a u veliké radosti chválil Boha. (*Obraz 29.*)

* 32. Vyvrácení království judského. Zajetí Babylonské.

Také mezi obyvateli království judského povstali proroci.

Mezi předními byl *Joel*, který zvlášť důtklivě k pokání vybízel, a volal: „Roztrhněte srdce svá a ne roucha svá, a obraťte se k Hospodinu Bohu svému. Kněží ať pláčí a řkou: „Odpusť, Hospodine, odpusť lidu svému!“

Jiný takový prorok byl *Micheáš*, který místo narození Spasitele předpověděl, an pravil: „Ty Betlême nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy; nebo z tebe vyjde panovník v Izraeli!“

Nejvíce prorokoval *Izaiáš* o budoucím Messiáši a Spasiteli. Tak předpověděl o něm, že bude mít nábožnou pannu za matku, řka: „Aj panna počne a porodí syna a nazváno bude jméno jeho Emanuel, t. j. Bůh s námi.“ Mimo toho předpověděl i způsob jeho života, utrpení a smrti.

Za času Izaiáše žil nábožný král *Ezechiáš*, který jako proroci neustále vzbuzoval hříšný lid k službě pravého Bohá. Stalo se pak po mnohých letech, že Ezechiáš se roznemohl až k smrti. Z rozkazu Božího přišel k němu prorok Izaiáš a řekl: „Zříd dům svůj a zaopatř své věci, nebo umřeš!“ I ulekl se Ezechiáš a s pláčem se modlil k Bohu: „Prosím Pane, rozpo-meň se na mne, že jsem vždy tobě sloužil, a což milého jest před tebou, jsem činil.“ Tu se smiloval nad ním Bůh a poručil Izaiášovi: „Jdi k Ezechiášovi a rci jemu: „Viděl jsem slzy tvé a vyslyšel jsem modlitbu tvou. A třetího dne vstoupíš uzdraven do chrámu a přidám ke dnům tvým ještě patnácte let.“ A stalo se tak. Ezechiáš zemřel teprv po 15. letech, panovav velmi šťastně. (*Obraz 27.*)

Však marné bylo napomínání a vyhrožování proroků. Židé se čím dále tím více kazili, až se docela od Boha odvrátili. Tu je zastíhl trest Boží a oni byly odvedeni v zajetí do *Babylona*.

Stálo se to za krále Babylonského *Nabuchodonosora*, který přitáhl s nesčíslným vojskem k Jerusalemu

a dobyv města, odvedl do zajetí krále i lid. Město pak a chrám, z něhož všechny nádoby posvátné pobral, ohněm poplenil a zbořil. Hrozný byl pohled na zříceniny města a chrámu. Prorok *Jeremiáš*, který tuto zkázu viděl, bolestnými žalozpěvy jí oplakával.

Jedinou útěchou židů bylo, že král Nabuchodonosor dosti mírně snini nakládal; ba on i některé mládence z knížecích rodin k svému stolu povolal a služebníky svými učinil. Mezi těmito byli: *Ananiáš*, *Misael*, *Azariáš* a *Daniel*.

* 33. Tři mládenci v peci ohnivé.

Jednou dal Nabuchodonosor udělati vysoký zlatý sloup, a na něm modlu. I poručil všemu lidu: Jakmile uslyšíte zvuk trub a hudby, padnouce, klanějte se soše zlaté. Pakliby kdo se neklaněl, ihned uvržen bude do peci ohnivé!“ A všickni jakmile zazněl zvuk trub a hudby, padnouce klaněli se soše. Jenom Ananiáš, Misael a Azariáš neučinili tak. Daniel nebyl při tom; byl by zajisté také se neklaněl. Když ti tři mládenci nepadli na zem, přistoupili Babylonští a žalovali na ně u krále.

I rozhněval se král a rozkázal, aby pec na blízku stojící sedmkrát více, než obyčejně, rozpálena byla. Pak poroučil nejsilnějším mužům z vojska, aby ty tři mládence svázali a oblečené v šaty uvrhli do peci. A stalo se tak. Ale anděl Páně sestoupil k mládencům a vyrazil plamen z peci, který spálil muže, ježto mládence tam hodili. V peci pak učinil anděl chládek, jako v čas večerní. Oheň se mládenců naprosto nedotekl; toliko provazy, jimiž svázani byli, strávil. I po-

čali všickni tři jako jedněmi ústy chváliti a oslavovati Boha.

Když král divě se chválozpěvu, do peci nahlednul, ustrnul a řekl dvořanům svým: „Zdaliž jsme neuvrhli tři muže svázané do ohně? A nyní vidím čtyry muže rozvázané, na nichž není žádného porušení, a čtvrtý jest tak krásný a velebný, jako syn některého boha.“ Přistoupiv pak ke dveřím peci, volal: „Služebníci Boha nejvyššího, pojďte ven!“

A ihned vyšli a všichni se přesvědčili, že jim oheň neškodil, tak že ani vlas hlavy jejich nebyl opálen. Vida takový div, zděsil se Nabuchodonoser a zvolal: „Požehnaný Bůh jejich, kterýž poslal anděla svého a vysbobodil služebníky své. Protož dávám tohoto dne rozkaz, aby každý, kdož by se Bohu tomu rouhal, zahynul; nebo není jiného Boha, kterýž by mohl tak vysvoboditi!“ Tři mládence pak povýšil král k velikým důstojenstvím.

* 34. Daniel a Suzanna.

Daniel byl nad jiné moudřejší a ním učinil Bůh mnohé divy.

Mezi židy zajatými byl muž, jménem Joakim a manželka jeho *Suzanna*, která byla velmi krásná a nábožná. Téhož času byli dva starci vyvoleni, aby soudili lid. Každý je měl za nábožné muže, ale oni byli zlosinové. I scházeli se často u Joakima. Měl pak Joakim blízko domu štěpnici, kdež se procházívala Suzanna. Jednoho dne ukryli se tam onino starci. A když Suzanna vešla do štěpnice a zavřela dvěře, při-

běhli k ní a přemlouvali ji ke hříchu. „Jestli nebudeš chtít — vyhrožovali jí — vydáme proti tobě svědectví, že jsme tě dopadli ve hříchu.“ I vzdýchla Suzanna a řekla: Účiním-li, co na mne žádáte, ztracena jsem u Boha; pakli neučiním, neujdou rukou vašich. Ale ráději chci umřít, nežli zhřešit před obličejem Páně.“ I zkríkla Suzanna o pomoci. Ale i starci zkríkli proti ní a jeden běžel, aby zavolal lid. Druhého dne svědčili starci proti Suzanně, že ji dopadli ve hříchu. I uvěřil jim lid a odsoudil ji, aby byla ukamenována. Suzanna pak zvolala hlasem velikým: „Bože věčný, kterýž jsi skrytých věcí poznávatel, ty víš, že křivé svědectví vydali proti mně.“ I vyslyšel Bůh modlitbu její.

Když byla vedena na smrt, zvolal z vnuknutí Božího Daniel: „Čist jsem já krve její!“ I zastavil se lid a Daniel řekl: „Sudte poznovu, neb soudcové vydali křivé svědectví proti ní!“ Ihned vrátil se lid a Daniel řekl: „Oddělte starce jednoho od druhého a já rozsoudím je.“ A když byli odděleni, řekl prvnímu: „Zlosynu! Viděl-lis ji hřešit, pověz pod kterým stalo se to stromem?“ On řekl: „Pod lentiškem.“ I odpověděl Daniel: „Právě jsi selhal!“ A zavolal druhého, řekl: „Pověz mi, pod kterým stromem viděl jsi ji hřešit?“ On řekl: „Pod svídou.“ I odpověděl Daniel: „Právě zelhals i ty!“ Tu poznal lid z odporných výpovědí těch dvou zlosynů, že žaloba jejich byla vymyšlená. A proto velebil lid Boha nejvýš spravedlivého a milosrdného, kterýž osvobozuje ty, kdož doufají v něho. I povstali proti těm dvěma nešlechtníkům a ukamenovali je. Daniel pak byl oslavován ode všeho lidu.

* 35. Daniel a modla Běl (Bál).

Daniel, přicházející do starších let, byl obdařen i duchem prorockým. To patrně dokázal když Nabuchodonosor umřel a králem se stál vnuk jeho *Baltasar*. Tomu předpověděl Daniel smrt jeho a rozdělení říše, což se i stalo. Brzy na to dostal perský král *Cyrus* pod svou moc cele království babylonské. I tento král měl rád Daniele a jemu k vůli mnoho učinil.

Babylonští měli modlu jménem Běl, kteréžto obětovali každého dne dvanácte měr pšeničné mouky, čtyřcet ovec a šest džbánů vína. Ale Daniel nepřestal se klaněti pravému Bohu. I řekl mu jednou král: „Proč se neklaníš Bělovi?“ Odpověděl jemu Daniel: „Proto že ctím toliko živého Boha.“ I řekl král: „Což není Běl živý bůh? Nevidíš, jak mnoho sní a vypije každý den?“ Ale Daniel zasmál se a řekl: „Nemyl se, králi! Tento Běl jest vnitř hlíněný a zevnitř měděný, a nikdy nejí.“ I rozhněval se král a povolal kněží Bálových, jichžto bylo sedmdesáte, a řekl jim: Nepovíte-li mně, kdo tyto oběti sjídá, umřete! Pakli ukážete, že Běl ty věci jídá, umře Daniel, protože se rouhal Bělovi.“ A Daniel řekl: „Staň se podle vůle tvé.“

Kněži pak Bělové řekli králi: „My vyjdeme ven a ty sám polož oběti Bělovi a zavři a zapečeť prstěm svým dvéře chrámu jeho. Když pak ráno neshledáš, že všechno je sněděno od Béla, nechať umřeme!“ Mluvili nepoctivě, neboť měli tajný vchod do chrámu. I učinil král, jak chtěli kněži, Daniel pak posypal chrám popelem. Ale v noci přišli kněží Bělové se ženami a dětmi, a vzali oběti.

Druhého dne šel král s Danielem ke chrámu a našli pečeť neporušenou. I otevřeli dvěře, a král pohleděv na stůl, zvolal: „Veliký jsi o Béle, a není na tobě žádného podvodu!“ Ale Daniel se zasmál a řekl: „Pohleď na podlahu; čím jsou šlépěje tyto?“ I divil se král řka: „Vidím šlépěje mužů, žen a dětí.“ A hned hledali a našli tajný vchod do chrámu. I rozhněval se král a dal usmrtiti kněží Bélovy; Béla pak dal v moc Danielovi, který jej vyvrátil a chrám zbořil.

Babylonští ctili také velkého draka (hada). I řekl král Danielovi: „O tomto nemůžeš říci, že by nebyl živý bůh.“ Daniel odpověděl: „Dej mi, o králi. moc, a zabiju draka bez meče a kyje.“ Král svolil. I vzal Daniel smolu, tuk a chlupy, a svařiv to, dal v ústa draku, který se rozpukl:

Když se to stalo, rozhněvali se Babylonští a pravili: „Král se stal židem: Béla zkazil, draka zabil a kněží povraždil!“ I šli ku králi a řekli: „Vydej nám Daniele, sice zabijeme tebe i rod tvůj!“ Král se zdráhal, ale potom předce jim ho vydal. I uvrhli Babylonští Daniele do jámy, ve které bylo sedm divokých lvů, aby ho roztrhali. Byl pak Daniel v jámě šest dní a neuškodili jemu lvové, proto že ho Bůh chránil. Aby neumřel hladem, poslal Bůh anděla, který uchoпил proroka Habakuka u Jerusalema, když právě nesl pokrm ženěům, a nesl ho do Babylona, aby dal pokrm ten Danielovi. Sedmého dne přišel král k jámě, aby oplakával Daniele, neb myslel, že jest roztrhán. Uviděv pak ho zdravého, chválil Bohá židů a kázal Daniele vytáhnouti. Na to poručil král nepřátely Danielovy do jámy hoditi, kdež také okamžitě byli roztrháni ode lvů. (*Obraz 28.*)

* 36. Navrácení ze zajetí Babylonského.

Když minulo v zajetí 70 let, obrátili se židé zase k Bohu, jsouce sužováni od Babylonských a napomínáni od proroků, zvláště od Daniele a Ezechiele. I vnuknul nyní Bůh králi Cyrovi, aby je propustil. Cyrus vydal tedy rozkaz, aby se židé opět navrátili do své vlasti. S radostí ubírali se tito z Babylona, vystavěli zase Jerusalem i chrám a zřídili opět služby Boží podle zákona Mojžíšova. Kněz Ezdráš a Nehemiáš snesli v jedno roztroušené knihy zákona, zřídili po celé zemi synagogy čili školy, v nichžto představení neb rabbinové třikrát za týden lid v náboženství vyučovali. Tak se mohli všickni židé dovědět, co proroci o Mes-siáši předpověděli.

Po svém navrácení ze zajetí požívali židé po dlouhý čas pokoj pod vládou perských králů.

Smutnější časy nastaly jim, když se rozpadla veliká říše perská. Však i tu jim Bůh dával nejeden důkaz své lásky. Zvláště vnuknul nábožnému synu moudrého Siracha, aby napsal knihu krásných průpovědí, kterými by ostatní židé k mravnosti napomínáni byli. Kniha tato se nazývá kniha Sirach aneb kazatel.

Některé průpovědi z ní jsou :

„Počátek moudrosti jest bázeň Boží.“

„Rozkazů otcových (a matčiných) poslouvej a nezarmucuj je. Požehnání otcovo utvrzuje domy dítek, zlořečení pak matčino vyvrací je ze základu.“

„Nepohrdej člověkem ve stáří jeho.“

„Buď živ v pokoji s mnohými, ale rádce měj z tisíce jednoho.“

„Ohyzda zlá na člověku jest lež.“

„Jmenování Boha nebuď ustavičné v ústech tvých a jména svatých nepřiměřuj v řeči své.“

„Neslyš jazyka bezbožného; ústům pak svým udělej dvěře a zámky.“

„Použij času a chraň se zlého a jako před hadem utíkej před hříchem.“

* 37. Mučennická smrt Eleazara.

Nejhůře se vedlo židům, když přišli pod vládu sýrského krále *Antiocha*. On dal knihy zákona Božího roztrhati a spáliti, a pod trestem smrti zakázal zachovávání zákona. I byli mnozí, kteří z bázně zapřeli svou víru.

Byl pak tam nábožný zákonník jeden, jménem *Eleazar*, maje 99 let věku svého. Tomu otevřeli násilím ústa a nutili jej, aby jedl vepřové maso. Ale on volil raději slavně umřítí, nežli zákon přestoupiti. I trpěl neohroženě rozličná muka, jimiž ho smrtili. Někteří z přátel jeho pravili jemu, že donesou maso, kteréžby jísti směl, a prosili ho, aby se stavěl, jakoby jedl maso vepřové. Ale Eleazar odpověděl: „Nesluší se na můj věk, abych se přetvařoval. Kdybych to učinil, myslela by mládež: stařec Eleazar stal se pohanem, a uvalil bych opovržení na své stáří. A co by mi z toho bylo, kdybych ušel mukám lidským? Bohu bych zajisté neušel ani živ ani mrtev. Protož raději podstoupím smrt pro svaté zákony. Tak ukážu se hodna starého věku a mládencům zůstavím hrdinský příklad.“ Když to pověděl, hned jej k novým mukám táhli. A když umíral, povzdechl a řekl: „Pane, ty víš, že to rád trpím, proto že se Tebe bojím.“ Tak

dokonal život svůj a zanechal potomkům krásný příklad hrdinské mysle a statečnosti.

* 38. Mučennická smrt bratří Macchabejských.

Antioch dal také matku jednu a sedm synů její přivesti, a rozkázal jim, aby vepřové maso jedli. Ale oni řekli: „Zákon náš to zapovídá; neučiníme toho.“ Poručil tedy král, aby biči a žilami mrskáni byli. Však nejstarší z nich řekl jemu: „Hotovi jsme raději zemřít, nežli zákony Boží přestoupiti.“ Tehdy rozhněvav se král, rozkázal pánve a kotly měděnné rozpáliti. Pak dal nejstaršímu jazyk uřezati, kůži s hlavy stáhnouti, ruce a nohy usekati a takto zmrzačeného a ještě dýchajícího na pánvi smažiti. Mezi tímto dlouhým mučením napomínali se ostatní bratři s matkou vespolek, aby udatně zemřeli.

Když první dokonal, přivedli druhého. I sedřeli mu kůži s hlavy a tázali se, bude-li jísti. On pak odpověděl jako starší bratr: „Neučiním toho!“ Protož i on trápen byl jako první a skonávaje řekl králi: „Nešlechetníče! ty nám sice béřeš život vezdejší, ale král světa nás vzkřísí k životu věčnému.“ Třetí podal ochotně rukou svých řka: „S nebe je mám, a doufám, že jich od Boha zase dostanu.“ Prvé než ten skonál, hlásil se čtvrtý, že hotov jest, pro Boha zemřít. Když pak i on skonál, mučili katané pátého a šestého. I oni umřeli s rovnou zmužilostí, tak že se král a ostatní divili.

Pozůstal ještě nejmladší syn. Antioch přísáhal, že jej učiní bohatým a šťastným, odstoupí-li od zákona otcovského. Když pak mládenec nechtěl, radil

král matce, aby mu přimlouvala. Ona však řekla synu svému: „Prosím tě, synu můj, pohledni vzhůru a pozoruj nebe a zem i všecko, což jest, a poznej, že Bůh všecko to z ničeho učinil. A protože neboj se toho kata, ale hoden jsa bratří svých, podstup smrt, abych tě v životě věčném s bratřími tvými zase nalezla.“ A když ona ještě mluvila, řekl mládenec: „Nač čekáte? Neposlechnu rozkazu králova, ale zákona Božího, kterýž dán jest nám skrze Mojžíše. Ale ty králi, jenž jsi původce všeho zlého, které židy potkalo, ruky Boží neujdeš.“ I rozpálil se král hněvem a rozlítíl se na tohoto ukrutněji nad ostatní. Naposledy pak usmrcena jest i matka.

* 39. Poslední čas před Kristem.

Za času krále Antiocha žil v zemi židovské kněz, jménem *Mathatiáš*, s pěti syny svými. Uslyšev, že král Antioch i chrám zneuctil, rozhorlil se velmi a bojoval s mnohými jinými proti němu a ostatním nepřátelům židů.

Po jeho smrti byl syn jeho *Judas* vůdcem lidu židovského. Byl pak Judas v boji silný a hrozný jako lev, pročez také nazván jest Macchabejský t. j. kladivem tlukoucí. Ačkoliv měl málo vojska, předce zvítězil v mnohých bitvách, dobyl zase Jerusalema a obnovil v chrámě služby Boží. Když Antioch uslyšel o vítězstvích Judových, vyslal nejlepší vůdce s velkým vojskem proti němu. I rozložilo se vojsko to nedaleko Jerusalema u Emaus počtem 40.000 mužů pěších a 7000 jízdných.

Vida Judas tak ohromnou sílu, shromáždil své nepatrné vojsko naproti Jerusalema v Masfě, kdež se

židé vždy modlívali. Tam se postili všickni v ten den, sypali popel na hlavy své a oblekli se ve smutečný šat. Pak přinesli prvotiny a desátky, otevřeli svaté knihy zákona a modlili se hlasitě spínajíce ruce k nebi, aby je Bůh zachránil. A Bůh vyslyšel modlitbu jejich, neb zvítězili nad nepřátely svými. (*Obráz 30.*)

Podobně přemohl Judas s pomocí Boží nepřátele židů ještě v mnohých krvavých bitvách. Když opět jednou zvítězil, poslal do Jerusalema 12.000 drachem stříbra, t. j. přes 2000 zl. r. č., aby tam obětována byla obět za hříchy mrtvých; nebo svaté a spasitelné jest myšlení, za mrtvé se modlití, aby hříchů svých byli sprostěni. Po smrti Judově byli bratři jeho jeden po druhém vůdcové lidu. I oni vyznamenali se slavnými činy. Avšak nástupci jejich páchali mnoho zlého a sváděli lid víc a více ke hříchu a nepravosti.

Mezitím minulo čtyry tisíce let od stvoření světa a přiblížila se *doba příchodu Messiáše*. Bylť všeobecně očekáván. Nejen židé toužili po něm, ale i pohané se domnívali, že veliký panovník v Judstvu povstane. Bylať toho času nesmírná pokaženost mravů. Židé sice poznávali ještě pravého Boha, ale hověli hříšným žádostem srdce svého. Nad to povstaly mezi nimi strany, jako *Fariseů*, *Saduceů* a *Esseů*. Mezi ostatními pak národy, i nejvzdělanějšími, jako byli Řekové a Římané, panovala nejohyzdnější *modloslužba*. Konečně se vyplnilo i proroctví Jakubovo. Bylať „*berla odňata od Judy*“ t. j. přestali panovati potomci Judovy a stal se králem v Judstvu cizozemec Herodes. Tehdy přišel na svět zazlíbený Messiáš —

Ježíš Kristus.

40. O Bohu a jeho vlastnostech.

* *Bůh jest.* Poznáváme to z celého viditelného světa. Neboť nepovstal svět sám od sebe, nýbrž má původce a ten jest Bůh. Proto praví písmo svaté: „Nesmyslný (jen) řekl v srdci svém: není Boha.“ (Žalm 13. 1.)

Bůh jest sám od sebe nejdokonalejší bytost.

* On jest *sám od sebe* bytost, poněvadž má původ svůj sám v sobě. On jest ta *nejdokonalejší* bytost, poněvadž jsou v něm všechny dokonalosti či dobré vlastnosti nerozlučně spojeny.

Tyto vlastnosti Boží máme sobě nejvíce pamatovati:

1. *Bůh jest pouhý duch: bytost, která má nejdokonalejší rozum a nejlepší vůli, ale žádného těla nemá.* (Hořící kér.)

2. *Bůh jest všemohoucí: stvořil nebe a zemi i všecko, což jest; není mu nic nemožného.* (Zázraky v Egyptě.)

3. *Bůh jest nejvyšš dobrotivý ke svým tvorům: všecko dobré máme přímo neb skrze jiné od něho.* (Adam a Eva. Starý Tobiáš.)

4. *Bůh jest všudy přítomen: jest všudy, na nebi i na zemi.* (Jakub na cestě do Haran.)

5. *Bůh jest vševědoucí: ví všecko, minulé přítomné i budoucí věci; ví naše nejtajnější myšlení a tedy ho nelze oklamati.* (Kainův úmysl. Oko Boží.)

6. *Bůh jest nejvyšší svatý: chce a miluje dobré a nenávidí zlé.* (Oběť Kaina a Abele.)

7. *Bůh jest nejvyšší spravedlivý: dobré odměňuje a zlé trestce.* (Potopa. Sodoma.)

8. *Bůh jest nejvyšší milosrdný: odpouští nám hříchy naše, když pokání činíme.* (Ninivité.)

9. *Bůh jest věčný: byl vždycky, jest a trvati bude až na věky.* (Mojžíš na Horebu.)

41. Zvěstování Janova narození.

Za času Heroda krále žil v horách judských kněz, jménem Zachariáš. Manželka jeho nazývala se Alžběta. Oba byli nábožní a spravedliví. Ale byli již staří a neměli ještě dětí. To je rmoutilo velmi. I modlili se často k Bohu o syna.

Hlavní město země židovské jmenovalo se Jerusalemem. I stál tam nádherný chrám. V něm pak byl krásný oltář a stůl se dvanácti posvěcenými chleby a svícen, na kterém sedm světel hořelo.

Jednoho dne Zachariáš podkuřoval oltář. I ukázal se mu anděl. Byl to archanděl Gabriel. Zachariáš se ulekl. Ale anděl mu pravil: „Neboj se Zachariáši! Modlitba tvá jest vyslyšena. Manželka tvá bude míti syna a nazveš jméno jeho *Jan*. Budež míti z něho radost velikou; neboť on mnoho lidí obrátí k Bohu a bude předcházeti samého Vykupitele.“ (*Obráz XIII.*)

* I řekl Zachariáš k andělu: „Po čem poznám, že se to stane, neb já a manželka má jsme staří?“

Anděl pak odpověděl jemu: „Já jsem Gabriel, kterýž stojím před Bohem a poslán jsem, abych tobě zvěstoval poselství toto. Ale že's docela neuvěřil slovům mým, budeš němý, až do dne, v kterém se ty věci stanou.“ To řekl a zmizel.

* Lid očekával Zachariáše a všickni se divili, že nad obyčej prodléval ve svatyni. Když pak vyšel, nemohl obyčejného požehnání nad lidem říkati; ale ze znamení, kteráž jim dával, vyrozuměli, že v chrámě měl vidění uřejaké. I zůstal němý. Když pak se vyplnily dnové služby jeho, spěchal s radostí domů.

Když přišel zaslíbený čas, narodilo se skutečně to dítě. I dali mu jméno Jan a radovali se velmi.

42. Vtělení Syna Božího.

V městečku Nazaretě žila svatá panna, jménem *Maria*. Bylať zasnoubena muži nábožnému, jménem Josefovi, který byl tesařem. Oba byli chudobní, ale z Davidova rodu královského. Jednoho dne modlila se právě Maria. I přišel k ní anděl Gabriel a řekl: „Zdravas Maria, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná jsi mezi ženami.“ Maria se ulekla. Ale anděl řekl jí: „Neboj se Maria! Budeš míti Syna a nazveš jméno jeho **Ježíš**. Tentž bude veliký a Synem Nejvyššího slouti bude; a dá jemu Pán Bůh trůn Davida, otce jeho a království jeho nebude konce.“ Řekla pak Maria k andělu: „Kterak se to stane?“ A anděl odpověděl jí: „Duch svatý sstoupí v tě a moc Nejvyššího zastíní tebe, a protož bude Syn Tvůj

slouti synem Božím.“ I řekla Maria: „Ejhle děvka Páně, staniž mi se podle slova tvého.“ Na to odešel od ní anděl. (*Obraz 1. XIV.*)

* Od toho okamžení se Syn Boží v těle panny Marie člověkem stal či vtělil. Jak se to stalo, jest rozumu našemu nepochopitelné, čili tajno. Proto se učení to nazývá *tajemství vtělení Syna Božího*.

* Připomínáme si vtělení Syna Božího modlitbou: „Anděl Páně.“ A konáme památku toho tajemství na slavnost „Zvěstování panny Marie“ 25. března.

43. Navštívení Marie panny.

Po zvěstování andělském odešla Maria k příbuzné své Alžbětě, manželce Zachariášově. Sotva ji Alžběta uviděla, vyšla ji naproti a řekla: „Požehnaná jsi mezi ženami a požehnaný plod života tvého! Odkud mi ta milost, že matka Pána mého přichází ke mně?“ Vědělať z vnuknutí Ducha svatého, že Maria se stala matkou Boží.

I zpívala Maria krásný chválozpěv řkouc: „Velebí duše má Hospodina (Boha) a splasal duch můj v Bohu Spasiteli mém.“ Pak zůstala několik neděl u Alžběty a navrátila se zase do Nazareta. (*Obraz XV.*)

* Tento chválozpěv Marie panny začíná v latinské řeči slovem: „Magnificat,“ a zpívá se při nešporách.

Památka navštívení panny Marie koná se 2. července.

* 44. Narození Janovo.

Když přišel zaslíbený čas, měla Alžběta syna. Sousedé a příbuzní radovali se spolu s ní. Tenkráte

ještě nebylo svatého křtu, an ho teprv Pán Ježíš ustanovil. Místo křtu svatého byl u židů každý pacholík osmého dne po narození mezi modlitbami obřezán a dáno mu jméno. Tak to naporučil Bůh.

Příbuzní Alžběty sešli se osmého dne také, aby dali dítěti jméno. I chtěli, aby se nazývalo po otci Zachariáš. Alžběta pak řekla: „Nikoliv, ale slouti bude Jan.“ I pravili jí: „Vždyť pak se žádný v příbuzenstvu tvém tak nejmenuje.“ A tázali se otce, jak by ho chtěl jmenovati. On pak byl ještě němý. Vzal tedy tabulku a napsal na ni: „Jan jest jméno jeho.“ A ihned rozvázán jest jazyk jeho a mohl opět mluvit.

I divili se všickni řkouce: „Kým medle dítě to bude?“ Zachariáš pak zpíval překrásný chvalozpěv, který začíná slovy: „Požehnaný buď Pán Bůh izraelský, neboť navštívil lid svůj a připravil vykoupení jemu.“ A obrátiv se k malému Janovi, zpíval v tom chvalozpěvu dále: „A ty dítě mé prorokem Nejvyššího slouti budeš. Neboť půjdeš před tváří Páně připravovati cesty jeho a vesti lid jeho, aby poznali spasení na odpuštění hříchů.“

Mladý Jan růstl a posiloval se brzy i na duchu. Již za mladosti své vyvolil sobě poušť za stálé obydlí, až veřejně vystoupil v lidu izraelském.

* Chvalozpěv ten začíná v latinské řeči slovem „Benedictus“ a zpívá se při hodinkách za mrtvé.

Ž i v o t P á n a J e ž í š e.

45. Narození Páně.

Když se měl Pán Ježíš naroditi, museli Maria a Josef z Nazareta do Betlema k zápisu jíti.

* Římský císař August vydal rozkaz, aby všickni poddaní země židovské zapsáni byli. Šel tedy každý do osady, odkud pocházeli předkové jeho. Maria a Josef byli z rodu krále Davida a proto šli do Betléma, rodinného města Davidova.

A když tam přišli, nenalezli místa, kde by byli mohli nocovati. I odebrali se za město do skalnaté jeskyně, kdež mívali pastýřové někdy svá stáda. A tam *v Betlémě ve chlévě narodil se Ježíš Kristus, Syn Boží a Vykupitel světa*. Maria ho s radostí velikou plenkami obvinula a do jeslí položila.

* Narození Páně, ěili Boží hod vánoční slaví se 25. prosince.

* *Pán Ježíš jakožto Bůh má nebeského Otce.*

* Pravilť anděl Marii panně: „Syn tvůj slouti bude Syn *Boží*.“

Pán Ježíš jakožto člověk žádného otce nemá. Sv. Josef byl toliko pěstounem Ježíše Krista.

Pán Ježíš jakožto Bůh neměl matky; jakožto člověk měl Marii, nejsvětější pannu, za svou matku.

Maria počala Ježíše z Ducha svatého. * Pravilť jí anděl: „Duch svatý sstoupí v tě.“

Maria matkou Boží se nazývá, poněvadž porodila Ježíše Krista, jenž Bůh a spolu člověk jest.

Narození Ježíše Krista nezůstalo tajno. Ono bylo nejprv zvěstováno *skrze anděla pastýřům* kteří u Betléma hlídali svá stáda. Pravilť jim: „Aj zvěstuji vám radost velikou, neb se vám narodil Spasitel v Betlémě městě. Jděte tam a naleznete dítě plénkami obvinuté a položené v je-

slích.“ A hned bylo spolu s ním mnoho andělů, kteří zpívali: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!“ Když to uslyšeli pastýři, přišli rychle do Betléma, aby viděli, co jim byl anděl zvěstoval. I našli tam Marii a Josefa i dítě a klaněli se jemu. Pak s radostí velikou navrátili se zase ke stádům svým a zvěstovali jiným, co viděli. (*Obraz 2. XVI.*)

* Vyznáváme to *třetím* článkem víry, který zní: „Jenž (Ježíš) se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie panny.“

46. Obřezání a obětování Páně.

Osmého dne byl Kristus dle zákona obřezán a Ježíšem nazván. Čtyřicátého dne nesli ho Maria a Josef do chrámu Jerusalemského, aby zaň Bohu děkovali a obět dali, totiž dvě holoubátek.

Byl pak v chrámě nábožný stařeček jménem *Simeon*. On poznal z vnuknutí Ducha svatého, že Ježíš jest Syn Boží a Messiáš. I vzal ho na ruce své a pravil, že rád umře, když uviděl Vykupitele světa. (*Obraz XVII.*)

* Pravitel: „Nyní propustíš Pane služebníka svého v pokoj, neboť viděly oči mé spasení tvé, kteréž jsi připravil všem lidem.“ Pak blahořečil Josefovi a Marii a řekl jí: „Aj položen jest tento (syn tvůj) ku pádu a k povstání mnohým v Izraeli a na znamení, jemuž bude odpíráno. Tvou pak vlastní duši pronikne meč.“

Byla tam také nábožná vdova *Anna*, mající 84 let, která se mnoho modlila a postila. I ona chválila Boha a zvěštovala všem, že viděla Messiáše.

* Slavnost obřezání Páně 1. ledna čili na nový rok. Slavnost obětování Ježíše čili očišťování panny Marie neb Hromnic 2. února.

47. Mudrci od východu.

Narození Pána Ježíše bylo také zvěstováno třem *králům na východě*. Oni se jmenovali Kašpar, Melichar a Baltasar. Ukázalať se jim krásná hvězda, z nížto poznali, že se narodil Pán Ježíš. Vydali se tedy na cestu, aby ho hledali. A aj, hvězda je předcházela až do Jerusalema.

I tázali se tam: „Kde jest ten novonarozený král? Viděli jsme hvězdu jeho na východě a přišli jsme klaněti se jemu.“ Král Herodes o něm nevěděl. Tázal se tedy kněží a zákonníků. Ti jemu pravili: „V Betlémě se musel naroditi.“

* Neb tak psáno jest u proroka Micheáše: „Ty Betléme v zemi judské nikoliv nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými; neboť z tebe vyjde vývoda, kterýž by zpravoval lid můj izraelský.“

I řekl Herodes třem králům: „Jděte do Betléma a hledejte to dítě. A když ho naleznete, řekněte mi, abych i já se jemu klaněl.“ Ale on nechtěl se mu kláněti, nýbrž ho zabiti. Šli tedy tři králové do Betléma a hvězda předcházela je zase, až se zastavila nad chlévem, kdež byl Pán Ježíš. I vešli tam a našli Marii a Josefa i dítě a kláněli se jemu. Také mu donesly dary: zlato, kadidlo a myrrhu. Chtěli tím ukázati, že Pán Ježíš jest král, Bůh a člověk. Pak se navrátili jinou cestou

domů, neboť jim Bůh řekl ve snách, aby necho-
dili zpátky k Herodovi. (*Obraz 3. XVIII.*)

* Slavnost „tří králův“ neb „Zjevení Páně“
6. ledna.

48. Útěk do Egypta.

Herodes se rozhněval, když se k němu ne-
vrátili tři králové. I poručil zabíti v Betlémě
všecky pacholata až do dvou let. On myslel, že
mezi nimi bude také Ježíšek. Ale on ušel ukrut-
nosti Herodově útekem do Egypta.

Té samé noci ukázal se anděl sv. Josefovi
ve snách a řekl: „Vstaň, vezmi dítě a matku
jeho a uteč do Egypta, neb Herodes chce dítě
zabiti.“ Josef vstal hned a ještě za tmavé noci
odešel s Marií a dítětem do Egypta. (*Obraz XIX.*)

Brzy na to potrestal Bůh strašně Heroda.
Na celém těle vyrazely se mu škaredé vředy a
červi ho sežírali, tak že bolestí křičel, až umřel.

Tu se opět ukázal anděl sv. Josefu v Egyptě
a řekl: „Navrať se domů, neb Herodes umřel.“ I
navrátili se zpátky, ale ne do Betléma, nýbrž do
Nazareta. Tam byl Pán Ježíš vychován a proto
se nazývá Ježíš Nazaretský.

* Slavnost nevinátek či mláďátek 28. prosince.

49. Dvanáctiletý Ježíš.

Když měl Pán Ježíš dvanácte let, šel se svými
rodiči na slavnost velkonoční do Jerusalema. Tam
byl celý blažený a modlil se tak pobožně, jako
andělé v nebi. Po slavnosti se vrátili Maria a
Josef domů, Pán Ježíš ale zůstal tam.

Když ho večer neviděli, vrátili se do Jerusalema a hledali ho. Po třech dnech našli ho v chrámě. Tam seděl mezi učiteli, tázal se jich a odpovídal jim, tak že se všickni divili. Maria pravila laskavě k němu: „Synu, proč jsi nám to učinil? Hle otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe.“ Ona tím mínila pěstouna, svatého Josefa. Pán Ježíš odpověděl mírně: „Proč jste mne hledali? Nevěděli jste, že já musím býti v domě Otce mého?“ On tu minil dům Otce nebeského, totiž chrám. (*Obraz 4. XX.*)

Potom se navrátil se svými rodiči do Nazareta a tam zůstal. Byl pak svých rodičů poslušný a stal se, čím dále, tím rozumnějším a Bohu i lidem milejším.

50. Křest a pokušení Páně.

Dříve nežli Pán Ježíš mezi lidmi veřejně vystoupil, předcházel ho svatý Jan a připravoval lidi na něho. Proto se nazývá *předchůdce Páně*.

Svatý Jan býval na poušti, nosil hrubý šat ze srsti velbloudí a pás kožený, a živil se kobyly a medem lesním. I vyšel z pouště a ukázal se v krajině Jordánské. Tam volal: „Odřekněte se hříchů svých, neboť Vykupitel váš brzy přijde.“ Mnozí uvěřili jemu a chtěli se polepšiti. Těm poručil svatý Jan, aby sestoupili do řeky Jordanu. Pak jim lil vodu na hlavu a takto je pokřtil. Proto se nazývá Jan *křtitel*.

* Uzřev některých, kteří se nechtěli polepšiti, napomínal je: Čiňte hodné ovoce (skutky) pokání. Neb

každý strom, jenž nenese ovoce dobrého, vyťat bude a na oheň uvržen.“ Když pak se lid domníval o Janovi, že jest Kristus, řekl jim: „Já nejsem Kristus. Ale po mně přijde, kterýž mocnější jest a jemužto já nejsem hoden rozvázati řeménky u obuvi jeho. Já vás křtím toliko vodou, on pak vás křtíti bude Duchem svatým a ohněm.“

Jednoho dne přišel také Pán Ježíš k Jordanu, aby se dal pokřtíti od Jána. Ale on nebyl hříšník, nýbrž nejvyšší svatý. Proto ho nechtěl Jan pokřtíti a pravil uctivě: „Já bych měl od Tebe pokřtěn býti, a Ty přicházíš ke mně?“ Pán Ježíš ale řekl: „Nech ať se stane, Bůh to tak poručil.“ I pokřtil ho sv. Jan. A aj, otevřelo se nebe, Duch svatý sstoupil ve způsobě holubice viditelně na něho a Otec nebeský vydal hlas: „Tento jest můj milý Syn, v němž se mi zalíbilo.“ (*Obráz 5. XXI.*)

* Když byl Pán Ježíš pokřtěn, veden jest od Ducha svatého na poušť a ztrávil tam čtyřicet dní a nocí v postu a modlitbách. A postiv se, zlačněl. I přistoupil k němu ďábel a pokoušeje ho řekl: „Jsi-li Syn Boží, řekni ať kamení toto chlebové jsou.“ Ale Pán Ježíš odpověděl: „Psáno jest: Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, kteréž vychází z úst Božích.“ Chtělť říci: Bůh může mne pouhým slovem, i bez pokrmu, při živobytí zachovati.

Ďábel pokoušel ho po druhé. On vedl Pána Ježíše do Jerusalema a postaviv ho na vrch chrámu, řekl: „Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů, nebo psáno jest: Andělům svým přikázal o tobě Bůh a na ruce uchopí tě, abys snad o kámen neurazil nohy své.“ I odpo-

věděl jemu Ježíš: „Zase psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“ Chtělť říci: Nesmíme bez potřeby v nebezpečenství života se vydávati a od Boha zázračného zachránění očekávati.

A po třetí pokoušel ďábel Pána Ježíše. Vedl ho na horu vysokou velmi, ukázal mu všechna království světa a slávu jejich a řekl jemu: „Toto všechno tobě dám, jestliže padna budeš mi se klaněti.“ Tehdy řekl mu Ježíš: „Odejdiž satane, neboť psáno jest: Pánu Bohu samému se klaněti, a jemu samému sloužiti budeš.“ I opustil ho ďábel, a aj, andělé přistoupili a klaněli se jemu.

* Z pouště ubíral se Pán Ježíš opět k řece Jordanu. Uviděv ho svatý Jan, ukázal naň přítomnému lidu a svědčil o něm: „Ejhle beránek Boží, který snímá hříchy světa!“ Chtělť říci: Ejhle váš Messiáš, který jako beránek za všechny lidi trpěti bude, aby je od hříchů vykoupil.

51. Učenníci Páně.

Pán Ježíš počal v třicátém roce věku svého učiti. Nejvíce učil ve své vlasti. Vlast jeho byla země židovská, proto že se tam narodil a byl vychován.

Pán Ježíš chodil ve své vlasti z místa na místo, a kázal v chrámě, ve školách neb synagogách, v domech, v širém poli, na horách, na poušti i na moři. On kázal nejen ráno, nýbrž i o poledni a u večer, kdykoliv se lid sešel a příležitost se mu udála. (Obráz XXIII.)

Pán Ježíš nechodil sám po své vlasti. *On přijímal učenníky.* Byli to dobří lidé, kteří se s ním zdržovali a všechno slyšeli a viděli, co mluvil a činil.

První učenníci Pána Ježíše byli *Ondřej a Jan*. Oni chodili dříve s Janem křtítelem. Když pak slyšeli, an svědčil o Ježíšovi: „Ejhle beránek Boží, který snímá hříchy světa,“ tuť opustili ho a šli za Ježíšem. Obrátiv se Pán Ježíš, tázal se přívětivě: „Co hledáte?“ Řkou jemu: „Mistře, kde bydlíš?“ Odpověděl jim: „Pojďte a vizte!“ I šli s radostí s ním na místo, kde bydlel, a zůstali u něho ten den.

Ondřej měl bratra, jménem *Šimona*. I řekl jemu: „Nalezli jsme Vykupitele.“ A přivedl ho k Ježíšovi. Pohleděv naň Pán Ježíš, řekl: „Ty jsi Šimon, syn Jonášův; od této chvíle však slouiti budeš *Petr*, to jest skála.

Druhého dne po svém návratu z pouště šel Pán Ježíš do Galileje. I potkal na cestě muže, jménem *Filipa*, kterýž také už dlouho po Spasiteli toužil, a řekl jemu: „Pojď za mnou!“ A Filip stal se učenníkem jeho.

Filip měl přítele, jménem *Nathanaele* či Bartoloměje. Toho vyhledal, an právě byl pod fíkovým stromem, a řekl jemu: „Nalezli jsme toho, o kterém Mojžíš i proroci psali. Jest to Ježíš z Nazareta. Pojď a viz! Vida Ježíš Nathanaele, an k němu jde, řekl: „Aj pravý Izraelita, v němž není lsti a falše!“ I podivil se Nathanael a tázal se: „Pane, odkud mne znáš?“ Ježíš pak odpověděl jemu: „Prvé nežli tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkem, viděl jsem tebe,“ t. j. znal jsem tebe jako Bůh. Tu zvolal Nathanael pln úctivosti: „Mistře, ty jsi Syn Boží a Vykupitel světa.“

* I řekl mu Ježíš: „Že jsem ti pravil: viděl jsem tě pod fíkem, věříš; větší pak ještě věci nad tyto uzříš. V pravdě pravím vám: uzříte i nebe otevřené a anděly Boží vstupující a sestupující na mne.“

Počet učenníků Pána Ježíše růstl čím dále, tím více. Ale nebyli vždy při něm, nýbrž odcházeli zase po své práci. On pak chtěl, aby někteří všude ho provázeli a svědkové všeho byli.

Po čase vyšel tedy Pán Ježíš na horu a trval tam přes noc na modlitbách. Když pak byl den, povolal učenníky své a *vyvolil z nich dvanácte*, aby po jeho smrti učení jeho všude zvěštovali. Proto je také nazval *apoštolý*, t. j. poslance čili posly. Byli to: Šimon *Petr* a *Ondřej* bratr jeho, *Jan* a *Jakub* bratr jeho, *Filip* a *Bartoloměj*; *Šimon* Kananejský a *Jakub* syn Alfeův (mladší), *Tomáš* a *Matouš*, *Juda*, *Tadeáš* a *Jidáš* Iskariotský. Později *vyvolil Ježíš ze zástupu 72 stálých učenníků* a posílal je po dvou před sebou, aby lidi na příchod jeho připravili.

* Nejprzednější mezi apoštolý byl svatý *Petr*. Jemu slíbil Pán Ježíš, že bude základem církve a že mu odevzdá nejvyšší moc ve své církvi. Jednou se tázal Pán Ježíš apoštolů: „Kým mne býti pravíte?“ I odpověděl Petr: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého!“ Tehdy řekl mu Ježíš: „A já pravím tobě: Ty jsi Petr, t. j. skála, a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné nepřemohou ji. A tobě dám klíče království nebeského. Cožkoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázano i na nebi.“

* 52. Vyčištění chrámu. Žena Samaritánka.

Když se přiblížila veliká noc, šel pán Ježíš do Jerusalema do chrámu. I byli tam lidé, kteří prodávali voly, ovce a holuby k obětem, jakož i penězoměnci. Uviděv to Pán Ježíš, udělal ve svatém rozhorlení z provázků bič, převrátil stoly penězoměnců, vyhnal prodávající i jejich voly a ovce a řekl jim: „Dům můj dům modlitby jest, vy pak jste jej učinili peleší lotrovskou.“ A těm, kteří holuby prodávali, řekl: „Odneste to odtud, a nečiňte domu Otce mého domem kupeckým.“ Tu se rozpomenuli učeníci jeho na proroctví písma svatého, v němž budoucí Vykupitel k Bohu takto mluví: „Horlivost domu tvého ztrávila mne.“ (*Obráz 6.*)

Po čase přišel Pán Ježíš k městu Sichem. Unaven cestou, usedl tam u studnice Jákubovy. Učeníci jeho odešli mezi tím do města, aby nakoupili pokrmů. I přišla k studnici žena Samaritánska, aby si navázila vody. (*Obráz 7.*)

Pán Ježíš jí řekl: „Dej mi píti!“ S počdivením tázala se žena: „Kterak ty, jsa žid, žádáš ode mne píti? Vždyť židé nenávidí Samaritány!“ Ale Ježíš odpověděl jí: „Kdybys ty věděla, kdo jsem, ty bys mne sama prosila a já bych ti dal vody živé.“ Chtělt říci: Já bych ti pověděl věci, které vedou k životu věčnému. I prosila ho žena: „Pane, dej mi té vody!“ Nyní pověděl jí Pán Ježíš tajné hříchy života jejího. Uslyševši to žena, zvolala plna studu a lítosti: „Pane, vidím, že jsi ty prorok!“

„Protož řekni mi, kde se mám klaněti Bohu? Zda-li na hoře Garisim (jako Samaritáni) nebo Jeru-

salemě (jako židé?)“ Odpověděl jí Ježíš: „Ani tu, ani tam; ale přichází hodina a nyní jest, kdežto praví ctitelové klaněti se budou Otci v duchu a v pravdě na každém místě.“ I srozuměla žena, že Ježíš tou hodinou míní příchod Spasitele, a proto řekla jemu: „Vím, že Messiáš přijde, kterýž nám oznámí všecko!“

I řekl jí Ježíš: „Já jsem Messiáš!“ V úžaze a radosti nechala tu žena džbánu svého, běžela do města a pravila lidem: „Pojďte a vizte člověka, kterýž mi pověděl všecko, cokoliv jsem činila. Posuďte sami, není-li on Kristus!“ I přišli lidé z města a prosili ho, aby tam zůstal. Pobyl tedy u nich dva dny a vyučoval je. Mnozí pak uvěřili v něj a pravili: „Nyní sami víme, že tento jest v pravdě Spasitel světa.“

53. Obsah učení Pána Ježíše.

Pán Ježíš chodil se svými apoštolý a učenníky a učil po krajině i v městech. *On kázal a zvěstoval zákon milosti.* Zákonem rozumíme *učení* jeho. Ono se nazývá zákonem *milosti*, proto že z něho poznáváme, že nám Bůh samé nezasloužené dary či milosti uděluje. Takové dary či milosti jsou: život, zdraví, pokrm atd. Největší pak milost udělil nám Bůh, když vlastního Syna svého na svět poslal, aby nás vykoupil.

* Učení jeho jest dvojí: učení *víry* a *mravů*, an z něho poznáváme i co *věřiti*, i co *činiti* máme, abychom k Bohu přišli.

Pán Ježíš předně *zjevoval pravdy, které věřiti máme.* Tyto pravdy se týkají Boha, jeho vlastností a skutků. On n. p. zjevil nám, že jest Bůh.

náš nejláskavější *otec*, který o nás *ví*, naše potřeby zná a starostlivě o nás *pečuje*.

Učil jednou Pán Ježíš: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal na svět, aby žádný, kdož v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“

Jindy pravil Pán Ježíš: „Ani vrabec nepadá se střechy bez vědomí Otce nebeského.“ „I vlasy s hlavy vaší sečteny jsou.“ „Otec váš nebeský ví, čeho potřebujete.“

A opět jindy učil Pán Ježíš: „Nepečujte příliš, co byste jedli, ani čím byste se odívali. Pohledte na ptactvo nebeské. Ono neseje ani nežne a Otec nebeský živí je. A pohledte na kvítí polní! Ono nepracuje ani nepředě, a pravím vám, že ani král Šalomoun ve vší slávě své nebyl tak oděn, jako jedno z nich. Snažte se jen sloužiti Bohu a toto všechno vám bude přidáno.“

Pán Ježíš také učil cnostem, které konati máme. Nejhlavnější cnosti jsou tři božské cnosti: víra, naděje a láska. Obzvláště nám Pán Ježíš poručil, abychom Boha nade všechno a bližního jako sebe milovali. On pravil: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své a ze vší síly své; bližního pak jako sebe samého.“ A jindy: Milujte nepřátely své, dobře činite těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám.“

Pán Ježíš učil i *dobrým skutkům*. Nejprůnější dobré skutky jsou: modlitba, půst a almužna.

Pán Ježíš zjevil nám, že je máme vykonati z lásky k Bohu a ne pro chválu lidskou. On pravil: „Když se modlíš, vejdi do komůrky své a modli se ve skrytě k Otci nebeskému. Když se postíš, neukazuj se smutným, aby neviděli lidé, že se postíš. Když almužnu dáváš, ať neví levice tvá, co činí pravice. A Otec tvůj nebeský, který vidí ve poskrytě, odplatí tobě.“

54. Fariseové a zákonníci.

Kdykoliv Pán Ježíš kázal, poslouchali ho lidé rádi a věřili slovům jeho. Byli však také lidé, kteří učení jeho nevěřili. I *trestal Pán Ježíš nevěru jejich* a pravil jim: „Proč mi nevěříte, když vám pravdu mluvím?“ A uviděv jiných, kteří se nechtěli polepšiti, *trestal je* řka: „Kdybych byl v městech, která ani Boha neznají, takové divy činil, jako u vás, již dávno byli by tam uvěřili a kání činili.“

Zvláště to byli fariseové a zákonníci, kteří nechtěli přijati učení Pána Ježíše.

Fariseové byli lidé, kteří pro svou zdanlivou svatost veliké vážnosti požívali. Oni se mnoho modlili, postili a almužny dávali. Činili to však veřejně, aby byli proto chváleni. Takové lidi, kteří se staví dobrými, ale jsou zlí, nazýváme pokrytce. Pán Ježíš znal je dokonale a proto *trestal nepravosti jejich*. On jim do očí pravil, že jsou pokrytci. Jindy pak řekl jim: „Vy jste jako hrobové obílení, zevně čisti, ale uvnitř plni nečistoty a hniloby.“

Zákonníci byli lidé, kteří vykládali židům písmo svaté, ale mylně a bludně. Pán Ježíš vyvracel a *porážel bludy jejich*. Tak vykládali přikázání Boží: „Nezabiješ!“ v ten smysl, že jenom ten trestu hoden jest, kdo někoho zabije. Pán Ježíš ale pravil: „I ten, kdo se hněva na bližního svého, hoden bude soudu“ t. j. bude proto od Boha souzen. Jindy vykládali přikázání lásky k bližnímu takto: „Milovati budeš přítele a ne-naviděti nepřítel.“ Pán Ježíš ale pravil: „Milujte i nepřátely své.“

Fariseové a zákonníci nepřijali učení Pána Ježíše, ačkoliv mohli poznati, že pravdivé jest; neboť to Pán Ježíš dokázal a *potvrdil svědectvími písma, zázraky a příklady svými*.

Pán Ježíš předně *potvrdil učení své svědectvími písma*. V písmě svatém byly udány známky budoucího Messiáše. Mohl tedy každý lehce poznati, že on jest ten Messiáš a učení jeho že jest pravdivé. Proto se odvolával Pán Ježíš na písmo svaté a pravil: „Zpytujte písma, neb ony svědectví vydávají o mně.“

Pán Ježíš také *potvrdil učení své zázraky svými*. Zázrak jest skutek, který toliko Bůh učiniti může. Pán Ježíš činil zázraky na *přírodě*, na *nemocných*, na *posedlých* a na *mrtvých*, což bylo důkazem, že jest Bůh a učení jeho že jest učení Boží. Proto se odvolával na zázraky své a pravil: „Nechcete-li věriti slovům mým, tedy věřte aspoň skutkům mým, abyste poznali, že já v Otci a Otec ve mně jest.“

Pán Ježíš konečně *potvrdil učení své i příklady svými* čili svatostí života. Život jeho byl tak příkladný a svatý, že i ti nejhorší lidé na něm žádné chyby nenalezli. Proto se odvolával na život svůj a pravil: „Kdo z vás může mne viniti ze hříchu?“ Nemusíte-li vyznati, že jsem spravedlivý a svatý a tudy učení mé že jest pravdivé?

Pán Ježíš mimo to i *předpovídal budoucí věci*, které se skutečně vyplnily a tedy důkazem byly, že pravdu mluvil.

* On předpověděl zrádu Jidášovu, zapření Petrovo, své vzkříšení a na nebe vstoupení, seslání Ducha svatého, zkázu Jerusalema, trvání své církve a jiné.

Bylo pak celé obcování Pána Ježíše takové, že musel mu každý dobrý uvěřiti a ho milovati. Onť *všude dobře činil* a zacházel láskavě s každým, i s nepřátely a hříšníky, aby všech získal pro učení své.

55. Pán Ježíš činil zázraky na přírodě.

Svadba v Kani Galilejské. Třetího dne po návratu Pána Ježíše z pouště byla svadba v Kani Galilejské. Pán Ježíš a panna Maria byli také pozváni. Mezi jídlem se nedostávalo vína. I řekla Maria Ježíšovi: „Nemají vína!“ On ale odpověděl: „Ještě nepřišla hodina má!“ Chtěl říci: „Počkej jen, však já pomohu.“ Proto řekla Maria služebníkům: „Cokoli vám řekne, učiňte!“

I stálo tam šest kamených stoudví (džbánů) na vodu k umývání. Pán Ježíš řekl po chvíli

služebníkům: „Naplňte stoudve vodou!“ Když je naplnili, učinil Pán Ježíš z vody víno a poručil služebníkům: „Zaneste to vrchnímu správci svadby!“ Když tento okusil, našel nejlepší víno a řekl ženichovi: „Každý dává nejprv to dobré víno a potom to méně dobré; ale ty jsi zachoval to dobré víno až naposledy.“ Pán Ježíš tu ukázal svou moc a uvěřili v něj učenníci jeho. (*Obráz XXII.*)

* *Zahrnutí ryb.* Jednou přišel Pán Ježíš k moři Galilejskému a sedl na lodičku, která byla Šimona a bratra jeho. I řekl jim: „Vezte na hlubinu a rozestřete sítě své k lovení.“ Šimon odpověděl: „Mistře, po celou noc jsme pracovali a nic nepopadli; ale k slovu Tvému rozestru síť.“

Když to učinili, zahrnuli tak veliké množství ryb, že se až trhala síť jejich. Pokynuli tedy Janovi a bratru jeho Jakubovi, aby pomohli jim. I přišli tito a naplnili obě lodičky, tak že se téměř potopovaly. Uviděv to Šimon Petr, padl k nohám Ježíšovým řka: „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný.“ Chtěl říci: Pane, já nejsem hoden, abych tak blízko Tebe byl. Já se musím tvé moci báti, proto že jsem hříšný. Ale Ježíš řekl jemu: „Neboj se, od této chvíle budeš lovit lidi,“ t. j. budeš lidi přiváděti k tomu, aby ve mne věřili a nábožně žili.

Bouře na moři. Jednou kázal Pán Ježíš z lodičky na moři a unaven jsa, usnul. I povstala veliká bouře, tak že se lodička přikrývala vlnami. Učenníci báli se velmi a zbudili Pána Ježíše řkouce: „Zachovej nás Pane, neb hyneme!“ I řekl jim Pán Ježíš: „Což se bojíte, malověrní?“ A vstav, při-

kázal větrům a moři a hned stalo se ticho. Lidé pak divili se řkouce: „Kdo jest tento, že ho poslouchají větrové i moře? (*Obráz XXIV.*)

Petr tone. Jednou byli učenníci v noci na lodičce. Po hodině třetí ráno bral se k nim Pán Ježíš a šel po moři. Učenníci mysleli, že by to strašidlo bylo, a křičeli strachem. I řekl jim Pán Ježíš: „Nebojte se, jáť jsem to.“ Řekl pak Petr: „Pane, jsi-li Ty to, rozkáž, abych k tobě přišel po vodě.“ A Ježíš řekl: „Pojď!“ Vystoupil tedy Petr z lodičky a šel po vodě. Ale vida vítr tuhý, bál se a počav tonouti, křičel: „Pane, zachovej mne!“ Ihned vztáhl Pán Ježíš ruku a uchopiv ho, řekl jemu: „To se ti stalo, proto že jsi pochyboval.“ Když pak vstoupili na lodičku, přestal vítr. I klaněli se jemu, kdož byli na lodičce, řkouce: „Jistě Syn Boží jsi ty!“ (*Obráz 11.*)

Nasyčení pěti tisíc mužů. Jednou kázal Pán Ježíš na poušti. I přišlo mnoho lidí k němu, aby ho slyšeli. Ale neměli co jísti. Pán Ježíš se tázal učenníků: „Kolik chlebů máte?“ I odpověděl jemu Ondřej: „Jest tu pocholík jeden, který má pět chlebů ječmenných a dvě ryby. Ale což jest to pro tak mnohé?“ Pán Ježíš řekl: „Rozkažte lidu, ať se posadí.“ Pak vzal pět chlebů a dvě ryby, požehnal je a dával učenníkům, aby je rozdělili. I jedli všickni a všickni se najedli a ještě zůstalo dvanáct košů drobtů.“ Těch pak, kteří jedli, bylo pět tisíc kromě žen a dětí. Vidouce to lidé, pravili vespolek: „Tentoť jest jistě prorok, kterýž má přijíti na svět.“ I chtěli ho uči-

niti králem. Pán Ježíš pak vzdálil se od zástupu a přeplavil se mořem do Kafernaá. (*Obraz 12. XXV.*)

* Druhého dne hledal ho lid a našli jej, an učil ve škole. Vida je Pán Ježíš, řekl: „Hledáte mne, proto že jste jedli z chleběů a nasyceni jste.“ I přislíbil jim dáti své vlastní tělo za pokrm v nejsvětější svátosti oltářní. Pravilť: „Já jsem chléb živý, který s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky. Chléb pak, kterýž já dám, tělo mé jest, jež vydám za život světa. Amen, amen pravím vám, nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije krev mou, má život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější! Nebo tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“

Jindy nasýtil Pán Ježíš opět čtyry tisíce lidí sedmi chleby a několika rybami a zbylo ještě sedm plných košů drobtů.

56. Pán Ježíš činil zázraky na nemocných.

Šlakem poražený. Jednou učil Pán Ježíš v městě Kafarnau a sešlo se mnoho lidí v domě, kdež byl. I donesli tam šlakem poraženého (dnou sklíčeného) ležícího na loži. A nemohouce pro zástup do domu vystoupili na střechu, která rovná byla, a otvorem v ní udělaným spustili nemocného s ložem k nohám Ježíšovým. Vida Pán Ježíš víru jejich, řekl šlakem poraženému: „Doufej synu, odpouštějí se tobě hříchy tvé.“ I

mysleli fariseové u sebe: „Tento se rouhá Bohu; nebo kdo může odpustiti hříchy, leč Bůh sám?“ Aby jim tedy ukázal Pán Ježíš, že tu moc má, řekl šlakem poraženému: „Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého!“ I pojala všecky hrůza a bázeň a velebili Boha řkouce: „Nikdy jsme nic takového neviděli.“ (*Obráz 9.*)

* *Malomocní.* Když Pán Ježíš po kázání svém na hoře sestupoval dolů, přišel mu naproti malomocný a klaněl se mu z daleka řka: „Pane, chceš-li, můžeš mne očistiti!“ I nechal ho Pán Ježíš k sobě přijíti, vztahl naň ruku a dotekl se ho řka: „Chci, buď čist!“ A hned očistěn jest od malomocenství svého. Pán Ježíš pak řekl jemu: „Viz, abys toho žádnému nepravil, ale ukaž se knězi, aby tě vyhlásil za čistého.“

* Malomocenství byla škaredá a nekažlivá nemoc. Člověk malomocný měl na těle plno ohyzdných vředů a musel o samotě přebývati, aby jiné nenakazil. Jestli pak ozdravěl, musel se ukázati kněžím, kteří ho za čistého prohlásili a do společnosti ostatních pustili.

Jindy bral se Pán Ježíš do Jerusalema. Na cestě potkalo se s ním deset mužů malomocných, kteří z daleka volali: „Pane Ježíši, smiluj se nad námi!“ I řekl jim Ježíš: „Jděte a ukažte se kněžím!“ Šli tedy malomocní a všickni očistěni jsou. Jeden pak z nich navrátil se a padna k nohám Ježíšovým, díky vzdával. Byl to Samaritán. Vida ho Pán Ježíš, řekl: „Zdali jich není deset očistěno? Kdež jest ostatních devět? Není nalezen, jenž by se navrátil a vzdal chválu Bohu, jediný cizozemec tento? A obrátiv se k očistěnému, řekl: „Vstaň a jdi, víra tvá tě uzdravila.“

* *Služebník setníkův.* V Kafarnau byl setník pohanský, který měl služebníka na smrt nemocného. Uslyšev, že Pán Ježíš jde do Kafarnau, poslal k němu starší židovské, prose ho, aby přišel a uzdravil služebníka jeho. A Pán Ježíš šel s nimi. Když pak byl nedaleko domu, vyšel jemu setník naproti a řekl: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou; ale toliko rci slovem a uzdraven bude služebník můj.“ Slyše to Pán Ježíš, řekl těm, kteří ho provázeli: „Amen, pravím vám, nenalezl jsem takové víry v Izraeli.“ Pak řekl setníkovi: „Jdi a jak jsi uvěřil, staň se tobě.“ A uzdraven jest služebník v touž hodinu.

* *Člověk třiceti osm let nemocný.* V Jerusalemě byl rybník, nazván bravný od bravů (ovec), které tam byly čistěny k obětem. Okolo rybníka bylo stavení, mající patero podloubí. Tam bylo mnoho nemocných, kteří očekávali pohnutí vody. Neb anděl Páně sestupoval jistým časem do rybníka a hýbala se voda. Kdož pak první tam sestoupil, uzdraven byl od kterékoliv nemoci.

I byl tam člověk třicet osm let nemocný. Když ho Pán Ježíš uviděl, řekl jemu: „Chceš-li zdráv býti?“ Nemocný odpověděl: „Pane, nemám, kdo by mne do vody vpustil. Když já chci jíti, již jiný přede mnou vstupuje tam.“ I řekl mu Pán Ježíš: „Vstaň, vezmi lože své a choď!“ A hned byl nemocný zdráv a odešel díky mu vzdávaje.

* *Slepý od narození.* Jednou šel Pán Ježíš z chrámu a uviděl člověka slepého od narození. I otázali se ho učenníci: „Mistře, zhřešil-li tento, nebo rodičové jeho, že se slepý narodil?“ Pán Ježíš odpověděl jim: „Ani on

toho nezavinil, ani rodičové jeho. Stalo se to, aby na něm zjevení byli skutkové Boží,“ to jest, aby jiní na něm viděli skutky Boží, který jednomu dává zrak a jinému ne, a sobě takto více vážili darů Božích. To pověděl, plivnul na zem. A udělav ze slíny a země bláto, pomazal tím oči slepého a řekl jemu: „Jdi a umyj se v rybníku Siloe.“ I odešel slepý, umyl se a přišel vida.

* 57. Pán Ježíš činil zázraky na posedlých.

Jednou učil Pán Ježíš v Kafarnau ve škole. I byl tam také člověk jeden, mající zlého ducha, kterýž náhle zkríkl: „Co jest tobě do nás Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zatratiti? Znám tě, kdo jsi: Svatý Boží.“ I rozkázal mu Pán Ježíš řka: „Umlkni a vyjdi z člověka toho!“ Zlý duch polomcoval člověkem a vyšel z něho. I divili se všickni a tázali se vespolek: „Co jest to? Rozkazuješ v moci a síle i duchům nečistým a poslouchají ho.“

Jindy přiveden byl k Pánu Ježíšovi posedlý, který byl slepý a uěmý (z posedlosti). I uzdravil ho, tak že viděl a mluvil. Tehdy žasli zástupové a pravili: „Není-liž tento syn Davidův t. j. Messiáš?“

Opět jindy přišel Pán Ježíš do krajiny Gerasenské, kterou obývali namnoze pohané. A potkali ho dva posedlí, kteří ve hrobech bývali a tak ukrutní byli, že žádný tou cestou nemohl choditi. I zkríkli řkouce: „Co jest tobě do nás, Ježíši, Synu Boží? Přišel jsi sem před časem trápit nás?“ A bylo nedaleko od nich stádo vepřů. I prosili ho zlí duchové řkouce: „Jestli nás vymítneš odtud, pošli nás do stáda vepřů.“ A povolil jim toho Pán Ježíš. Oni pak vešli do vepřů a

aj, klopotem hualo se všecko stádo s vrchu dolů do moře a ztonulo v moři. Pastýři strachem utekli a přišedše do města, vypravovali všecko o těch, kteří měli zlé duchy. I vyšli lidé a prosili Pána Ježíše, aby odešel z končin jejích, an se ještě větší škody obávali.

58. Pán Ježíš činil zázraky na mrtvých.

Mládenec Naimský. Pán Ježíš šel do městečka Naim. I nesli právě mrtvého mládence ven a matka jeho šla s pláčem za márami. Pán Ježíš řekl jí láskavě: „Neplačiž!“ a kázal zastaviti máry. Pak řekl mrtvému: „Mládenče, tobě pravím vstaň!“ Okamžitě posadil se mrtvý a počal mluvit. I pojala všechny bázeň a velebili Boha řkouce: „Prorok veliký povstal mezi námi a Bůh navštívil lid svůj.“ (*Obraz 10.*)

* *Dcera Jairova.* Jednou přišel k Pánu Ježíšovi představený školy židovské, jménem Jairus. A padna k nohoum Ježíšovým, prosil ho řka: „Pane, dcera má již skonává. Pojď a vlož na ni ruku svou i ozdraví a živa zůstane.“ I šel s nim Pán Ježíš, učenníci pak jeho a zástupové mnozí doprovázeli ho.

V tom přišel jeden z domácích Jairových a zvěstoval jemu: „Dcera tvá již umřela, netr mácej déle mistra!“ Otec se zhrozil. Ale Pán Ježíš řekl jemu: „Neboj se, ale toliko věř a ona oživne.“ A přišed do domu, uviděl množství plačících, i ty, kteří na píšťaly hráli, jak obyčejem bylo. Řekl pak jim: „Proč plačete a hlučíte? Neumřela dívka, ale spí.“ I posmívali se jemu, vědouce, že umřela. On pak kázal, aby

zástup vyšel, a ujav ruku mrtvé, řekl: „Dívko vstaň!“ kteražto hned vstala a chodila. I roznesla se pověst o tom po celé zemi.

Vzkříšení Lazara. V Bethanii žil přítel Pána Ježíše, jménem Lazar, s dvěma sestrami, Marií a Marthou. Když Pán Ježíš opět do Bethanie přišel, byl Lazar již mrtev. I vyšla mu Marta naproti a s pláčem pravila: „Pane, kdybys byl zde býval bratr můj nebyl by umřel.“ Pán Ježíš ji těšil: „Vstane opět bratr tvůj!“ Ale Marta řekla: „Vím, že vstane, ale v den poslední aneb soudný.“ Mezitím přišla i Maria k Pánu Ježíšovi a pravila: „Pane, kdybys byl zde býval, bratr můj nebyl by umřel.“ I počala plakati a všickni příbuzní a známí s ní. Pán Ježíš měl lítost nad nimi a sám zplakav řekl: „Kam jste ho položili?“ I ukázali mu hrob. Pán Ježíš poručil: „Zdvihněte kámen!“ Ale Marta řekla: „Pane, bratr již zapáchá, neb již čtyry dny leží v hrobě.“ Předce však zdvihli kámen. A Pán Ježíš pomodliv se k Otci nebeskému volal hlasem velikým: „Lazare, pojd ven!“ I vyšel hned Lazar. Byl pak obvázan bílým šatem na tváři i na rukou a nohou. Proto poručil Pán Ježíš: „Rozvažte ho, ať odejde!“ (*Obráz XXIX. 18.*)

59. Proměnění Páně.

Pán Ježíš chtěl, aby učenníci jeho tím více věřili v něho, a proto se jim ukázal i ve své božské velebnosti a kráse.

Jednou pojal s sebou Petra, Jakuba a Jana na horu Tábor a proměnil se před nimi. Tvář jeho zářila jako slunce a šat jeho byl bílý jak sníh. Spolu se ukázali Mojžíš a Eliáš a rozmlouvali s ním. I zvolal Petr v radosti své: „Pane, dobře jest nám zde býti. Učiňme tu tři stánky, tobě jeden. Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden.“

Když on ještě mluvil, zastínil je oblak světlý a s oblaku zazněl hlas Boží: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo, toho poslouchajte.“ Učenníci padli leknutím na tváře své a báli se velmi. Ale Pán Ježíš dotekl se jich řka: „Vstaňte a nebojte se!“ A pozdvíhše očí svých, žádného neviděli, než samého Ježíše. Když pak sestupovali s hory, přikázal jim Pán Ježíš řka: Žádnému nepravte o tom vidění, dokud nevstanu z mrtvých.“ (*Obráz 13.*)

60. Pán Ježíš co přítel.

Pán Ježíš zacházel láskavě s každým, i s nepřátely a hříšníky, aby všech získal pro učení své.

* Jednou prosil fariscus jeden, jménem Šimon, Pána Ježíše, aby jedl s ním. I vešel Pán Ježíš do domu fariseova a posadil se za stůl. Byla pak v městě tom známá hříšnice, jménem Maria Magdalena. Ona však poslouchávala pilně kázání Páně, i obrátila se a milovala nyní Pána Ježíše z celého srdce, a litovala hříchů svých. Když se dověděla, že Pán Ježíš v domě fariseově pozván jest, pospíšila s nádobou alabastrovou, v kteréž drahý balsám byl, aby pomazala nohou jeho. Přisedši, padla k nohoun Ježíšovým a počala

lítostí hořce plakati. Slza za slzou stékala na nohy Pána Ježíše. Když to uviděla, utírala nohy jeho vlasy svými a líbajíc je, mazala mastí drahou. I líbila se Pánu Ježíšovi kajičnost ženy té a on řekl jí: „Odpouštějí se tobě hříchyové tvojí; jdi v pokoji.“

Tím ráději obcoval Pán Ježíš s přátely svými. Jednou navštívil v Bethanii přítele svého Lazára a jeho sestry, Marii a Martu. Maria usedla u nohou jeho a pilně poslouchala slova jeho. Marta pak obsluhovala ho. A přistoupíc k Pánu Ježíšovi, řekla: „Pane, sestra má nechala mne samu sloužiti; řekni jí, ať mi pomůže.“ Ale Pán Ježíš odpověděl ji: „Marto, Marto, pečlivá jsi a staráš se o mnohé věci. Jednoho toliko jest zapotřebí. Maria nejlepší stránku vyvolila, která nebude odňata od ní.“ (*Obráz 14.*)

Nejráději však zacházel Pán Ježíš s nevinnými dětmi. Jednou přinesli k němu nábožné matky své děti, aby je požehnal. Ale Pán Ježíš byl unaven a učenníci nechtěli je pustiti k němu. I řekl Pán Ježíš učenníkům: „Nechte maličkých ke mne přijíti a nebraňte jim, neboť takových jest království nebeské.“ Pak bral děti do náručí a objímal a žehnal je. Na to řekl Pán Ježíš přítomným: „Amen pravím vám, nebudete li jako maličtí, nevejdete do nebe. Kdo takové dítě přijímá ve jménu mém, mne přijímá. Kdo by pak pohoršil jedno z nich t. j. naučil ho něčemu zlému slovem neb příkladem, tomu by lépe bylo, aby zavěšen byl mlýnský kámen na hrdlo jeho a on pohřben byl do hlubin mořských.“ (*Obráz XXVI. 15.*)

61. Milosrdný Samaritán.

Pán Ježíš vykládal také mnoho krásných podobností, aby učení své posluchačům pochopitelné učinil. Předně ukázal podobností, že i své nepřátely milovati a jim dobře činiti máme.

* Když totiž jednou se ubíral do Jerusalema, přistoupil k němu zákonník a pokoušeje ho řekl: „Mistře, co čině život věčný obdržím?“ I otázal se ho Pán Ježíš: „V zákoně co jest psáno? Kterak tam čteš?“ On odpověděl: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, ze vší duše své, ze vší mysli své a ze vší síly své; bližního pak jako sebe samého.“ I řekl mu Pán Ježíš: „Právě jsi odpověděl; to čin a živ budeš.“ Ale zákonník se stavěl, jako by se mu jednalo o dokonalé poznání zákona, a proto se tázal dále: „A kdo jest můj bližní?“ Chtěl říci: „Jest každý člověk můj bližní? Mám každého milovati, i svého nepřítele?“ I pověděl mu Pán Ježíš podobností toto:

„Člověk jeden, který byl žid, šel z Jerusalema do Jericha. Na cestě upadl mezi lotry, kteří ho oloupili i zranili a polomrtvého ležeti nechali. Po chvíli šel vedle židovský kněz a pominul ho. Na to šel židovský Levita a také ho pominul. Naposledy pak přišel nepřítel jeho, Samaritán. A ten měl útrpnost s raněným židem. Ihned slezl s hovada svého, a nalil oleje a vína do ran jeho a zavázal je, aby se zahojily. Pak položil ho na hovado své a vezl do hospody. Tam dal hospodskému dva peníze a řekl: „Starej se o něho, a jestli ještě více peněz vynaložíš, já ti nahradím, až se vrátím.“ (*Obráz XXVII. 16.*) -

Na to tázal se Pán Ježíš: „Kdo z těch tří onoho raněného opravdu miloval?“ Zákonník odpovéděl: „Ten, který tak milosrdný k němu byl, totiž jeho nepřítel.“ I řekl Pán Ježíš: „Učiň i ty tak“ (a miluj i nepřátely své).

* 62. Podobenství o služebníku nemilosrdném.

Pán Ježíš ukázal také podobenstvím, že ubližitelům svým odpouštětí máme, poněvadž Bůh jen potud nám odpouští, pokud i my jim odpouštíme. On pravil:

„Království nebeské podobno jest člověku králi, kterýž chtěl počet klásti se služebníky svými. A když počal počet klásti, podán jest mu jeden, jenž byl dlužen jemu deset tisíc hřiven (15 mil. tolarů). Když pak neměl čím zaplatiti, rozkázal jej pán jeho prodati, i ženu jeho, i děti i všecko, což měl a zaplatiti. Padna ale služebník ten, prosil ho řka: Poshověj mi a všecko zaplatím tobě. I slitovav se pán nad služebníkem tím, propustil jej a dluh odpustil jemu.“

„Vyšed ale služebník ten, našel jednoho ze spoluslužebníků svých, který byl mu dlužen sto deseti tisíců, a uchoпил jej řka: Oplat, cos dlužen! I padna spoluslužebník jeho, prosil ho řka: Poshověj mi a všecko oplatím tobě. On ale nechtěl, nýbrž šel a vsadil jej do žaláře, až by zaplatil dluh. Uzřevše pak spoluslužebníci jeho, co se dalo, zarmoutili se velmi a šedše pověděli pánu svému všecko, co se bylo stalo. Tehdy povolav ho pán jeho, dí jemu: Služebníce nešlechtný veškeren dluh odpustil jsem tobě, poněvadž jsi prosil mne. Zdaliž jsi tedy neměl i ty smilovati se nad

spoluslužebníkem svým, jakož i já nad tebou smiloval jsem se? A rozhněvav se pán jeho, odevzdal jej mučitelům, až by oplatil veškeren dluh. Tak i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte každý bratru svému ze srdcí svých.“

63. Marnotratný syn.

Jiné podobenství vykládal Pán Ježíš, abychom poznali, že Bůh odpouští hříšníkovi, když se polepší. On pravil:

„Otec jeden měl dva syny. Mladší řekl otci: Dej mi podíl můj (na penězích)! A otec dal mu podíl. I odešel syn do země daleké a promarnil tam celý svůj podíl, živ jsa prostopášně. Povstal pak v zemi té hlad veliký a on neměl co jísti. Šel tedy do služby k pánovi a pásł mu vepře. Ale i tu nemohl se dost najísti.“

„Nyní přemýšlel o stavu svém a poznal, že zle učinil. (*Zpytování svědomí.*) Bylo mu toho srdečně líto a on pravil: Jak mnoho nájemníků v domě otce mého má hojnost chleba, a já tu hynu hladem! (*Lítost a skroušenost.*) Pak si umínil se polepšiti a řekl: Vstanu a půjdu k otci svému! (*Předsevzetí.*) I vstal hned a šel.“ (*Opravdové.*)

„Když přicházel k domu, šel mu otec naproti a políbil ho pln radosti a útrpnosti. Syn ale padl na kolena a pravil: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou! (*Zpověď.*) Aby pak sám sebe za to zlé potrestal, řekl ještě k otci: Již nejsem hoden

býti synem tvým; učin mne jenom naděnníkem!“
(*Zadostčinění.*) (*Obráz XXVIII. 17.*)

„Otec se radoval, že syn jeho se polepšil. I kázal přinésti nejpěknější šat a obuv na nohy a prsteň na ruku jeho. Pak vystrojil hostinu a řekl: Radujte se se mnou, neb tento syn byl ztracen a zase jsem ho našel.“

Otec ten představuje Otce nebeského a syn hříšníka, který také opouští Otce nebeského a pozbývá dědictví nebeské. Jako onen otec, tak odpouští i Otec nebeský hříšníkově, když se zase polepší, a raduje se nad ním s anděly svými.

* 64. Podobenství o hřivnách.

Pán Ježíš ukázal také podobenstvím, že s milostí Boží spolupůsobiti máme. On pravil:

„Člověk jeden šel do ciziny. I povolal služebníky své a odevzdal jim statek svůj. Jednomu dal pět hřiven, druhému dvě a třetímu jednu, aby s nimi hospodařili. Tehdy ten, který přijal pět hřiven, těžil jimi a vydělal jiných pět. Také ten, který přijal dvě, získal jiné dvě. Ale ten, který přijal jednu toliko hřivnu, šel a zakopal ji v zemi.“

„Po čase vrátil se pán a povolal služebníky své. I přistoupil nejprvé ten, který přijal pět hřiven a podal pět jiných hřiven řka: Pane, pět hřiven dal jsi mi, aj jiných pět na to získal jsem. A pán jemu řekl: Dobře, služebníče věrný! že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem tebe ustanovím. Nyní přistoupil druhý a pravil: Pane! dvě hřivny jsi mi dal a jiné dvě jsem získal. A pán řekl i jemu: Dobře, služeb-

níce věrný! že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem tebe ustanovím. Posléze přistoupil třetí a řekl: Pane! bál jsem se o hřivnu tvou, a proto jsem ji skryl v zemi. Aj, tu máš, co tvého jest. I odpověděl mu pán: Služebníče lenivý! Zdali jsi neměl těžiti hřivnou, abych já ji opět přijal s užitkem? A obrátiv se pán, řekl přistojícím: Vezměte od něho hřivnu a dejte ji tomu, který má deset hřiven! Nebo každému, kdo něco vyzískal, bude více dáno, aby v hojnosti měl; tomu pak, kdo ničeho nevytěžil, bude odňato i to, co mu svěřeno bylo. Služebníka pak neužitečného uvrzte do temnosti zevnitřní; tamť bude pláč a skřípění zubů.“

65. Bohatec a Lazar.

Ještě jiné podobenství vykládal Pán Ježíš, abychom poznali, že dobré i zlé dochází právě odplaty teprv na věčnosti. On pravil:

„Byl jeden bohatý člověk, kterýž se oblécel v šarlát a kment a hodoval na každý den skvostně. Byl pak také jeden chudý, jménem Lazar, kterýž ležel u vrat bohatcových, pln jsa vředů. I žádal nasycen býti drobtý, kteréž padaly se stolu bohatcova; ale žádný mu jich nedával. Toliko psi přicházeli a lízali vředy jeho. Stalo se pak, že Lazar umřel a nešen jest od andělů do lůna Abrahamova (do nebe). Umřel pak i bohatec a pohřben jest v pekle.“

* „Když v mukách jsa, pozdvihl očí svých, uzřel Abrahama vysoko nad sebou a Lazara v lůně jeho. I zvolal bohatec: Otče Abrahame, smiluj se nade mnou,

a pošli Lazara dolů, ať omočí aspoň konec prstu svého ve vodě a ochladí jazyk můj; neb se mučím v tomto plameni. Ale Abraham odpověděl jemu: Rozpomeň se, synu, že jsi přijal dobré věci v životě svém, a Lazar zlé; nyní pak tento se těší, ale ty se mučíš. A nad to nade všecko jest mezi námi a vámi propast veliká, tak že nemůžeme ani my odtud k vám jíti, ani vy od onud sem přijíti.“

* „I řekl bohatec: Tedy prosím tebe otče, abys aspoň poslal Lazara do domu otce mého, kdež mám ještě pět bratrů, ať jim svědčí o pekle, aby také oni do tohoto místa muk nepřišli. Avšak Abraham odpověděl jemu: Majíť Mojžíše a proroky; těch ať poslouchají. I řekl bohatec: Ach, otče Abrahame, toho nečiní. Ale kdyby kdo z mrtvých k nim přišel, budou pokání činiti. Abraham pak odpověděl: Jestli že Mojžíše a proroků neposlouchají, neuvěří ani, kdyby kdo z mrtvých vstal.“

U t r p e n í P á n ě.

66. Slavný vjezd do Jerusalema.

Pán Ježíš vyučoval veřejně něco více, než tři leta. *Mnozí věřili v něho. Ale nejvyšší kněží, zákonníci a fariseové ho nenaviděli pro jeho učení, zvláště an jim hříchy jejich vytýkal a tresty Božími vyhrožoval. Když pak viděli, že veliké množství lidu všude ho následuje, záviděli mu toho a hleděli, aby jej usmrtili.*

Nejvíce hněvali se na něho, když v Bethanii Lazara z mrtvých vzkřísil. Tehdáž sešli se v radu

a pravili: „Co učiníme? Člověk tento mnohé divy činí. Necháme-li ho, ještě všickni uvěří v něho.“ A od toho dne mysleli tím více, aby ho zabili.

Sedm dní před svátkem velkonočním ubíral se Pán Ježíš z Bethanie do Jerusalema. Když přišel k městečku Betfage u hory olivetské, poslal dva učenníky své, řka jim: „Jděte do městečka tohoto a naleznete oslici přivázanou a oslátko s ní. Odvažte je a přiveďte ke mně. A bude-li se kdo ptáti, řekněte: Pán jich potřebuje, a hned propustí je.“

Učenníci šli, jak jim poručil Pán Ježíš. I přivedli oslátko, vložili naň roucha svá a Ježíše posadili naň. Když pak dále jel, shromáždilo se okolo něho množství lidu. Jedni prostírali roucha svá před ním na cestu a jiní sekali ratolesti se stromů a metali je na cestu. Zástupové pak volali: „Hosanna Synu Davidovu! Požehnaný, jenž se bere ve jménu Páně.“ (*Obráz 19.*)

Mezi zástupem byli také Fariseové, kteří ze závisti a nenávisti Ježíše následovali, kamkoliv šel. I mrzeli se, že jej lid tak slavně vítal. Sešli se tedy opět a drželi radu, jak by Ježíše zabili. Ale pravili: „Ne v den sváteční, aby se nestal rozbroj v lidu.“ Obávali se příchozích do Jerusalema, že by se Ježíše zastali a proti nim zbouřili.

* Pán Ježíš však předce trpěl a umřel ještě ve svátky velkonoční a lid se ho nezastal. Jeden ze dvanácti apoštolů sám v tom pomáhal nepřítelům Pána Ježíše. Byl to Jidáš iskariotský, lakomec, který pe-

níze tak miloval, že pro ně i nejhorší hřích zpáchal. Když se dověděl Jidáš, že by nepřátelé Pána Ježíše rádi usmrtili, šel k nim ve středu po slavném vjezdu do Jerusalema a řekl jim: „Co mi dáte a já vám ho zradím?“ t. j. já vám povím, kde ho můžete bez všelikého hluku docela potichu jati. A oni mu slíbili třicet stříbrných peněz, které mu později také vyplatili.

67. Večeře Páně.

* Židé připravovali se na svátek velikonoční již ve čtvrtek před tím. Toho dne museli v každé rodině zabiti beránka jednoročního a bez poškrvny. Večer pak připravili beránka, nezlomíce mu kosti. I jedli maso jeho stojíce a krví jeho pomazali dvěře domů svých. Tak to poručil Bůh na památku vyvedení otců jejich z Egypta. Pán Ježíš šetřil také obyčeje toho.

Ve čtvrtek před svátkem velikonočním řekl Pán Ježíš Petru a Janovi: „Jděte do města; tam potká vás člověk, džbán vody nesa. Jdětež za ním, a kam vejde, tu rcete pánu domu: Mistr vzkazuje tobě: Kde jest večeřadlo mé, kde bych jedl beránka s učenníky svými? A on vám ukáže večeřadlo veliké; tam nám připravte.“ Když pak byl večer, přišel Pán Ježíš, posadil se za stůl se dvanácti učenníky svými a jedl s nimi velikonočního beránka. Večeře tato se nazývá *poslední večeře* aneb *večeře Páně*. (Obráz XXX. 20.)

* Když pojedli, vstal Pán Ježíš a složiv vrchní roucho své, vzal bílý šat a přepásal se. Potom nalil vody do mědennice, aby umýval nohy apoštolů a utíral je šatem. Když pak u Petra chtěl počátek učiniti,

zvolal tento: „Pane, Ty mně chceš nohy mýti?“ Pán Ježíš odpověděl jemu: „Co já činím, ty nevíš nyní, ale zvíš potom.“ I řekl Petr: „Na věky nebudeš mi nohou mýti!“ Ježíš pak odpověděl jemu: „Jestli tě neumyji, nebudeš míti podíl se mnou.“ Tu zvolal Petr: „Pane, tomu-li tak, tedy mi umyj uetoliko nohy. ale i ruce a hlavu.“

* Když byl Pán Ježíš všem apoštolům nohy umyl, vzal zase vrchní roucho své, posadil se opět za stůl a řekl: „Když já, pán a mistr váš, umyl jsem vám nohy, i vy máte jeden druhého nohy umývati. Příklad zajisté dal jsem vám, abyste jako já, činili i vy.“ A to se dělo a děje posud. Každý čtvrtek před svátkem velkonočním umývají uástupcové svatých apoštolů, totiž biskupové, dvanácti věřícím nohy. Čtvrtek ten nazývá se *zelený čtvrtek*.

* Nejdůležitější při poslední večeři jest, že při ní ustanovil Pán Ježíš *nejsvětější svátost oltářní* a nejdražší obět mše svaté. Pán Ježíš vzal chleob před sebou ležící ve svaté ruce své, a díky čině, žehnal ho, lámal a dával učenníkům svým řka: „Vezměte a jezte; totoť jest tělo mé, kteréž za vás vydáno bude.“ Pak vzal kalich s vínem, a opět díky činil, žehnal a dal učenníkům svým řka: „Vezměte a píte z toho všickni; totoť jest krev má nového zákona, která za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů.“ A doložil ještě: „To činite na mou památku!“

Brzy potom zkormoutil se Pán Ježíš v duchu a řekl: „Amen pravím vám, jeden z vás mne zradí; ale lépe by jemu bylo, kdyby se nebyl ani

narodil.“ I zarmoutili se apoštolové a tázali se, kdo by to byl? Také Jidáš se tázal: „Zdali já jsem to mistře?“ A Pán Ježíš odpověděl mu tiše: „Tys to řekl. Co učiniti chceš. učiň spěšně.“ I vstoupil ďábel v srdce Jidáše a on hned vyšel, aby zrádu vykonal.

* Nyní se počal Pán Ježíš loučiti s apoštoly svými. „Synáčkové moji, — pravil k nim láskavě, — ještě maličko jsem s vámi. Na rozloučenou dávám vám nové přikázání: Milujte se vespolek, jako já jsem miloval vás. Po tom poznají všickni, že jste učenníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým.“ Na to jim předpověděl, že ho všickni opustí, řka: „Této noci se všickni pohoršíte nade mnou. Neboť psáno jest: Bíti budu pastýře a rozprchnou se ovce stáda.“ Tu zvolal Petr: „Byť pak se všickni pohorší nad tebou, jáť se nikdy nepohorším.“ Ale Pán Ježíš odpověděl jemu: „Amen pravím tobě, ještě této noci“ první než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš.“ Opět ujišťoval Petr: „Byť bych měl s tebou umříti, nezapřu tebe.“

* Slova Pána Ježíše zarmoutila apoštoly. Protož je těšil řka: „Nermoutiž se srdce vaše. V domě Otce mého jsou příbytkové mnozí a já jdu, abych vám tam připravil místo. Potom zase přijdu a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já. Žáden nepřichází k Otci, než skrze mne. A já prositi budu Otce a jiného Utěšitele dá vám, Ducha pravdy, aby s vámi zůstával na věky. Ten Utěšitel Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, naučí vás všem věcem a připomene vám všecko, cožkoliv jsem mluvil vám.“

Na to říkal Pán Ježíš obvyklý chválozpěv a bral se s apoštoly na horu olivetskou.

68. Pán Ježíš v zahradě Getsemane.

Když přišel Pán Ježíš na horu Olivetskou, zastavil se u zahrady, zvané Getsemane, a řekl apoštolům svým: „Posedtež tuto a já odejdu tamto a pomodlím se.“ Jenom Petra, Jakuba a Jana pojal s sebou dále do zahrady. Tu počal se rmoutiti a truchliv býti, a řekl jim: „Smutná jest duše má až k smrti. Pozůstaňtež tuto a modlete se se mnou.“ A poodešed maličko, co by mohl kamenem dohoditi, padl na tvář svou a modlil se třikráte: „Otče, jestli možná, nechať odejde kalich tento (utrpení) ode mne, ale ne má, nýbrž Tvá vůle se staň!“ I přišla naň úzkost veliká, tak že učiněn jest pot jeho jako krůpěje krve, tekoucí k zemi. Bůh pak seslal anděla s nebe, kterýž posilnil ho. (*Obraz XXXI. 21.*)

* Na památku smrtelné úzkosti Pána Ježíše zvonívá se ve čtvrtek večer po klekání ještě jednou a říkáme tu:

Na hoře olivetské modlil se Pán Ježíš: Otče, jestli možná, nechať odejde kalich tento ode mne, ale ne má, nýbrž Tvá vůle se staň! I učiněn jest pot jeho jako krůpěje krve tekoucí k zemi.

Vlastního Syna neušetřil Bůh, ale za nás vydal jej.

Shlédni o Pane na dítky své, pro které Pán náš Ježíš Kristus neváhal v ruce hříšných se vydati a muky kříže podstoupiti. Jenž jsi živ a králuješ na věky věkův. Amen. Otče náš. Zdravas.

Mezi tím, co Pán Ježíš se modlil, spali apoštolové. I přišel k nim a řekl: „Vstaňte, neboť se blíží, který mne zradil.“ A již přicházel Jidáš a s ním zástup veliký, majíce lucerny, meče a kyje. Dal pak jim Jidáš dříve znamení řka: „Koho políbím, toho se chopte.“ Když tedy uzřel Ježíše, přistoupil k němu řka: „Zdráv buď mistře!“ A políbil jej. I řekl mu Ježíš: „Příteli, nač jsi přišel? Jidáši, políbením zrazuješ mne?“

* Pak šel Pán Ježíš zástupu naproti a tázal se jich: „Koho hledáte?“ Odpověděli jemu: „Ježíše Nazaretského.“ I řekl jim: „Jáť jsem!“ A jako bleskem omráčení, padli všickni na zem. I otázal se jich opět Pán Ježíš: „Koho hledáte?“ Řkou jemu zase: „Ježíše Nazaretského!“ Tehdy řekl jim Ježíš: „Pověděl jsem vám, že jsem to. Jestliže tedy mne hledáte, nechtež těchto (učenníků), ať odejdou.“

A zástup se přiblížil, a vztáhli naň ruce, aby ho jali. Vida to Petr, vytrhl meč svůj a uťal pravé ucho služebníku, jemuž jméno bylo Malchus. Ale Pán Ježíš řekl Petrovi: „Schovej meč svůj. Myslíš, že by mi Otec můj neposlal množství andělů na pomoc, kdybych chtěl?“ A doteknuv se ucha Malchova, uzdravil jej. Potom se dal dobrovolně svázati a odvésti. Učenníci pak všickni utekli od něho.

69. Pán Ježíš před Annášem a Kaifášem.

Zástup vedl Pána Ježíše k Annášovi, který býval dříve nejvyšším knězem.

* Annáš se tázal Ježíše o učennících a učení jeho, Pán Ježíš odpověděl jemu: „Já zjevně jsem učil; ptej se těch, kteří mne slýchali.“ Když to pověděl, udeřil ho jeden ze služebníků pěstí v tvář a řekl: „Takliž odpovídáš nejvyššímu knězi?“ I odpověděl jemu Ježíš: „Mluvil-li jsem zle, vydej svědectví o zlém; pakli dobře jsem mluvil, proč mne biješ?“ (*Obraz 22.*)

Annáš poslal Ježíše svázaného ke Kaifášovi, který byl tehdáž nejvyšším knězem a měl dceru Annášovu za manželku. U Kaifáše sešla se vysoká rada židovská. I svědčili tam mnozí neprávě proti Ježíšovi, ale svědectví jejich se nesrovnávalo.

* Konečně přistoupili dva falešní svědkové řkouce: „Tento řekl: Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavěti.“ Tehdy povstav nejvyšší kněz, otázal se Pána Ježíše: „Nic neodpovídáš na to, co tito proti tobě svědčí?“ Ale Pán Ježíš mlčel. I řekl mu opět nejvyšší kněz: „Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boží?“ A Pán Ježíš odpověděl: „Tys řekl, já jsem.“ Tu roztrhl nejvyšší kněz roucho své a řekl: „Což ještě potřebujeme svědků? Nyní jste sami slyšeli rouhání jeho. Co se vám zdá?“ A oni volali: „Hoden jest smrti!“

* Petr a Jan šli za Ježíšem z daleka až do vnitř síně nejvyššího kněze. Prostřed síně byl oheň, u něhož se služebníci zhřívali, nebo byla zima. Petr posadil se k nim, aby viděl konec soudu. V tom přišla vrátná a pohledši naň, řekla: „I tys byl s Ježíšem Nazaretským.“ Petr se ulekl a pravil: „Nikoliv, neznám ho.“ A kohout zaspíval. Po malé chvíli řekl jeden ze služebníků, ukazuje na Petra: „Zajisté i

tento jest z učenníků jeho.“ Petr opět zapřel řka: „Neznám člověka toho.“ Později přišli jiní řkouce: „Jistě i ty jsi z učenníků jeho, neboť řeč tvá tě známa činí, že jsi Galilejský.“ Ale Petr opět zapřel a počal se zaklínati a přísáhati, že by neznal člověka toho. A hned kohout po druhé zaspíval. V tom obrátil se Pán Ježíš a pohlednul na Petra. I rozpomenul se Petr na slova, kteráž byl jemu řekl Ježíš: Ještě této noci, prvé než kohout dvakrát zaspívá, třikrát mne zapřeš. A vyšed ven, plakal hořce.

* V noci byli soudní sluhové v síni u Ježíše na stráži a posmívali se jemu až do rána. I plili naň, bili ho a zakrývajíce mu tvář, úsměšně pravili: „Hádej nám Kriste, kdo jest, kterýž tebe udeřil?“ A ještě mnoho rouhavého mluvili proti němu.

Druhého dne ráno sešla se opět rada vysoká a odsoudili Ježíše na smrt. Vida to Jidáš, želel skutku svého a řekl knížatům kněžským: „Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou.“ Ale oni odpověděli: „Co nám do toho? Ty viz!“ I vzal Jidáš stříbrné, které mu dali, vrhl je do chrámu a v zoufalství se oběsil.

70. Pán Ježíš před Pilátem a Herodem.

Vysoká rada židovská nesměla žádného odsouzeného usmrtiti bez přivolení římského vladaře. Tehdy *nejvyšší kněží zákonníci a starší lidu obžalovali Ježíše u Pontského Piláta, který byl vládařem římského císaře Tiberia v Judsku. Byl obžalován z pouhé nenávisti a závisti v tom zámyslu, že svodí a bouří lid.*

* Praviliť: „On bouří lid, brání daň dávati císaři a činí se králem.“ Pilát se tázal Ježíše: „Ty-li jsi král židovský?“ Odpověděl jemu Ježíš: „Ano, já jsem král, ale království mé není z tohoto světa.“ I řekl Pilát židům: „Já žádné viny nenalezám na člověku tomto.“ Ale oni tím více křičeli: „On bouří lid, začna od Galilee až do Jeruzaléma.“ I řekl Pilát Ježíšovi: „Neslyšíš, co tito proti tobě svědčí?“ Ale Ježíš mlčel, tak že se Pilát podivil. Když pak uslyšel, že jest Ježíš z Galilee, poslal ho k Herodovi, vladaři galilejskému, který právě meškal v Jerusalemě.

* Herodes se radoval, že pozná Ježíše a nadál se, že od něho nějaký dív uzří. Když tedy k němu přiveden byl, tázal se ho mnohými řečmi, ale Pán Ježíš jemu nic neodpovídal. I pohrdl ním Herodes. Na posměch dal jej obléci v bílé roucho královské a odeslal ho nazpět k Pilátovi.

* Pilát nahlížel, že nepřátelé Pána Ježíše jenom ze závisti vydali k soudu. Byl pak obyčej, že vladař v den velkonoční propouštěl lidu jednoho z vězňů, za kteréhokoliv prosili. A měl tehdaž vězně znamenitého, buřiče a vražedníka, jménem Barabáše. Toho tedy postavil podle Ježíše a řekl ke shromážděnému lidu: „Kterého chcete, abych vám propustil? Barabáše, čili Ježíše?“ Domnívalť se, že za nevinného Ježíše prositi budou. Zástup však veškeren volal: „Ne toho, ale propuť nám Barabáše!“ Pilát chtěje propustiti Ježíše, řekl jim: „Ale což učiním s králem židovským?“ I křičeli jsou všickni: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“

Pilát věděl, že Pán Ježíš jest nevinnen. Proto jim řekl: „Já žádné viny na něm nenalezám.“ Ale

boje se jich, doložil: „Dám ho tedy potrestati a pak ho propustím.“ I rozkázal, aby byl Pán Ježíš bičován. A hned svlekli žoldnéři Ježíše a přivázali ho nahého k sloupu. Pak řemeny a metlami hrozně mrskajíce tělo jeho, bičovali jej. (*Obráz XXXII.*)

Ale nebylo na tom dosti. Žoldnéři tropili sobě také posměch z Pána Ježíše. I oděli ho jako krále pláštěm šarlatovým, vtlačili mu korunu z trní na hlavu, a do ruky mu dali třtinu místo žezla královského. Pak klekali před ním a posmívali se mu řkouce: „Zdráv buď králi židovský!“ A jiní plili naň a bili ho ve tvář i na hlavu. (*Obráz XXXIII.*)

Když Pán Ježíš tak utrýzněn byl, domníval se Pilát, že židé k útrpnosti pohnuti budou, až ho uvidí. I rozkázal, aby Ježíš vyveden byl. Vyšel tedy Ježíš, nesa trnovou korunu a plášť šarlatový. Pilát ukázal ho židům řka: „Ejhle člověk!“ (*Obráz 23.*)

Pilát chtěl říci: „Smilujte se nad ním, vždyť není ani člověku více podoben.“ Ale zástup tím více křičel: „Ukřížuj, ukřížuj ho!“ Spolu pak dotírali nejvyšší kněži a starší lidu na Piláta volající: „Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův, nebo kdo se činí králem, protiví se císaři.“ I ulekl se Pilát a vzav vodu, umyl ruce své před lidem řka: „Nevinnen jsem já krví spravedlivého tohoto; vy vizte!“ Všecken pak lid zvolal: „Krev jeho na nás i na naše děti!“ Tehdy vydal jim Pilát Pána Ježíše, aby byl ukřížován.

** Pán Ježíš mohl jakožto člověk, ale ne jakožto Bůh trpět. On skutečně, a sice na duši i na těle trpěl. Na své duši trpěl velikou úzkost a zármutek. Na svém těle mnohé bídy a soužení, mnoho bití a ran; byl bičován a trním korunován. Trpěl (na své cti) mnoho potupy, posměchu, rouhání, pomluvy a jiných křivd.*

71. Umučení a smrt Pána Ježíše.

Sotva vydal Pilát židům Pána Ježíše, oblekli ho žoldnéři opět v roucho jeho a vložili kříž na ramena jeho. Nesa sobě těžký kříž, kráčel Ježíš ulicemi jerusalemskými k místu popravnému na horu Kalvarii čili Golgotu. Byli pak s ním vedeni i dva lotři na ukřížování. Pán Ježíš padl několikráte pod břemenem kříže k zemi. Proto přinutili žoldnéři člověka cyrenského, jménem Šimona, aby nesl kříž za Ježíšem. (*Obráz XXXIV. 24.*)

** Spolu s Pánem Ježíšem šel veliký zástup lidu. Byly tu i některé nábožné ženy, které plakaly nad ním. Pán Ježíš se obrátil k nim a řekl: „Dcery Jerusalemské! Neplačtež nade mnou, ale samy nad sebou a nad svými dětmi. Nebo přijdou dnové žalostní, v nichžto říkati budou horám: Padněte na nás! A pahrbkům: Přikrejte nás!“*

Když byl Pán Ježíš doveden na horu Kalvarii, podali mu žoldnéři vína smíšeného s myrrhou a žlučí, aby se opojil a bolestí tak necítil. Ale Pán Ježíš nechtěl pít. Potom svlekli roucha jeho a přibili ho na kříž. (*Obráz XXXV. 25.*)

Na žalobu nejvyšších kněží, zákonníků a starších lidu byl tedy Ježíš ukřižován. Ukřižování byla smrt nejpotupnější.

Nad hlavu jeho dal Pilát přibiti tabulku s nápisem: Ježíš Nazaretský, král židovský. (J. N. R. J.)

S Ježíšem ukřižování jsou i dva lotři, jeden po pravici a druhý po levici. I visel Syn Boží na dřevě kříže mezi nebem a zemí a svatá krev jeho stékala na zem. Byl obnažen a neměl ani, kam by hlavy sklonil. Roucha jeho rozdělili sobě žoldnéři, o jeho sukni pak, proto že byla tkaná, metali los.

* Mnozí z těch, kteří okolo kříže chodili, rouhali se Ježíšovi řkouce: „Ha ty který rušíš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vzděláváš, spomož sobě samému. Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!“ Podobně posmívali se i nejvyšší kněži, zákonníci a starší lidu řkouce: „Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže. Jestliže jest král izraelský, ať nyní sestoupí s kříže a uvěříme jemu.“ Ale Pán Ježíš modlil se řka: „*Otče odpusť jim, neboť nevědí, co činí.*“

* I jeden z těch, kteří s ním ukřižování byli, rouhal se jemu řka: „Jsi-li ty Kristus, pomoz sobě i nám.“ Druhý pak, který byl po pravé straně jeho ukřižován, domlouval onomu lotru řka: „Ani ty se Boha nebojíš? My zajisté trpíme, co jsme zlými skutky zasloužili; ale tento nic zlého neučinil.“ A obrátiv se k Ježíšovi prosil ho řka: „Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého.“ I řekl

mu Ježíš: „*Amen pravím tobě, dnes ještě budeš se mnou v ráji.*“

* Blízko kříže stála matka Ježíšova, a miláček jeho, učenník Jan. Vida je Pán Ježíš, řekl matce své: „*Hle syn tvůj!*“ A k Janovi: „*Hle matka tvá!*“ Od té doby přijal sv. Jan Marii, matku Boží, k sobě.

* O poledni stala se tma veliká po veškeré zemi až do hodiny třetí. O hodině třetí počal Pán Ježíš umírat. Již vytrpěl nesmírné bolesti. Ale nejvíce ho bolelo, že již ani Otec nebeský neposiloval ho vnitřní útechou. Proto zvolal Pán Ježíš hlasem velikým: „*Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil!*“

* Po chvíli trpěl Pán Ježíš nesmírnou žízen. I volal: „*Žízním!*“ A hned vložil voják jeden houbu naplněnou octem na hůl a podal ji k ústům jeho. Když přijal Pán Ježíš ocet, řekl: „*Dokonáno jest!*“ A opět zvolav hlasem velikým: „*Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého!*“ — vypustil duši.

Ježíš Kristus byl na hoře Kalvarii blíž města Jerusalema ukřižován a tam na kříži umřel. Bylo to v pátek o třetí hodině odpolední.

Památku smrti Pána Ježíše konáme před svátky velkonočními v pátek, který se nazývá *velký pátek*.

Také se na památku smrti Pána Ježíše zvonívá každý pátek o hodině třetí odpolední. Modlíváme se tu:

O hodině třetí zvolal Pán Ježíš hlasem velikým: „*Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil!*“ A opět zvolav hlasem velikým, vypustil duši.

Vlastního Syna neušetřil Bůh, ale za nás vydal jej.

Shledni o Pane na dítky své, pro které Pán náš Ježíš Kristus neváhal v ruce hříšných se vydati a muky kříže podstoupiti. Jenž jsi živ a králuješ na věky věkův. Amen. Otče náš Zdrávas.

72. Pán Ježíš do hrobu položen.

* Sotva skončil Pán Ježíš, roztrhla se opona chrámová od vrchu až dolů, země pak se třásla a skály se pukaly. I hrobové se otvíraly a mnohá těla svatých vstala a ukázala se v Jerusalemě. Vidouce to vojáci, kteří byli u kříže, báli se velmi a pravili: „Jistě byl tento Syn Boží!“ I ostatní, kteří tu stáli, bili se v prsa svá a mlčky vrátili se do Jerusalema.

* Ještě toho dne přišli žoldnéři, aby sňali tělo Pána Ježíše a dvou lotřů s kříže. Tito pak byli ještě živí a proto jim zlámali kosti. Ježíše však našli již mrtvého a proto nezlámali ani jedné kosti jeho. Aby se ale ujistili o jeho smrti, probodl jeden z vojáků bok jeho kopím, a hned vyšla krev a voda, což se stává jenom při člověku mrtvém.

* U večer přišli dva tajní učenníci Pána Ježíše, Josef z Arimathie a Nikodem, k Pilátovi a vyprosili sobě tělo Ježíšovo. I sňali ho s kříže a ovinuvše ho čistým plátnem s vonnými věcmi, položili do hrobu nového ve skále vytesaného. Ke dvéřím pak hrobovým přivalili velký kámen.

Josef z Arimathie a Nikodem pochovali tělo Ježíše Krista. Tělo Ježíše Krista bylo pochováno do nového hrobu, který byl ve skále vytesán a v kterémž ještě žádný neležel. (Obráz XXXVI. 26.)

* Druhého dne sešli se nejvyšší knězi a fariseové k Pilátovi a pravili: „Ten svůdce řekl ještě za živa: Po třech dnech zase vstanu. Rozkaž tedy ostříhati hrobu až do třetího dne, aby snad učenníci jeho neukradli těla jeho a neřekli pak lidu, že vstal s mrtvých.“ I dal jim Pilát stráž. Šli tedy a obsadili hrob strážnými. Mimo to zapečetili i kámen.

* Vyznáváme to *čtvrtým* článkem víry, který zní: Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřížován umřel i pohřben jest.

73. Pán Ježíš v předpeklí. Poslední věci člověka.

Duše Ježíše Krista se při smrti od těla oddělila. Ona sestoupila do pekel.

Slovem pekla rozumíme ona skrytá místa, kde se zdržují duše zemřelých, které nebeského blahoslavenství nedosáhly.

Jest více takových skrytých míst, která pekly nazýváme. Jsou to: předpeklí, očištec a peklo.

Předpeklí jest místo, ve kterém duše zemřelých nábožných lidí se zdržovaly, kdežto v blahoslavené naději svého vykoupení pokojně a bez bolesti očekávaly, až Ježíš k nim sestoupil.

* Pán Ježíš sestoupil do předpeklí, aby dušemi arcioctů brzké jich vykoupení oznámil.

* Arciotcové byli patriarchové, proroci a jiní bo-

habojní lidé, kteří zemřeli dříve, nežli Ježíš Kristus do předpekli sestoupil.

Nyní nepřijde žádná duše více po smrti do předpekli.

Hned po smrti souditi bude Pán Ježíš duši každého člověka zvlášť, aneb soukromí. Soud ten se nazývá proto soukromý soud.

Pán Ježíš bude lidi souditi z jich myšlení, slov a skutků; dobré odmění a zlé trestati bude.

Duše bude při soukromém soudu buď do očístce, aneb do pekla odsouzena, aneb do nebe vzata.

Očístec jest místo, kdežto duše časné tresty trpí za hříchy, za které v tomto životě zadost neučinily.

Do očístce odsouzeny bývají duše oněch, jenž v milosti Boží (bez hříchu smrtelného) zemřeli, ale za své hříchy zadost neučinily.

* Majíť tam trápení větší, nežli jest kterékoliv trápení vezdejší. Můžeme jim pomoci obětí mše svaté, modlitbou, jinými dobrými skutky a odpustky. Máme pomáhati všem dušem, zvláště pak rodičů, příbuzných a dobrodinců.

Peklo jest místo, kdežto zatracenci věčně trápení budou.

Do pekla se dostane, kdo ve smrtelném hříchu umřel.

* V pekle jest trápení nesmírné. Jsouť zatracenci od Boha odloučeni a trpí muky co nejcitelnější. (Trest ztráty a trest citu.)

Nebe jest nejblazeňší sídlo svatých, kdežto se Bůh svým věrným služebníkům tváří v tvář zjevuje a sám sebou jejich převelikou odplatou jest.

Do nebe se dostane, kdo v milosti Boží umřel a kdo za zpáchané hříchy buď v tomto, neb v onom životě zadost učinil.

* V nebi jest blaženost nevýslovná. Jsouť vyvolení všeho trápení zbaveni, patří ustavičně na Boha a radují se s anděly a svatými.

74. Pána Ježíše z mrtvých vstání.

Třetího dne po smrti Pána Ježíše, v neděli ráno, trásla se země i vyšel Pán Ježíš živý a slavný z hrobu. Zaroveň sestoupil anděl s nebe, odvalil kámen hrobový a posadil se na něm. Tehdy zděsili se strážní a padli na zem jako mrtví. Když pak se opět zpa-matovali, utíkali do města. (*Obraz XXXVII. 27.*)

* K večeru před tím nakoupily některé nábožné ženy vonných věcí, aby pomazaly tělo Pána Ježíše. Časně ráno šly pak k hrobu. Na cestě pravily ve-spolek: „Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových?“ Ale přišedše, našly kámen odvalený. Vešly tedy do hrobu, avšak nenalezly tam těla pána Ježíše. I zar-moutily se velmi. Najednou uzřely dva anděly v rouše skvoucím, jichžto se nemálo ulekly. Ale anděl na pravici řekl jim: „Ježíše hledáte Nazaretského, ukří-žovaného? Vstaltť jest, není ho tuto. Jděte a pověz-te učenníkům jeho, zvláště pak Petrovi. I šly rychle s radostí velikou, aby to učenníkům zvěstovaly.

* Mezitím přišli strážníci do Jerusalema a vyprá-věli nejvyšším kněžím, co se stalo. I dali jim tyto mnoho-peněz a pravili: „Řekněte, že přišli, když jste vy-spali, učenníci jeho a vzali tělo jeho.“ A strážníci přijali peníze, které jim byly dány.

Pán Ježíš vstal z mrtvých třetího dne, a sice z vlastní moci, nesmrtelný a slavný, jakožto vítěz nad smrtí a nad ďáblem.

Pravíme, že vstal z mrtvých:

- a) *z vlastní moci*, poněvadž *sám* vstal;
- b) *nesmrtelný*, poněvadž nemůže více ani trpěti, ani umřít;
- c) *slavný*, poněvadž bylo tělo jeho jasné jako slunce, rychlé jako myšlenka a pronikavé jako duch;
- d) *jako vítěz nad smrtí a ďáblem*, poněvadž přemohl smrt a ďábla.

Pán Ježíš vstal z mrtvých:

- 1. *aby písmo o svá vlastní předpovědění vyplnil;*
- 2. *aby dal světu nevývratný důkaz o pravdě svého učení a o božském vyslání svém;*
- 3. *aby posilnil naději naši a ubezpečil nás o budoucím z mrtvých vstání.*

* Vyznáváme to *pátým* článkem viry, který zní: Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.

75. Pán Ježíš se zjevuje po svém z mrtvých vstání.

* Se ženami, které přišly ku hrobu, byla také Maria Magdalena. Ona však nevešla do hrobu, ale jak uzřela kámen odvalený, běžela do města, aby to učenníkům zvěstovala. Pak se navrátila k hrobu a plačíc vešla tam. I ona spatřila ty dva anděly, kteřížto jí řekli: „Ženo, co pláčeš?“ Odpověděla jim: „Vzali Pána mého a nevím, kde ho položili.“ A obrátíc se uviděla Ježíše, ale nepoznala ho. Majíc ho za zahradníka, řekla jemu:

„Pane, vzal-lis ty jej, pověz mi, kde jsi ho položil?“ I promluvil k ní Ježíš známým jí hlasem: „Maria!“ Tehdy poznala jej a padnouc k nohám jeho zvolala: „Mistře!“ Ježíš pak řekl jí: „Jdi k bratřím svým (učenníkům) a pověz jim, že brzy vstoupím k Otci svému.“ To pověděv zmizel.

* Toho též dne ukázal se Pán Ježíš také Šimonu Petrovi.

* Odpoledne ukázal se Pán Ježíš dvěma učenníkům, jdoucím do Emaus, a šel s nimi. Na cestě vykládal jim písmo, ale oni nepoznali ho. Když přišli na místo, vešel Pan Ježíš s nimi do domu. A zasednuv za stůl, vzal chléb, dobrořečil, lámál a podával jim. Tu teprv poznali jej, on ale zmizel. Ihned vrátili se učenníci do Jerusalema a vypravovali apoštolům, co se jim stalo na cestě a kterak poznali Pána v lámání chleba.

Apoštolové byli shromážděni v jednom večeradle, jehož dvěře strachem před židy zavřeli. I přišel k nim Pán Ježíš při zavřených dveřích a řekl jim: „Pokoj vám!“ Oni pak domnívali se, že by ducha viděli. Proto jim ukázal ruce a nohy své i bok svůj řka: „Vizte, že já to jsem. Duch nemá těla a kosti, jako mne vidíte míti.“ Když pak ještě pochybovali, tázal se jich: „Máte-li něco k jídlu?“ I podali mu kus pečené ryby a chleba s medem. Tehdy pojedl před nimi, a co zbylo, navrátil jim. Potom opět řekl jim: „Pokoj vám! Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.“ A dechnuv ná ně, řekl: „Přijměte Ducha Svatého; kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim a kterým zadržíte, zadržány jsou.“

* Tomáš nebyl s nimi. Proto řekli jemu později ostatní apoštolové: „Viděli jsme Pána.“ On pak nechtěl tomu uvěřiti a pravil: „Leč uzřím v ruku jeho bodení hřebů a vpustím prst svůj v místo hřebů a ruku svou vložím v bok jeho, neuvěřím.“ Po osmi dnech byli apoštolové opět shromážděni a Tomáš s nimi. I přišel Pán Ježíš opět zavřenými dveřmi, stál uprostřed nich a řekl: „Pokoj vám!“ Potom pravil Tomášovi: „Viz ruce mé a vlož prst svůj sem! Vztáhni ruku svou a vpust' ji v bok můj, a nebuď nevěřící ale věřící.“ I padl před ním Tomáš na kolena a zvolal! „Pán můj a Bůh můj!“ Ale Pán Ježíš řekl jemu: „Že jsi viděl Tomáši, uvěřil jsi; blahoslavení však, kteříž nevidí a předce věří.“

Potom odešli apoštolové do Galilee. I zjevil se jim Pán Ježíš u moře Galilejského, požehnal jejich lovu ryb a jedl s nimi. Když pojedli, tázal se Šimona Petra po třikráte: „Miluješ mne více, než ostatní?“ A Petr odpověděl: „Ovšem Pane, ty víš, že tě miluji“. I řekl jemu Ježíš: „Pasiž beránky mé i ovce mé.“ Těmi beránky rozumějí se věřící, ovce pak jich představení. Pán Ježíš ustanovil tím Petra za nejvyššího pastýře všech věřících i apoštolů, a chtěl, aby je všechny řídil. (*Obráz XXXVIII.*)

* Aby pak Petr nebyl proto pyšným, předpověděl mu Pán Ježíš, že na kříži umře, an mu řekl: „V mladosti své opasoval jsi se sám a chodíval jsi, kam jsi chtěl. Ale až sestárneš, vztáhneš ruce své (na kříži) a jiný tě opáše a povede, kam ty nechceš.“

* Později odešlo jednácte apoštolů na horu, jak

jim byl uložil Ježíš. Byloť pak s nimi více než pět set učenníků. I zjevil se Pán Ježíš viditelně před očima všech. Uzřevše ho, padli na tváře své a klaněli se jemu. Potom navrátili se do Jerusalema s radostí velikou.

Takovým způsobem zjevoval se Pán Ježíš učenníkům svým po čtyřicet dní a mluvil s nimi o království Božím. On jim pověděl všecko, čeho ke zřízení a spravování církve jeho zapotřebí bylo.

76. Na nebe vstoupení Páně.

Čtyřicátého dne po z mrtvých vstání svém ukázal se Pán Ježíš naposledy apoštolům svým v Jerusalemě. I přikázal jim, aby odtud neodcházel, nýbrž očekávali seslání Ducha svatého.

* Pravilť jim: Po málo dnech pokřtěni budete Duchem svatým. On sestoupí na vás a od něho přijmete moc, abyste mohli o mne svědectví vydávati v Jerusalemě a ve všem Judsku i Samarsku, až do posledních končin země.“

Pak šel s nimi na horu Olivetskou. I řekl jim: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Učte je zachovávat všecko, cožkoliv jsem přikázal vám. A aj, já jsem s vámi po všecky dny až do skonání světa.“

* „Kdo uvěří a pokřtěn bude, bude spasen; kdo pak neuvěří, bude zatracen. Kdož uvěří, divy činiti budou. Ve jménu mém budou zlé duchy vymítati, novými jazyky mluvit, hady brati, a jestliže by co je-

dovatého pili, neuškodit jim. Na nemocné budou ruce vzkládati a tito uzdraveni budou.

Na to vztáhl Pán Ježíš rukou svých a žehnal učenníky své. A hned pozdvižen jest vzhůru před očima jejich, i nesl se výše a výše, až vstoupil do nebe a posadil se na pravici Boží. (*Obráz XXXIX. 28.*)

Pán Ježíš čtyřcátého dne po svém vzkříšení vstoupil na nebesa. Sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího.

** Pán Ježíš sedí na pravici Boží, jest tolik, jako: Ježíš má ustavičně nejvyšší moc a slávu nade vším, co na nebi i co na zemi jest.*

** Vyznáváme to šestým článkem víry, který zní: Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího.*

77. Pán Ježíš co soudce.

Učenníci hleděli na Ježíšem, až ve světlém oblaku zmizel. I ukázali se dva andělé v rouše bílém, řkouce jim: „Muži galilejští! Co tu stojíte hledíce do nebe? Ten Ježíš, který vzat jest od vás do nebe, opět přijde.“ Slyšíce to apoštolové, navrátili se do Jerusalema a velebili Boha.

Pán Ježíš v poslední aneb soudný den s nebe zase přijde. Přijde soudit všech lidí, živých i mrtvých.

Živými rozumíme spravedlivé, mrtvými hříšníky. Soud ten se nazývá soud všeobecný.

Pán Ježíš bude lidi souditi podle toho co dobrého aneb zlého činili; spravedlivé odmění životem věčným v nebi, a hříšníky věčně v pekle trestati bude.

* Tehdy se ukáže znamení Syna Božího (kříž) na nebi, i uvidí ho všickni přicházejícího v oblacích nebeských s mocí velikou a velebností. A pošle anděly své s troubou a s hlasem velikým. I posadí se na trůnu velebnosti své a shromáždění budou před něj všickni národové. A rozdělí je od sebe, jako pastýř odděluje ovce své od kozlů. Zlé postaví na levici, dobré pak na pravici. I řekne těm, kteří státi budou na levici: „Ódejděte ode mne zatraceni do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho.“ Těm pak, kteří státi budou na pravici, řekne: „Pojďte požehnaní Otce mého a vládněte královstvím, vám připraveným od ustanovení světa.“ I půjdou spravedliví do života věčného, hříšníci pak do ohně věčného.

* Vyznáváme to *sedmým* článkem víry, který zní: Odtud (s nebe) přijde soudit živé i mrtvé.

78. O osobě Vykupitele.

Ježíš Kristus jest:

1. jediný neb jednorozený syn Boha Otce;
2. Bůh a spolu člověk;
3. náš Pán, zákonodárce a učitel.

Jezus neb Ježíš znamená tolik co Spasitel. Spasitelem se nazývá, pòněvadž se nám skrze něho spasení stalo, an nás od viny a trestu hříchu, totiž od věčné smrti, vysvobodil či vykoupil. Proto se také nazývá Vykupitel náš.

Pán Ježíš nás vykoupil *svou smrtí* na kříži.

Syn Boží tedy člověkem učiněn jest aby nás *svou smrtí na kříži vykoupil a věčně spasil.*

Pán Ježíš nazývá se také Kristus, což jest tolik, jako Pomazaný.

* Nazývá se Kristus či *Pomazaný*, poněvadž jest prorokem, nejvyšším knězem a králem, a ti bývali v starém zákoně olejem mazáni a takto ne úřad svůj posvěcováni.

Pán Ježíš jest *Syn Boží*. * Víme to ze svědectví Otce nebeského, že svědectví sv. Petra a samého Pána Ježíše.

Ježíš Kristus nazývá se jediným neb-jednorozným Synem Božím, poněvadž jediný jest, jenž od svého nebeského Otce od věčnosti zplozen jest.

Pán Ježíš jest *pravý Bůh*. * Víme to ze svědectví proroků, sv. apoštolů a samého Pána Ježíše.

Pán Ježíš jest *pravý člověk*. * Měl lidské tělo i lidskou duši.

On jest Bůh a spolu člověk, poněvadž jest od věčnosti Bohem a poněvadž v čase člověkem učiněn jest.

Pán Ježíš má skutečně božskou a skutečně lidskou přirozenost; ale obě přirozenosti jsou v jednotě osoby božské nerozlučně spojeny.

Jako Bůh jest svému Otci nebeskému ve všem roven; jako člověk ale není mu roven, nýbrž jest méně.

Pán Ježíš jmenuje se naším Pánem, poněvadž Bůh a Vykupitel náš jest.

On se nazývá *zákonodárce a učitel*, poněvadž úřad učitelský v církvi založil a ním učení své čili zákon svůj pořád zvěstuje.

79. Seslání a působení Ducha svatého.

* Když Pán Ježíš na nebe vstoupil, vrátili se apoštolové s hory olivetské do Jerusalema, a trvali s Marií matkou Páně, na modlitbách. Jednoho dne poručil jim Petr, aby vyvolili jiného apoštola místo zradného Jidáše. I modlili se k Bohu a vyvolili pak učenníka, jménem *Matěje* za apoštola.

Desátý den po na nebe vstoupení Páně byla slavnost letnic, a sešlo se mnoho židů ze všech krajín do Jerusalema. O deváté hodině ráno stal se rychle zvuk s nebe jako prudkého větru a *Duch svatý sestoupil v podobě ohnivých jazyků na apoštoly Páně. I naplnění jsou všickni Duchem svatým a počali mluvití rozličnými jazyky, jak Duch svatý dával jim vymlouvati. (Obraz XL.)*

Duch svatý jest třetí Božská osoba. On jest pravý Bůh. Duch svatý od Otce a Syna spolu od věčnosti vychází.

* Duch svatý sestoupil za *prudkého větru*, aby lidi upozornil na příchod svůj. On sestoupil v podobě *ohnivých jazyků*, aby apoštolům ukázal, že je osvítí, zahřeje, očistí a všem řečem naučí.

* Apoštolové potřebovali dar *osvícení rozumu*, proto že byli neumělí. Oni potřebovali dar *zahřání či vzbuzení vůle* k dobrému, proto že byli slabí a bázlíví. Oni potřebovali dar *očistění*, proto že měli na sobě hříchy. Oni potřebovali dar *řečí cizích*, proto že měli učení Pána Ježíše všem národům zvěstovati.

- * Tyto dary, které Duch svatý apoštolům udělil, byly dary *vnitřní*, proto že se týkaly jejich duše. Byly to také dary *nadpřirozené*, proto že je přímo od Boha

obdrželi. Konečně to byly dary *nezasloužené*, proto že Duch svatý nebyl povinnen, jim je dáti. A takové dary nazýváme *milosti*.

* *Milost Boží jest vnitřní a nadpřirozený dar, kterýž Bůh lidem bez jejich zásluhy dává.*

Duch svatý udělil apoštolům dvojí milost Boží: 1. která rozum jejich osvítila a vůli k dobrému vzbudila; a 2. která je od hříchů očistila.

* I my potřebujeme *osvícení rozumu a vzbuzení vůle* k dobrému, proto že rozum náš jest zatmělý a vůle ke zlému náchylná. Také potřebujeme *očistění od hříchů*, proto že se hříchem na svět přicházíme a častěji v životě hřešíme.

Duch svatý i nám uděluje tuto dvojí milost Boží. Ona se nazývá: milost *skutečná* a milost *posvěcující*.

* Milost *skutečná* osvěcuje rozum náš a vzbuzuje vůli naši k dobrému. Milost *posvěcující* očistuje nás od hříchů a činí nás před Bohem svatými a spravedlivými. Proto se také nazývá milost *ospravedlnění*.

Milost Boží nevidíme, ale předce víme, *kdy* se nám uděluje; neboť Pán Ježíš ustanovil viditelná znamení, kterými se nám uděluje neviditelná milost k našemu posvěcení. Taková znamení nazýváme *svátostí*.

* Tak n. p. leje kněz viditelně vodu na hlavu novorozeného dítěte. Tím se mu uděluje neviditelná milost odpuštění hříchu dědičného k jeho posvěcení. Toto viditelné znamení nazýváme svátost a pravíme, že jest to svátost sv. křtu.

Svätost jest viditelné znamení neviditelné milosti, kteréž od Krista Pána k našemu posvěcení ustanoveno jest.

Máme sedm svatých svátostí. Ony jsou: 1. křest, 2. biřmování, 3. svátost oltářní, 4. pokání, 5. poslední pomazání, 6. svěcení kněžstva, 7. stav manželský.

* V každé svátosti býváme od Ducha svatého posvěceni, zvláště ale na křtu svatém a ve svátosti pokání. Proto pravíme:

* *Duch svatý posvěcuje nás: 1. na křestu svatém, 2. ve svátosti pokání, 3. kolikrátkoli ostatní svátosti hodně přijímáme.*

* Duch svatý se nazývá *Posvětitel*em naším, proto že nás posvěcuje.

On nás posvěcuje, když nám milost posvěcující buďto uděluje (pakli ji nemáme,) aneb tuto milost v nás rozmnožuje (pakli ji máme).

Milost posvěcující může ztracena neb umenšena býti. Ona může však i rozmnožená býti.

* Milost posvěcující bývá ztracena každým těžkým hříchem a umenšena všedními hříchy. Rozmnožena pak bývá hodným přijímáním svatých svátostí a každým dobrým skutkem v milosti konaným.

Duch svatý nám také uděluje své dary. Darové Ducha svatého jsou následující: 1. dař moudrosti, 2. rozumu, 3. rady, 4. síly, 5. umění, 6. pobožnosti, 7. bázně Boží.

* Vyznáváme to *osmým* článkem víry, který zní: *Věřím v Ducha svatého.*

80. O nejsvětější Trojici Boží.

Jeden toliko Bůh jest. * On sám pravi: „Já jsem Hospodin a kromě mne není Boha.“

Tři jsou božské osoby. První božská osoba jmenuje se Otec, druhá Syn, třetí Duch svatý.

* Víme to z písma sv. Při křtu v Jordáně objevily se všechny tři božské osoby. A Pán Ježíš pravil: „Učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Každá božská osoba jest pravý Bůh, ale žádná není větší, mocnější, neb světější nežli druhá.

Ty tři božské osoby takto se od sebe rozeznávají: Otec jest *sám od sebe* od věčnosti; Syn jest od Otce od věčnosti *zplozen*; Duch svatý od Otce a Syna spolu od věčnosti *vychází*.

* Následující skutky se každé božské osobě zvláště připisují: Otci *stvoření*, Synu *vykoupení* a Duchu svatému *posvěcení*.

Ty tři božské osoby jednina jménem nazýváme nejsvětější Trojici.

Katolický křestan vyznává nejsvětější Trojici znamením svatého kříže, an děláje kříž, každou z těch tří božských osob jmenuje.

Kromě toho katolický křestan znamením svatého kříže také vyznává, že Ježíš Kristus, an na kříži umřel, nás svou smrtí vyk up l.

Kříž děláme pravou rukou, činíce ní křížek na čele, na ustech a na prsou a říkájce při tom: Ve jménu Otce † i Syna † i Ducha svatého †. Amen.

81. O církvi svaté.

Když sestoupil Duch svatý na apoštoly Páně, počali oni rozličnými jazyky mluvit. I podivili se židé shromáždění v Jerusalemě a pravili: „Zdaliž nejsou tito Galilejští? Kterak tedy slyšíme my do nich mateřský jazyk svůj?“ Tehdy povstav Petr, pravil: „Muži izraelští! Vy jste Ježíše Nazaretského, kteréhož Bůh mezi vámi oslavil mnohými zázraky, na kříž přibili a usmrtili. Avšak on vstal z mrtvých, čehož my všickni svědkové jsme. A nyní povýšen jsa na pravici Boží, vylil Ducha svatého na nás, jakož sami vidíte a slyšíte. Protož neomylně jisté jest, že Bůh učinil Ježíše Krista Spasitelem a Pánem všeho světa.“

* Mnozí z přítomných uvěřili slovům Petrovým a v bázni nad hříchy svými se tázali: „Bratři, což máme činiti?“ I odpověděl jim Petr: „Pokání čňte a jedenkaždý z vás dej se pokřtiti ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů.“

Na slova Petrova dalo se pokřtiti ten den okolo tří tisíc lidí. Oni se nazývali *křesťané*, proto že uvěřili v Ježíše Krista a byli pokřtěni ve jménu jeho. Mimo těch tří tisíc lidí byli ještě křesťané svatí apoštolové a učeníci, panna Maria a několik nábožných mužů a žen, celkem asi sto dvacet lidí. Když pak svatý Petr podruhé kázal, vzrůstl počet věřících křesťanů již na pět tisíců lidí.

- Kromě sv. Petra kázali a křtili i ostatní apoštolové a shromažďovali věřících okolo sebe. Jednou byli Petr a Jan proto žalářováni a přikázáno jim s výhružkou, aby nehlásali učení

Ježíše Krista. Ale oni srdnatě odpověděli: „Sudte sami, zdali by to spravedlivé bylo, abychom vás více poslouchali, nežli Boha? Nelze nám nemluvíti toho, co jsme viděli a slyšeli.“

Později rozešli se apoštolové do celého světa a všudy kázali a křtili. Tak povstaly v rozličných krajinách shromáždění čili obce křestanské, které se nazývaly *církvě*. Jednotlivé církve řídili apoštolové a všechny spolu svatý Petr.

Když se církve křestanské množily, tuť svatí apoštolové vysvětili a ustanovili v nich biskupy za představené. Tito pak vysvětili zase jiné nábožné muže za kněze, aby jim nápomocni byli.

Všecky tyto církve vyznávaly jednotejné učení, užívaly jednotejných svátostí a měly jednu viditelnou nejvyšší hlavu, totiž sv. Petra a později nástupce jeho, římského biskupa čili *papeže*. A toto viditelné shromáždění pravověřících křestanů všech církví nazývá se svatá církev *obecná*, čili *katolická*.

Svatá církev obecná jest viditelné shromáždění všech pravověřících křestanů pod jednou viditelnou nejvyšší hlavou, římským papežem, jenž jednotejné učení vyznávají a jednotejných svátostí užívají.

* Údové církve, kteří mají moc vyučovati, nazývají se *církev učící*; údové pak církve, kteří mají povinnost učení to poslouchati, nazývají se *církev slyšící*.

Jest také neviditelná nejvyšší hlava církve a ta jest Ježíš Kristus.

Jedna toliko jest pravá církev, kromě které spasení doufati nelze.

Pravá církev se poznává po čtveru znamení. To čtvero znamení jest: 1. že jest jedna, 2. svatá, 3. všeobecná neb katolická, a 4. apoštolská.

Pravou církev jmenujeme také římskou, poněvadž církev římská hlavou všech ostatních církví jest a středem jednoty.

* 82. Kamenování sv. Štěpána a obrácení Šavla.

Když se křesťané počali množiti v Jerusalemě, vyvolili sobě apoštolové sedm mužů nábožných, které nazvali *jáhny*, aby jim pomáhali kázati a chudobné almužnou podělovati.

Jeden z těchto jáhnů byl svatý *Štěpán*, který zmužile kázał a mnoho zázraků činil. I povstali proti němu učenci židovští a hádali se s ním. Ale nemohli odolati moudrosti jeho a Duchu svatému, který z něho mluvil. Proto vyvrbli Štěpána ven z města a zdvíhše kamení, házeli naň, až ho ukamenovali. Památku toho konáme 26. prosince. (*Obraz 29.*)

Po smrti svatého Štěpána přišlo veliké pronásledování na věřící v Jerusalemě. Zvláště pak mladý muž, jménem *Šavel*, hubil křesťany; vcházel do domů věřících, jímál muže a ženy a vodil je do žaláře. Nad to sobě vyžádal od nejvyššího kněze písemné plnomocenství, aby směl v městě Damašku všechny křesťany zjímati a svázané do Jerusalema odvésti. Když pak jel cestou do Damašku, obklíčilo ho najednou světlo s nebe a on oslepnuv, padl k zemi. I uslyšel hlas samého Ježíše: „Šavle, Šavle, proč se mi protivíš?“

S úžasem tázal se Šavel : „Kdo jsi ty, pane?“ A opět uslyšel hlas: „Já jsem Ježíš, jehož ty pronásleduješ. Jdi do města a tam se ti poví, co činiti máš.“ Vstal tedy Šavel, ale byl slepý. I odvedli ho průvodčí jeho do Damašku. Tu ztrávil tři dny a nejedl ani nepil, ale modlil se ustavičně. Po třech dnech byl od slepoty své uzdraven učenníkem, jménem Ananiáš. I vstal nyní Šavel, byl pokřtěn a nazvan jest *Pavel*. Potom povstav, hned kázal v synagogě, že Ježíš jest Syn Boží. (*Obráz 30.*)

* 83. Pronásledování křesťanů. Obrácení Moravanů.

Když se církev katolická i mezi pohany rozšířila, ustanovovali pohané všechny křesťany zahubiti. I povstalo veliké jich pronásledování ve všech krajinách, zvláště pak v Římě. Všude byli křesťané ukrutně mučeni, pálení, železnými háky trhání, ukřížování a divoké zvěři předhození. Ale čím ukrutněji byli mučeni, tím více množil se počet jejich. Pronásledování to trvalo po tři sta let, až římský císař *Konstantin* sám víru křesťanskou přijal. Tu teprv měli křesťané pokoj a mohli svobodně víru svou všude vyznávat.

* Tenkráté byli na Moravě předkové naši ještě pohané. Neznaliť dotud učení Pána Ježíše, a klaněli se všelijakým bohům, jichžto podobizny sami sobě udělali. I smiloval se Bůh nad nimi a poslal jim z dalekých krajin dva bratry kněze. Oni se jmenovali *Cyril* a *Methoděj*. Ti zvěstovali na *Velehradě* předkům našim učení Pána Ježíše a obrátili je křtem svatým na víru křesťanskou. Bylo to roku 863. Svatý Cyril vrátil

se později do Říma, Method pak zůstal na Moravě a byl prvním předkův našich biskupem. Památku těchto svatých věrověstův konáme 5. července.

84. Obcování svatých.

Pravověřící křesťané mají mezi sebou obcování aneb společnost jako údové jednoho těla, jehožto hlavou jest Pán Ježíš.

* Tato společnost se nazývá obcování *svatých*, poněvadž všickni k svatosti povoláni jsou a na křtu svatém posvěceni bývají.

Obcování svatých záleží v tom, že všickni údové církve na duchovních pokladech podíl mají.

* Poklady, na nichž všickni údové církve podíl mají, jsou: 1. sv. svátosti, 2. oběť mše svaté, 3. modlitba, 4. dobré skutky, 5. zásluhy věřících.

Údové církve, jenž mezi sebou obcování mají, jsou:

1. *věřící na zemi; (církvev bojující)*

2. *svatí v nebi; (církvev vítězná)*

3. *duše zemřelých, které v očištcí jsou; (církvev trpící.)*

Věřící na zemi mají obcování mezi sebou tím, že jejich modlitba a zásluha jejich dobrých skutků jim vespolek k dobrému prospívají.

* Věřící na zemi mají obcování se *svatými* v nebi tím, že je ctějí a vzývají, tito pak za ně u Boha prosí.

* Věřící na zemi mají obcování s *dušemi v očištcí* tím, že jim modlitbou, dobrými skutky a obzvláště mši sv. pomáhají, ony pak z vděčnosti u Boha za ně prosí.

Vyznáváme to *devatým* článkem víry, který zní: Svatou církev obecnou, svatých obcování.

* 85. O desátém, jedenáctém a dvanáctém článku víry.

Desátý článek víry zní také: Odpuštění hříchů.

Tento článek víry nás učí, že Kristus církvi své dal moc, hříchy odpouštět.

V pravé církvi mají biskupové a kněží moc, hříchy odpouštět.

Hříchové se odpouštějí ve svátosti křtu a ve svátosti pokání.

Jedenáctý článek víry zní takto: Těla vzkříšení.

Těla vzkříšením rozumíme, že Bůh v poslední aneb soudný den mrtvé vzkřísí, a že lidé se svými těly, to jest s těmiž těly, která za živobytí měli, z mrtvých povstanou.

Dvanáctý článek víry zní takto: Život věčný.

Slovy dvanáctého článku víry věříme a vyznáváme věčné, vždy trvající blahoslavenství, které toužebnost svatých a vyvolených dokonale vyplní.

Slovem Amen potvrzujeme, že o tom, co ve snešení apoštolském obsaženo, nepochybujeme, ale všechno za pravé máme.

86. O křesťansko-katolické víře.

Věřiti jest, za pravé míti, co nám hodnověrný člověk praví.

Křesťansko-katolicky věřiti jest, všechno za pravé míti, co Bůh zjevil a církvi svou k věření předkládá, ať jest to obsaženo v písmě svatém, čili není.

Musíme věřit, co Bůh zjevil, poněvadž Bůh věčná pravda a neskončená moudrost jest, která ani oklamati, ani oklamána býti nemůže.

* Věříme, co nám církev k věření předkládá, poněvadž Kristus církve poslouchati poručil a jí daru neomylnosti udělil.

Nestačí ku spasení, aby katolický křestan toliko v srdci věřil, co Bůh zjevil, ale musí také:

1. víru svou skutky svými ukazovati t. j. podle ní žíti. (Tobiáš. Eleázar.)

2. co v srdci věří, když toho třeba, i ústy veřejně vyznávat, (Petr v den letnic. Petr a Jan před soudem.)

Víra jest každému člověku, jenž chce spasen býti, potřebná. Sv. Pavel praví: „Bez víry nemožno jest líbiti se Bohu.“

Každý člověk musí, když k užívání rozumu dospěje, aby byl spasen, nevyhnutelně věděti a věřiti:

1. že jest jeden Bůh;

2. že jest Bůh spravedlivý soudce, jenž dobré odměňuje a zlé trestá;

3. že jsou tři Božské osoby jedné bytnosti a přirozenosti, Otec, Syn a Duch svatý;

4. že druhá Božská osoba člověkem učiněna jest, aby nás smrtí svou na kříži vykoupila a k věčnému spasení přivedla;

5. že duše lidská nesmrtelná jest;

6. že milost Boží k spasení nevyhnutelně potřebná jest, a že člověk bez milosti Boží nic k životu věčnému dopomáhajícího činiti nemůže.

Každému katolickému křesťanu přikázáno jest věděti:

1. *Snešení apoštolské :*
2. *modlitbu Páně (a pozdravení andělské);*
3. *desatero Božích přikázání a patero přikázání církevních ;*
4. *sedmero svátostí ;*
5. *křesťanskou spravedlnost.*

Co katolický křesťan věřiti musí, obzvlášť ve snešení apoštolském se obsahuje.

Snešení apoštolské takto zní:

1. *Věřím v Boha Otce, všemohoucího stvo-*
2. *řitele nebe i země. I v Jezu Krista, Syna*
3. *jeho jediného, Pána našeho. Jenž se počal*
z Ducha svatého, narodil se z Marie panny.
4. *Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován*
5. *umřel i pohřben jest. Sstoupil do pekel,*
6. *třetího dne vstal z mrtvých. Vstoupil na*
nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemo-
7. *houcího. Odtud přijde soudit živé i mrtvé.*
8. 9. *Věřím v Ducha svatého. Svatou církev obec-*
10. *nou, svatých obcování. Odpouštění hříchů.*
11. 12. *Těla z mrtvých vzkříšení. A život věčný.*
Amen.

Snešení apoštolské má dvanácté dílů neb článků.

* Nazývá se *snešení*, poněvadž tu snešeny (sebrány) jsou všechny články víry, které v srdci nositi a ústy pronášeti máme. Nazývá se *snešení apoštolské*, poněvadž z dob apoštolských pochází.

87. Pojem a rozvrh katechismu.

Křesťansko-katolická víra čili učení vykládá a obsahuje se v *katechismu*.

Katechismus jest výklad křesťansko-katolického učení. Tak se jmenuje i kniha, v níž to učení se obsahuje a vykládá.

Křesťansko-katolické učení vykládá se v katechismu v pěti hlavních částkách a v jednom přídavku.

Patero těchto hlavních částek jest:

1. *Víra.*
2. *Naděje.*
3. *Láska.*
4. *Svatosti.*
5. *Křesťanská spravedlnost.*

Přídavek jest o čtyrech posledních věcech člověka.

88. O křesťanské naději.

Slovo *naděje* pochází od nadíti se, což jest tolik jako *doufati*; *doufati* však jest od někoho důvěrně *očekávati*, co nám slíbil.

Křesťansky doufati jest od Boha důvěrně očekávati, cokoli nám skrze Ježíše Krista slíbil.

Od Boha doufáme skrze zásluhy Ježíše Krista život věčný, to jest, věčné blahoslavenství a prostředky k dosažení téhož blahoslavenství potřebné.

Doufáme to, poněvadž Bůh všemohoucí, ve vyplnění svých slibů věrný, neskončeně dobrotivý a milosrdný jest, a následovně vyplniti může a chce, co slíbil.

Naděje křesťanská obzvláště modlitbou se vzbuzuje.

Modlitba záleží v pozdvižení mysle k Bohu.

Povinni jsme se modliti; neboť modlení jest jedna z nejvýznamnějších povinností našeho náboženství.

Modlíme se, abychom Boha jakožto nejvyššího Pána nejvinněji uctili, jemu za přijaté dobré děkovali, jej za budoucí potřeby prosili, a za odpuštění hříchů žádali.

Také se modlíme, abychom v obecních a ve zvláštních, ve vlastních a bližního potřebách od Boha pomoci vyprosili. (Hlad, mor. válka, bída, nemoc, a. t. p.)

Kristus Pán sám učil nás se modliti, a sice Otčenáš, jenž také modlitbou Páně se nazývá.

V Otčenáši se obsahuje všechno, zač se modlití máme.

Otčenáš zní takto:

1. *Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvět*
2. 3. *se jméno Tvé. Přijď království Tvé. Buď*
4. *vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi. Chléb*
5. *náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám*
naše viny, jakož i my odpouštíme našim vin-
6. 7. *níkům. A neuvoď nás v pokušení. Ale zbav*
nás od zlého. Amen.

Modlitba Páně pozůstává z předmluvy a ze sedmi proseb.

Předmluva zní takto: Otče náš, jenž jsi na nebesích.

Těmito slovy předmluvy voláme k Bohu, jenž Otec náš jest.

Boha nazýváme Otcem, proto že lidi k podobnosti svému stvořil a otcovský o ně pečuje.

Boha nazýváme Otcem naším, poněvadž nás

všecky skrze Ducha svatého na křestu svatém syny svými, svými dědici, spoludědici Ježíše Krista a ve spolek bratřími učinil.

Říkáme: Jenž jsi na nebesích, poněvadž Bůh, ačkoli všude přítomen jest, předce však obzvláště na nebesích bydlí, kdežto se vyvoleným svým tváří v tvář zjevuje a k požívání dává.

Katoličtí křesťané připojují obyčejně k modlitbě Páně pozdravení andělské.

*Pozdravení andělské jest modlitba, kterou nej-
světější Pannu Marii, matku Boží, obzvláště a přede
všemi anděly a svatými ctíme a vzýváme.*

Pozdravení andělské zní takto:

*Zdrávas Maria, milosti plná, Pán s Tebou.
Požehnanás ty mezi ženami, a požehnaný plod ži-
vota Tvého, Ježíš. Svata Maria, matko Boží, pros
za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší. Amen.*

Říkáme: svata Maria, matko Boží, poněvadž:
1. *nejsvětější panna Maria porodila Ježíše Krista,*
jenž jest pravý Bůh; 2. poněvadž v nás to jméno
vzbuzuje důvěru a naději, že Bůh přimluvy její
neoslyší.

*Katolická církev ctí matko Boží pozdravením
andělským obzvláště, když ráno, v poledně a večer
k modlení se zvoní. Při tomto zvonění máme sobě
obzvláště vtělení Syna Božího vděčně a pobožně
připomínati.*

* Katoličtí křesťané vzývají *anděly*, poněvadž lidé
ochraňují, milují, za ně prosí a jejich modlitbu Bohu
přednášejí.

* Katoličtí křesťané vzývají také *svaté*, poněvadž přátelé Boží jsou a za lidi u Boha prosí.

* Katoličtí křesťané ctí *obrazy*, poněvadž představují něco ctilodného. Tato pocta nevztahuje se na obraz, nýbrž na toho, kdo se jím představuje.

* Katoličtí křesťané ctí také *ostatky svatých*, poněvadž Bůh sám skrze ně často divy činil a lidem mnohá dobrodiní proukázal.

89. 0 křesťanské lásce.

Milovati jest, z někoho pro jeho dobré vlastnosti radost míti a jemu také radost činiti.

Křesťansky milovati jest, *Boha* jakožto nejvyšší dobro pro něho samého, a *bližního* pro *Boha* milovati; pro *Boha* všechno ochotně činiti, cokoliv poručil.

Máme Boha také proto milovati, že k nám nejvyšš dobrotiv jest.

Máme ho milovati nade všechno, z celého srdce svého, ze vsí duše své, ze vsí mysli své a ze vsí síly své.

Boha nade všechno milovati jest: Bohu přede všemi tvory přednost dávati a jeho sobě více vážiti, nežli všeho, co nám příjemno a milo býti může.

Mimo Boha musíme i *bližního* milovati.

Slovem bližní rozumí se každý člověk, přítel i nepřítel. (Samaritán.)

Bližního milovati jest: bližnímu dobře chtíti, to jemu činiti, co mu příjemno a užitečno jest, a všeho zanechati, co mu nepříjemno neb škodlivo jest.

Křesťanská láska jest tak potřebná, že člověk,

maje užívání svého rozumu, bez lásky věčného života dojíti nemůže.

Lásku k Bohu a k bližnímu dokazujeme zachováváním desatera Božích přikázání.

Podstatný obsah desatera Božích přikázání jest následující:

1. V jediného Boha věřiti budeš.
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
3. Pomni, abys den svátečný světil.
4. Cti otce svého a matku svou, abys dlouho žil a dobře ti bylo na zemi.
5. Nezabiješ.
6. Nesesmilníš.
7. Nepokradeš.
8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.
9. Nepožádáš manželky bližního svého.
10. Aniž požádáš statku jeho.

Bůh dal desatero přikázání Mojžíšovi na hoře Sinai pro lid izraelský, když po vyjití z Egypta na poušti byl.

Můžeme desatero Božích přikázání zachovávat, poněvadž Bůh každému milost k tomu dává.

První tři přikázání obsahují povinnosti k Bohu a ostatních sedm povinnosti k bližnímu.

Krátký obsah desatera Božích přikázání nalezáme ve dvou přikázáních lásky.

První přikázání lásky jest: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a ze vsí duše své a ze vsí mysli své a ze vsí síly své.

Druhé přikázání lásky jest: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.

Kristus Pán vysvětlil přikázání lásky k bližnímu následujícími slovy: „Všecko, cokoli chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim. Toť zajisté jest zákon i proroci.“

Znamenati dlužno, že v každém přikázání něco se poroučí a něco zapovídá.

90. O přikázáních Božích zvlášť.

V prvním přikázání se poroučí, abychom v jednoho Boha věřili, v něho doufali, jej milovali a jemu se klaněli.

V druhém přikázání se zapovídá: jméno Boží neb svatých neuctivě vysloviti, křivě nebo bez potřeby přísahati, kleti a zlořečiti.

V třetím přikázání se poroučí, abychom v neděli a ve svátek mši svatou pobožně slyšeli.

Ve čtvrtém přikázání se poroučí, aby děti rodiče své milovaly, ctily, jim sloužily, jich poslouchaly a za ně se modlily. (Izák. Tobiáš.)

Dětem, jenž toto přikázání zachovávají, slíben jest dlouhý život a štěstí. (Josef eg. Ruth.)

Dětem, jenž toho přikázání nezachovají, jest obávati se nejtěžších časných i věčných trestů. (Synové Heliho. Absolon.)

V pátém přikázání se zapovídá: někoho zabiti, biti, raniti, trýzniti, neb také se hněvati.

V šestém přikázání se zapovídá: nestydaté věci mysleti, mluvit, neb činiti.

V sedmém přikázání se zapovídá: cizí věc vzíti, nevrátiti, neb škodu činiti.

V osmém přikázání se zapovídá: lháti, pomlouvati a neprávě žalovati.

V devátém a desátém přikázání se zapovídá: něco žádati, co jiným patří.

91. O přikázáních církevních.

Jsme povinni přikázání církevní zachovávat:

1. poněvadž nám čtvrté přikázání Boží povinnost ukládá, abychom jak duchovní tak světské vrchnosti poslouchali;

2. poněvadž Kristus, náš božský zákonodárce, ve svatém evangeliu zřetelně poručil, bychom církve poslouchali.

Přikázání církevních, která obzvláštěně věděti a zachovávat máme, jest následujících pět:

1. Svátky zasvěcené světiti.

2. V zasvěcený svátek celou mši svatou nábožně slyšeti.

3. Čtyřcetidenní půst, čtvero suchých dnů a jiné ustanovené posty zachovávat, též v pátek a v sobotu od masitých pokrmů se zdržovati.

4. Nejméně jednou v roce svému nařízenému knězi se zpovídati a v čas velikonoční velebnou svátost oltářní přijímati.

5. V zapovězený čas svadebního veselí nadržeti.

Rozeznáváme svátky Páně, panny Marie, andělů a svatých.

** Svátky Páně jsou: Boží hod vánoční, velko-*

noční, svatodušní, slavnost obřezání, zjevení, nanebevstoupení Páně a Božího těla.

* Nejhlavnější svátky *panny Marie* jsou: slavnost nepoškvrněného početí, očišťování (hromnic), zvěstování, nanebevzetí, narození a jména panny Marie.

* Nejředněší svátek *andělů* jest slavnost svatých andělů strážných.

* Největší svátky *svatých* jsou: slavnost všech svatých, slavnost sv. apoštolů Petra a Pavla, sv. Štěpána a slavnosti sv. patronů zemských a kostelních.

Mše svatá jest nekrvavá obět nového zákona, vždy trvající památka krvavé oběti, kterou Ježíš Kristus na kříži dokonál.

Mše svatá se jmenuje *obět*, poněvadž se v ní Bohu všemohoucímu tělo a krev Ježíše Krista na oltáři podává.

Mše svatá se jmenuje *nekrvavá obět*, poněvadž se při ní žádná krev neprolévá, jako se to na kříži stalo.

Máme celou mši svatou slyšeti, žádného znamenitého dílu mše svaté z vlastní viny nezanedbatí. Není dost na tom, abychom, když mše svatá se slouží, jen přítomni byli, ale máme ji: 1. pozorně, 2. ucitvě, 3. pobožně slyšeti.

Nejředněší dílové mše svaté jsou: evangelium, offertorium aneb obětování, pozdvihování a přijímání.

* *Dnové postní* nazývají se dnové:

1. v nichžto požívání masitých pokrmů se zdržeti máme;

2. v nichžto pouze jednou a sice ne před polednem se nasytiti máme.

* Povinni jsme se postiti t. j. od masitých pokrmů se zdržeti od 7. roku, a pouze jednou za den se nasytiti od 21. až do 60. roku věku svého.

* Čas velkonoční počíná nedělí smrtuou a končí sobotou před svatou Trojicí.

* Zapovězený čas jest doba od první neděle adventní až do svátku sv. tří králů (Zjevení Páně) a od středy popelečné až do neděle bílé či provodní.

92. O svatých svátostech vůbec.

Svátost jest viditelné znamení neviditelné milosti, kteréž od Krista Pána k našemu posvěcení ustanoveno jest.

Ke každé svátosti náleží tudy tři částky: 1. viditelné znamení, 2. neviditelná milost, 3. ustanovení od Ježíše Krista.

Sedm jest sv. svátostí, a jmenují se:

1. křest, 2. biřmování, 3. svátost oltářní, 4. pokání, 5. poslední pomazání, 6. svěcení kněžstva, 7. stav manželský. * Víme to z učení církve. (Sněm Tříd.)

Pán Ježíš ustanovil sv. svátosti k našemu posvěcení.

Svátostmi býváme posvěceni, když nám některé řádným způsobem posvěcující milost a ospravedlnění udělují, a jiné tuto milost v nás rozmnožují.

Milost posvěcující a ospravedlnění řádným způsobem ve svátostech křestu a pokání nám udělena bývá.

Každá svátost uděluje také zvláštní milost a ta sluje svátostná.

Svaté svátosti dělíme na svátosti *mrtvých* a svátosti *živých*.

Svátosti *mrtvých* jsou: křest a pokání. Svátosti *živých* jsou: biřmování, svátost oltářní, poslední pomazání, svěcení kněžstva a stav manželský.

* Křest a pokání se nazývají svátosti *mrtvých*, poněvadž, kdo je přijímá, duchovně mrtvým jest, nebo býti může. Ostatní se nazývají svátosti *živých*, poněvadž, kdo je přijímá, duchovně živým býti má.

* Duchovně *mrtvý* jest, kdo ve hříchu smrtelném postaven a tudy milosti posvěcující zbaven jest. Duchovně *živý* jest, kdo hříchu smrtelného nemá a tudy v milosti posvěcující se nalezá.

Svátosti mají moc působení od svého původce Ježíše Krista. Účinná moc svátostí nezávisí tudy od hodnosti rozdavače, ani přijímače.

* Aby svátosti platnost měly, musí *rozdavač* míti úmysl, to činiti, co církev činí a musí to činiti způsobem od Ježíše Krista ustanoveným.

Aby svátosti účinek měly, musí je *přijímač* platně a hodně přijmouti. Kdo nehodně svátost přijímá, dopouští se těžkého hříchu *svatokrádeže*.

* Svátosti křestu, biřmování a svěcení kněžstva mohou toliko jednou přijaty býti, poněvadž duši nezrušitelné znamení vtiskují, t. j. jí důstojnost a vznešenost dávají, která jí věčně zůstává.

93. O svátosti pokání.

Svátost pokání jest svátost, ve které k tomu zřízený kněz na místě Božím hříšníkovi hříchy po křestu svatém zpáchané odpouští, vyzná-li se z nich skroušeně a úplně, a má-li opravdovou vůli, se polepsiti a pravé pokání činiti.

Knězem zřízeným jest ten, který od svého biskupa ke slyšení zpovědi splnomocněn jest.

Svátosti pokání jest třeba všem, kteří po křestu svatém těžce zhřešili.

Svátosti pokání dosahujeme: 1. odpuštění hříchů, 2. odpuštění trestu věčného, 3. milosti Boží (posvěcující), 4. pokojného svědomí.

Chceme-li svátost pokání hodně přijati, musíme jako marnotratný syn:

1. o hříších svých přemýšleti (*svědomí zpytovat*);

2. je v ošklivosti míti (*skroušeně litovati*);

3. sobě umíniti, se polepsiti (*opravdové předsevzetí učiniti*);

4. ze hříchů se vyznati (*zpovídati*);

5. a za ně se potrestati (*zadost učiniti*).

Ke svátosti pokání jest patero částek potřebí:

1. zpytování svědomí, 2. skroušenost a lítost, 3. opravdové předsevzetí, 4. zpověď, 5. zadostčinění.

A) O zpytování svědomí.

Svědomí zpytovat jest: sobě připomínati, čím jsme zhřešili.

Při zpytování svědomí máme přede vším Ducha svateho vzývati, aby nás osvětil a nám poznati dal, jak a čím jsme zhřešili.

* Můžeme se k Němu takto modliti: Přijď Duše svatý a osviť rozum můj, abych všecky hříchy své náležitě poznal. Přijď Duše svatý, a nakloň vůli mou, abych všecky hříchy své upřímně litoval. Přijď Duše svatý a dej mi milost, abych ze hříchů svých

úplně se vyznal a za ně zadost učinil. Otče náš. Zdrávas. Věřím.

Svědomy zpytujeme následovně :

1. Modlil jsem se ráno, o poledni a na večer, před jídlem a po jídle i o klekání?

2. Nevyslovil jsem jméno Boží neb svatých-neuctivě? Nedušil jsem se nebo neklel?

3. Byl jsem v neděli a ve svátek nábožně přítomen mši svaté? Neohlédal jsem se, nešeptal nebo nesmál? Nepokoušel jsem i jiných?

4. Modlil jsem se za své rodiče? Poslouchal jsem je a choval se uctivě k nim? Poslouchal jsem své učitele? Neposmíval jsem se starším lidem?

5. Nebil jsem někoho? Nehněval jsem se na někoho? Nenadával jsem jemu? Netrýznil jsem zvířata?

6. Byl jsem stydlivý? Nemyslel jsem nebo nemluvil něco nestydatého? Nedíval jsem se na něco hanebného?

7. Nevzal jsem něco? Vrátil jsem nalezenou věc? Neučinil jsem škodu doma, na poli nebo v zahradách?

8. Nelhal jsem? Nemluvil jsem zlé věci o jiných? Nežaloval jsem na někoho bez příčiny?

9. a 10. Nechtěl jsem něco mít, co patří jiným?

Zachovával jsem ustanovené posty? Nebyl jsem pyšný, lakomý, nestřídmý, závistivý a lenivý? Neradil jsem někomu ke hříchu? Neponoukal jsem ho k němu? Netajil jsem jeho hřích?

B) *Lítost a skroušenost.*

Lítost a skroušenost jest ošklivost nad hříchem nade všechno zlo, a vnitřná bolest nad uražením Boha, s opravdovým předsevzetím, Boha nikdy více neuraziti.

Lítost a skroušenost má býti: 1. vnitřná, 2. nadpřirozená, 3. nade všechno, 4. všeobecná.

* Máme si pomysli: Ach, jak by se mi nyní vedlo, kdyby mne Bůh pro mé hříchy trestati měl! Pyšní andělé jen jednou zhřešili a Bůh je na věky do pekla odsoudil. Adam a Eva jen jednou zhřešili a Bůh je navždy z ráje vyhnal a mnohými pokutami trestal. Kterak by tedy trestal mne, an jsem se tolik hříchů dopustil!

* Jakou nesmírnou bolest musel trpěti nevinný Pán Ježíš pro hříchy mé! Jeho svaté tělo bylo celé zraněno a krví zbarveno, hlava jeho trnám zbodána, ruce a nohy přibity na kříž! Nemělo by mi líto býti hříchů mých, pro které tolik vytrpěl Pán Ježíš?

* Jak nevděčným jsem byl k milému Pánu Bohu! On mi dává život, zdraví, pokrm, oděv, dobré rodiče a učitele, a chce mi uděliti ještě mnoho jiných darův. A tohoto nejláskavějšího Pána, kterého jsem měl nade všechno milovati, jsem svými hříchy tak těžce urazil! O kýmž bych nikdy jeho nejsvětější přikázání nebyl přestoupil!

C) *O opravdovém předsevzetí.*

Opravdové předsevzetí jest upřímná vůle, život svůj polepsiti a nikdy více nehřešiti.

* Kdo tedy mívá zlé myšlení, musí je od sebe

odvraceti; kdo užíval hříšných slov, musí je zanechat; kdo býval v modlitbě lenivý, musí tím pobožněji se modlit; kdo na jistém místě a s jistými osobami zhřešil, musí se toho místa a těch osob varovati. On musí upřímně si myslet: Čeho jsem se dopustil, toho nikdy více nechci učiniti.

D) Zpověď.

Zpověď jest skroušené vyznání, kterým hříšník před knězem k slyšení zpovědi náležitě zřízeným, své zpáchané hříchy na sebe žaluje, aby od něho rozhřešení dosáhl.

Zpověď má býti úplná.

Prvé, než počneme ze hříchů svých se zpovídati, klekáme, děláme kříž svatý, a pravíme zpovědníkovi:

Prosím vás ctihodný otče o svaté požehnání, abych se z hříchů svých dobře a úplně vyzpovídati mohl.

Když nás kněz požehnal, říkáme obecnou zpověď. Ona zní:

Já bídny hříšník zpovídám a vyznávám se Bohu všemohoucímu, Marii jeho důstojné matce, všem milým svatým, a vám, otče duchovní na místě Božím, že jsem . . . (od svého dětinství . . . od poslední zpovědi, která se stala . . .) často a mnoho zhřešil, myšlením, řečí a skutky, zvláště pak se vinen dávám, že jsem . . .

Pak říkáme své hříchy a končíme zpověď takto:

Těch a všech svých jiných, vědomých i nevědomých hříchů, kterých jsem se buďto sám dopustil,

anebo kdež jsem příčinou byl, že od jiných zpáchany byly, srdečně lituji; proto že jsem Boha, nejvyšší a milování nejhodnější dobro, jimi urazil. Činím také opravdové předsevzetí, nikdy více nehřešiti a všelike příležitosti ke hříchu se varovati. Žádám vás, ctihodný otče, o kněžské rozhřešení a o spásitelné pokání.

E) O zadostčinění.

Zadostčiněním rozumíme skutky, které kněz hříšníkově ukládá ku pokání za hříchy, z nichžto se zpovídal.

Uložené pokání máme vykonati: 1. s pokorným srdcem, 2. věrně, jak uloženo jest, 3. bez odkladu, co nejdříve možná.

* Mimo toho máme sobě i sami nějaké kající skutky uložiti. K tomu cíli můžeme sobě pokrm, nebo zábavu odepříti, delší modlitby vykonati, chrám Páně, nebo poutnické místo navštívití atd.

I odpustky jsou prostředek, jímžto lze za časné tresty aneb pokuty zadost činiti.

* Odpustky jsou odpuštění časných trestů, které bychom po odpuštění vině hříchů, v tomto životě, aneb po smrti trpěti měli.

94. O nejsvětější svátosti oltářní.¹⁾

Svátost oltářní jest nejsvětější svátost; jest pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista pod spůsobami chleba a vína.

¹⁾ Příprava k sv. přijímání přidána jest pro žáky dospělejší, kteří již z nižších tříd vystupují.

Svatost oltářní jest *pravá svátost*, neboť: 1. má viditelné znamení, 2. uděluje neviditelnou milost, 3. jest ustanovena od Ježíše Krista.

Svátost oltářní má *viditelné znamení*, totiž spůsoby chleba a vína.

* Spůsobami rozumíme barvu, chuť, vůni a podobu. K svátosti té užívá se chleba přesného z mouky pšeničné, který se nazývá hostie, a vína bílého z révy.

Svátost oltářní uděluje *neviditelnou milost*; onať obsahuje samého Ježíše Krista, původce vši milosti a svátosti. Proto se také nazývá *nejsvětější* svátost.

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní při poslední večeři, když se svými učenníky beránka velikonočního jedl.

On vzal chléb a kalich s vínem, poželнал oboje a řekl nad chlebem: „*Totoť jest tělo mé*“ a nad kalichem: „*Totoť jest krev má.*“ Pak dal oboje přítomným apoštolům k požívání a pravil: „*To číňte na mou památku.*“

* Slovy: „*Totoť jest tělo mé*“ řekl Pán Ježíš: To, co v rukou držím a co se vám zdá býti chlebem, není více chléb, nýbrž tělo mé.

* Slovy: „*Totoť jest krev má*“ řekl Pán Ježíš: To, co se v kalichu nachází, a co se vám zdá býti vínem, není více víno, nýbrž krev má.

Pán Ježíš *proměnil* chléb a víno ve své tělo a svou krev, ale tak, že spůsoby chleba a vína zůstaly.

* Slovy: „*To číňte na mou památku*“ poručil

Pán Ježíš apoštolům, aby i oni proměňovali chléb a víno v tělo a v krev jeho.

Svatí apoštolové také *proměňovali*. * Sv. Pavel zřejmě praví: „Chléb, kterýž lámeme, zdaliž není účastností *těla* Páně? A kalich, který žehnáme, zdaliž není společenství *krve* Kristovy?“

Svatí apoštolové proměňovali *na oltáři*. * Sv. Pavel výslovně dí: „Máme oltář, z něhož požívati nesmí ti, kteří slouží stánu“ t. j. židé.

Svatí apoštolové *odevzdali moc* proměňovati chléb a víno v tělo a v krev Pána Ježíše biskupům a kněžím, a oni ji vykonávají při mši svaté před pozdvihováním.

* Kněži *proměňují* chléb a víno v tělo a v krev Pána Ježíše, když říkají nad chlebem slova Kristova: „Totož jest tělo mé!“ a nad vínem také slova Kristova: „Totož jest krev má!“

* Slova tato *působí*, že na oltáři není více chléb a víno, nýbrž tělo a krev Pána Ježíše, ačkoliv se nezměnily spůsoby chleba a vína. Proto kleká kněz, když promění a pozdvíhuje tělo a krev Páně, aby se i věřící klaněli.

Poněvadž se proměna ta děje na oltáři, nazývá se svátost tato svátost *oltářní*.

* Pán Ježíš jest v nejsvětější svátosti oltářní přítomen *pravdivě, skutečně a podstatně*. On jest přítomen ne teprv v tu chvíli, když se přijímá, nýbrž jakmile byl kněz slova ustanovení pronesl. Neboť Pán Ježíš neřekl při ustanovení: totož „*bude*,“ nýbrž totož „*jest*“ tělo mé, — krev má. Proto pravíme, když kněz nese tělo Páně k nemocnému, že jde „s Pánem Bohem.“

* Pán Ježíš dal svým apoštolům k požívání *živé*

své tělo a živou krev. Živé tělo však nemůže býti bez krve a duše, aniž krev živá bez těla. Proto pravíme :

Pod spůsobami chleba jest živé tělo Ježíše Krista, následovně i krev jeho i duše přítomna.

Pod spůsobami vína jest netoliko krev, ale i tělo Ježíše Krista přítomno.

Onť jest pod každou spůsobou a pod každou, i nejmenší částkou té spůsoby celý, jakožto Bůh a člověk přítomen.

Z toho následuje:

1. *že Kristu Ježíši v nejsvětější svátosti oltářní klaněti se máme;*

2. *že kdo svátost oltářní jen pod jednou spůsobou aneb také jen v nějaké částce Hostie svaté požívá, celého Ježíše Krista, to jest, jak tělo jeho, tak i jeho krev přijímá.*

3. *že Ježíš Kristus, dokud ty spůsoby ztráveny nejsou, pod nimi vždy přítomen ostává.*

Aby nejsvětější svátosti povinná úcta se vzdávala, vystavuje ji církev svatá k veřejnému uctění na oltáři, hoří před ní ustavičné světlo, udílí se ní svaté požehnání, obnáší se ve slavném průvodu a klaníme se jí, kdykoliv se nese k nemocnému.

* Nejsvětější svátost oltářní nazývá se také: *Večeře Páně*, poněvadž při poslední večeři ustanovena jest; *Tělo Páně*, poněvadž nejsvětější tělo Pána Ježíše obsahuje; *Stůl Páně*, poněvadž nás v ní Pán Ježíš tělem a krví svou nasycuje; *Obcování* (společnost) poněvadž nás co nejúžejí s Ježíšem spojuje; *Pokrm na cestu*, poněvadž nás sílí na cestu do věčnosti.

Ježíš Kristus svátost oltářní ustanovil:

1. na památku svého umučení a smrti své;
2. za pokrm dušem věřících k životu věčnému.

Jsme povinni svátost oltářní přijímati, poněvadž to Ježíš Kristus zřetelně poručil a ji ustanovil, abychom jí k životu věčnému krmení byli.

Dle nařízení církve pod těžkým hříchem povinni jsme, svátost oltářní nejméně jednou v roce a to sice v čas velikonoční přijímati.

Máme velebnou svatost také přijmouti v čas nebezpečnosti smrti, poněvadž jest potravou k věčnému spasení.

Jest také žádost církve, aby ji věřící její častěji v roce přijímali, poněvadž jest pravým duchovním pokrmem duší lidských.

** Řádní rozdavači svátosti oltářní jsou biskupové a kněži, mimořádní pak jáhnové.*

95. O svatém přijímání.

a) O přípravě k hodnému přijímání této svátosti.

Svaté přijímání jest skutečné požívání těla a krve Ježíše Krista.

** Ono nás spojuje co nejúžeji s Pánem Ježíšem a rozmnožuje v nás posvěcující milost, oslabuje zlé žádosti a dává sílu ke všemu dobrému, a otvírá nám vchod do života věčného. Ale jenom hodné přijímání má takové účinky.*

Chceme-li velebnou svátost oltářní hodně přijmouti, musíme se k tomu dobře připravit.

Příprava, které třeba jest k hodnému přijímání

velebné svátosti oltářní, jest dvojí: jedna se týká duše, druhá těla.

Příprava duše se týkající záležitosti v čistotě svědomí a v pobožnosti srdce.

Čisté svědomí míti jest: aspoň bez těžkých hříchů býti, t. j. ve stavu posvěcující milosti Boží se nalézati.

Pobožnost srdce záleží:

- 1. ve vzbuzování víry, naděje a lásky;*
- 2. ve klanění se nejsvětější svátosti oltářní;*
- 3. ve vděčném sobě připomínání smrti Ježíše Krista, na jejížto památku tato svátost ustanovena a ji požívati nařízeno jest.*

4. v pokoře a v konání jiných křesťanských cností, zvláště pak v lásce k bližnímu.

Abychom velebnou svátost oltářní i dle těla hodně přijali, máme kromě nebezpečné nemoci:

1. od dvanácté půlnoční hodiny lační býti t. j. nemáme jísti ani píti;

2. máme ve slušném oděvu a s nejsvětější uctivostí ke stolu Páně přistupovati.

b) O tom, co činiti máme přijímající velebnou svátost oltářní.

Když před přijímáním konfiteor, t. j. obecná zpověď se říká, máme ještě jednou lítost nad svým hříchem vzbuditi.

Když kněz lidu svatou hostií ukazuje, máme se jí pokorně klaněti a bijíce se v prsy říkati: Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou (do srdce mého), ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má.

Přijímající hostií svatou, otvíráme slušně ústa, klademe jazyk na dolní rty a bereme před sebe bílé roucho,

neb modlitební knihu. I požíváme hostii svatou beze všeho žvýkání a bez dalšího v ústech zadržování.

* Sta-ne-li se, že svatá hostie v ústech se přilepí, ne prstem, nýbrž jazykem ji odloupnouti máme.

c) O tom, co po svatém přijímání činiti máme.

Po svatém přijímání máme :

1. Kristu Ježíši za neskončenou milost děkovati, kterou nám tím prokázal, že k nám přijíti ráčil;

2. jemu v pokoře se klaněti;

3. jemu se obětovati, t. j. přislíbiti, že chceme všechny síly těla i duše své dle vůle jeho řídit;

4. jeho prositi, aby se svou milostí v nás stále ostával;

5. víru, naději a lásku vzbuzovati a všecka učiněná dobrá předsevzetí obnovovati;

6. jemu všechny své bídy a všechny potřeby duše i těla přednáseti.

M o d l i t b y.

Anděl Páně.

1. Anděl Páně přinesl panně Marii poselství a ona počala z Ducha svatého. Zdrávas atd.

2. I řekla Maria: Ejhle děvka Páně, staniž mi se podle slova tvého. Zdrávas atd.

3. A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Zdrávas atd.

V. Oroduj za nás svatá Boží Rodičko.

R. Abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

Modleme se. Vylej o Pane, Tě žádáme, milost svou do srdcí našich, abychom my, jenž jsme skrze andělské seslání vtělení Syna Tvého poznali, skrze umučení a smrt jeho k slavnému vzkříšení přivedeni byli. Skrze téhož Ježíše Krista Pána našeho. Amen.

Vzbuzení víry.

Věřím v Tebe, pravý, ve třech osobách jediný Bože, Otce, Synu a Duchu svatý! jenž jsi všechno stvořil, jenž všechno zachováváš, řídíš a spravuješ, jenž dobré odměňuješ a zlé tresceš. Věřím, že Syn Boží člověkem učiněn jest, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a že Duch svatý svou milostí nás posvěcuje. Věřím a vyznávám všechno, co's Ty o Bože zjevil, co Ježíš Kristus učil, co svatí apoštolové kázali a svatá římská katolická církev nám k věření předkládá. To všechno věřím, poněvadž Tys o Bože to zjevil, jenž věčná a neskončená pravda a moudrost jsi, která ani oklamati, ani oklamána býti nemůže. O Bože, rozmnož víru mou.

Vzbuzení naděje.

Doufám a důvěřnji se ve Tvou neskončenou dobrotu a milosrdenství Tvé o Bože! že mi skrze neskončené zásluhy svého jednorozeného Syna Ježíše Krista v tomto životě poznání, pravou lítost a odpuštění mých hříchů uděliti, po smrti pak spasení věčné dátia propůjčiti ráčíš, abych na Tebe tyáří v tvář patřiti, Tebe milovati a bez konce

požívatí mohl. Doufám také od Tebe potřebné prostředky k dosažení toho všeho. Doufám to od Tebe, poněvadž jsi to slíbil, jenž všemohoucí, věrný, neskončeně dobrotivý a milosrdný jsi. O Bože, posilni naději mou.

Vzbuzení lásky.

O můj Bože! miluji Tebe z celého srdce svého nade všechno, poněvadž nejvyšší dobro, 'neskončeně dokonalý a vší lásky hodn jsi; i proto Tě miluji, že ke mně a ke všem tvorům nejvyš dobrotiv jsi. Žádám z celého srdce, rovně tak Tě milovati, jak Tě Tvoji nejvěrnější služebníci milují a milovali; s jejich láskou sjednocuji svou nedokonalou lásku. Rozmnožuj ji ve mně, o nejdobrotivější Pane, vždycky více a více. Poněvadž tedy Tebe upřímně a srdečně milovati žádám a o to opravdu se přičinuji : jest mi z celého srdce líto, že jsem Tebe, své nejvyšší dobro, které nade všechno miluji, Tebe, svého Stvořitele, Vykupitele i Posvětitel rozhněval. Bolestně toho lituji, že jsem zhřešil, že jsem Tebe, svého všemohoucího Pána, svého nejláskavějšího Otce urazil. Číním opravdové předsevzetí, všech hříchů i všech zlých příležitosti se varovati, zpáchaných nepravostí vždycky více a více litovati a nikdy více proti Tvé nejsvětější vůli nejednati. Přijmi mne opět za své dítě a dej mi milost k vyplnění tohoto mého předsevzetí. Za to Tě prosím skrze neskončené zásluhy Tvého Božského Syna, Pána našeho a Vykupitele Ježíše Krista. Amen.

O b s a h.

	Str.
1. Stvoření světa. Prozřetelnost Boží	5
2. Stvoření člověka, jeho přednosti a povolání	6
3. Stvoření andělů jich povolání a pád mnohých . . .	7
4. Stav prvních lidí a pád jejich. Hřích prvotný . . .	9
5. Trest a následkové prvotného hříchu. Zaslíbení Vykupitele.	10
6. Kain a Abel	14
7. Potopa světa a Noemova oběť	15
8. Stavění věže babylonské	16
9. Abrahámovo povolání a jeho pohostinnost	17
10. Zkáza Sodomy a Gomorrhy	18
11. Abrahamova poslušnost	19
12. Izak a jeho synové Esau a Jakub	20
13. Jakub a synové jeho	22
14. Josef v Egyptě	24
15. Bratři Josefovy v Egyptě	26
16. Jakub v Egyptě	28
17. Jobova trpělivost	30
18. Mojžíš v ošitce zachován	31
19. Mojžíš a Aron v Egyptě	32
20. Izraelité na poušti	34
21. Příkázání Boží na hoře Sinai	36

22. Vzdělání svatého stánku a ustanovení služeb Božích	38
23. Had měděný a Mojžíšova smrt	41
24. Doba soudců. Rut a Booz. Samuel a Heli	43
25. Zřízení království. Saul. David	44
26. Synové Davidovy: Absolon a Šalomoun	46
27. Rozdělení říše	48
28. Vzbuzení proroků	48
29. Eliáš a Eliseus	49
30. Jonáš v Ninive	52
31. Vyvrácení království izraelského. Tobias	53
32. Vyvrácení království judského. Zajatí Babylonské .	54
33. Tři mládenci v peci ohnivé	56
34. Daniel a Suzanna	57
35. Daniel a modla Běl (Bál)	59
36. Navrácení ze zajetí Babylonského	61
37. Mučennická smrt Eleazara	62
38. Mučennická smrt bratrů Macchabejských	63
39. Poslední čas před Kristem	64
40. O Bohu a jeho vlastnostech	66
41. Zvěstování Janova narození	67
42. Vtělení Syna Božího	68
43. Navštívení Marie panny	69
44. Narození Janovo	69

Život Pána Ježíše.

45. Narození Páně	70
46. Obřezání a obětování Páně	72
47. Mudrci od východu	73
48. Útěk do Egypta	74
49. Dvanáctiletý Ježíš	74
50. Křest a pokušení Páně	75
51. Učenníci Páně	77
52. Vyčištění chrámu. Žena Samaritánka	80
53. Obsah učení Pána Ježíše	81
54. Fariseové a zákonníci	83
55. Pán Ježíš činil zázraky na přírodě	85
56. Pán Ježíš činil zázraky na nemocných	88

	Str.
57. Pán Ježíš činil zázraky na posedlých	91
58. Pán Ježíš činil zázraky na mrtvých	92
59. Proměnění Páně	93
60. Pán Ježíš co přítel	94
61. Milosrdný Samaritán	96
62. Podobenství o služebníkovi nemilosrdném	97
63. Marnotratný syn	98
64. Podobenství o hřívnách	99
65. Bohatec a Lazar	100
Utrpení Páně.	
66. Slavný vjezd do Jerusalema	101
67. Večeře Páně	103
68. Pán Ježíš v zahradě Getsemane	106
69. Pán Ježíš před Annášem a Kaifášem	107
70. Pán Ježíš před Pilátem a Herodem	109
71. Umučení a smrt Pána Ježíše	112
72. Pán Ježíš do hrobu položen	115
73. Pán Ježíš v předpekli. Poslední věc i člověka	116
74. Pána Ježíše z mrtvých vstání	118
75. Pán Ježíš se zjevuje po svém z mrtvých vstání	119
76. Na nebe vstoupení Páně	122
77. Pán Ježíš co soudce	123
78. O osobě Vykupitele	124
79. Seslání a působení Ducha svatého	126
80. O nejsvětější Trojici Boží	129
81. O církvi svaté	130
82. Kamenování sv. Štěpána a obrácení Šavla	132
83. Pronasledování Křesťanů. Obrácení Moravanů	133
84. Obcování svatých	134
85. O desátém, jedenáctém a dvanáctém článku víry	135
86. O křesťansko-katolické víře	135
87. Pojem a rozvrh katechismu	138
88. O křesťanské naději	138
89. O křesťanské lásce	141
90. O přikázáních Božích zvlášť	143
91. O přikázáních církevních	144

	Str.
92. O svatých svátostech vůbec	146
93. O svátosti pokání	147
A) O zpytování svědomí	148
B) Lítost a skroušenost	150
C) O opravdovém předsevzetí	150
D) Zpověď	151
E) O zadostčinění	152
94. O nejsvětější svátosti oltářní	152
95. O svatém přijímání	156
M o d l i t b y.	
Anděl Páně	158
Vzbuzení víry	159
Vzbuzení naděje	159
Vzbuzení lásky	160
